

DIAGNOZA

Gmina
MICHAŁOWICE
Województwo Małopolskie

DIAGNOZA DO STRATEGII ROZWOJU GMINY MICHAŁOWICE NA LATA 2021-2030

ZAŁĄCZNIK 1

Opracowanie:

Urząd i mieszkańcy Gminy Michałowice we współpracy z Biurem Informacji i Analiz Naukowych

Diagnoza została opracowana na podstawie materiałów źródłowych Głównego Urzędu Statystycznego (Bank Danych Lokalnych), Urzędu Gminy Michałowice, gminnych jednostek organizacyjnych oraz innych dysponentów danych i informacji przedmiotu. Odniesiono się do dokumentów nadrzędnych województwa małopolskiego i powiatu krakowskiego oraz dokumentów lokalnych i wewnętrznych Urzędu Gminy Michałowice.

Diagnoza do Strategii Gminy Michałowice na lata 2021-2030 zawiera dane ze źródeł oficjalnych według stanu na dzień 31 grudnia 2019 roku, o ile nie uwzględniono innej daty, oraz dane własne pozyskane metodami jakościowymi.

Spis treści

<i>Spis treści</i>	3
WPROWADZENIE	5
Przedmiot opracowania	6
Cel opracowania.....	6
Zakres i zasięg opracowania.....	6
Metodologia.....	7
Struktura opracowania	8
CHARAKTERYSTYKA GMINY MICHAŁOWICE	9
Gmina Michałowice - drzewo skojarzeń	10
Gmina Michałowice - położenie.....	11
Gmina Michałowice - sołectwa	12
Gmina Michałowice - nazwa i symbole.....	13
Gmina Michałowice - tożsamość, atrybuty.....	16
Gmina Michałowice - otoczenie, lokalne i regionalne uwarunkowania	17
DIAGNOZA	19
WYMIAR SPOŁECZNY	20
Demografia.....	21
Migracja	28
Mieszkalnictwo	32
Obszar edukacyjny	34
Obszar kultury	46
Ochrona zdrowia.....	52
Pomoc społeczna	54
Bezpieczeństwo.....	58
Aktywność społeczna	61
Wnioski.....	67
WYMIAR GOSPODARCZY	69
Infrastruktura techniczna.....	70
Zaopatrzenie w wodę.....	73

Odprowadzanie ścieków	73
Zaopatrzenie w gaz	74
Transport publiczny	75
Infrastruktura dla osób niepełnosprawnych.....	77
Rynek pracy.....	78
Sektory gospodarki	82
Konkurencyjność i atrakcyjność inwestycyjna	82
Finanse publiczne.....	84
Turystyka	95
Wnioski.....	98
WYMIAR PRZESTRZENNY	99
Środowisko przyrodnicze	100
Zagospodarowanie przestrzenne.....	108
Wnioski.....	112

***Dokument diagnostyczny do
Strategii Rozwoju Gminy Michałowice
na lata 2021-2030***

WPROWADZENIE

Przedmiot opracowania

Dokument diagnostyczny do Strategii Rozwoju Gminy Michałowice 2021-2030 jest podstawowym opracowaniem strategicznym analizującym i przedstawiającym aktualny stan społeczny, gospodarczy oraz przestrzenny Gminy Michałowice w 2014-2019. Uwzględnia zarówno wnioski pochodzące z badań opinii mieszkańców Gminy, prowadzonych metodą ankiety i wywiadu oraz spotkań warsztatowych, jak i wytyczne przedmiotu z dokumentów wewnętrznych (lokalnych i instytucjonalnych) oraz zewnętrznych (regionalnych i krajowych).

Cel opracowania

Celem opracowania **Dokumentu diagnostycznego do Strategii Rozwoju Gminy Michałowice 2021-2030** jest przedstawienie wyników diagnozy stanu obecnego Gminy Michałowice w odniesieniu do obszarów społecznego, gospodarczego i przestrzennego.

Zakres i zasięg opracowania

Dokument diagnostyczny do Strategii Rozwoju Gminy Michałowice na lata 2021-2030 zawiera informacje dotyczące strategii rozwoju Gminy Michałowice w obszarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym.

W obszarze społecznym uwzględniono zagadnienia: demografii, migracji, mieszkalnictwa, aktywności społecznej, edukacji, opieki, zdrowia, kultury i rekreacji.

W obszarze gospodarczym uwzględniono zagadnienia: infrastruktury technicznej i komunikacyjnej, przedsiębiorczości, rynku pracy oraz turystyki.

W obszarze przestrzennym uwzględniono zagadnienia: środowiska, zagospodarowania przestrzennego, obszarów funkcjonalno-przestrzennych oraz estetyki i wizerunku.

Część diagnostyczna to charakterystyka wybranych obszarów w Gminie Michałowice na tle średniej powiatu krakowskiego oraz w porównaniu z gminami Zielonki i Kocmyrzów-Luborzyca

przyjętych jako wybrane obszary referencyjne, z racji statusu gminy wiejskiej, funkcji strefy suburbanizacji miasta Krakowa oraz sąsiedztwa z gminą miejską Kraków.

Metodologia

Za punkt wyjścia w opracowaniu Strategii rozwoju Gminy Michałowice przyjęto wytyczne prowadzenia polityk rozwojowych na wyższych szczeblach. Nadrzędne dokumenty strategiczne, które uwzględniono w Dokumencie diagnostycznym do Strategii Rozwoju Gminy Michałowice 2021-2030 to:

- *Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.);*
- *Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030;*
- *Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”, który stanowi aktualizację dokumentu pn. Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020;*
- *Strategia Rozwoju Powiatu Krakowskiego „Powiat Krakowski 2030”.*

Dokument diagnostyczny do Strategii rozwoju Gminy Michałowice został opracowany na podstawie danych udostępnionych przez centralne urzędy administracji publicznej zajmujące się zbieraniem i udostępnianiem informacji statystycznych z zakresu dziedzin życia publicznego (Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych).

Uwzględniono także, jako punkt wyjścia dla strategii 2030, treści następujących dokumentów instytucjonalnych zastanych:

- *Gminny program rewitalizacji Gminy Michałowice na lata 2017-2025*
- *Strategia rozwiązywania problemów społecznych Gminy Michałowice na lata 2014-2020*
- *Strategia rozwoju biblioteki publicznej Gminy Michałowice na lata 2016-2020*
- *Raport z badania jakości usług publicznych i jakości życia w Gminie Michałowice*

– *Raport z monitoringu Strategii Rozwoju Gminy Michałowice na lata 2014-2020*

Istotne zasoby danych i informacji pozyskano ze źródeł wewnętrznych oraz ze strony internetowej Urzędu Gminy Michałowice.

Ważne dla niniejszego opracowania treści pochodzą również z raportu pt. *Badanie opinii mieszkańców Gminy Michałowice na lata 2021-2030 w związku z przystąpieniem do prac nad Częścią strategiczną do Strategii Rozwoju Gminy Michałowice na lata 2021-2030*, w którym zamieszczono wyniki i wnioski prac badawczych podjętych przez Urząd Gminy Michałowice w drugiej połowie 2020 r. Ich celem była identyfikacja najistotniejszych, w opinii mieszkańców, potrzeb Gminy oraz ustalenie obszarów priorytetowych dla opracowywanej strategii dla Gminy Michałowice. W sierpniu i wrześniu 2020 r. mieszkańcy Gminy uczestniczyli w badaniu ankietowym. Natomiast w październiku i listopadzie zostali zaproszeni do udziału w spotkaniach i dyskusjach prowadzonych w formule zdalnej. Zebrano w ten sposób informacje i opinie o poziomie zadowolenia i jakości życia mieszkańców Gminy Michałowice. Wysondowano też, z czego mieszkańcy są dumni, jakie odczuwają niedostatki oraz jakie mają oczekiwania wobec polityki rozwoju miejsca swojego zamieszkania w najbliższym dziesięcioleciu.

Struktura opracowania

Dokument Strategii Rozwoju Gminy Michałowice 2021-2030 składa się z dwóch części głównych oraz części uzupełniających.

Części główne to:

- 1) charakterystyka Gminy Michałowice,
 - 2) diagnoza Gminy Michałowice z podziałem na obszary społeczny, gospodarczy i przestrzenny,
- Części uzupełniające to spis treści, wprowadzenie, aneks, spis źródeł i wykazy elementów graficznych.

CHARAKTERYSTYKA GMINY MICHAŁOWICE

Gmina Michałowice - drzewo skojarzeń

Przedstawiony konstrukt to drzewo skojarzeń mieszkańców, turystów, lokalnych przedsiębiorców, uczniów i nauczycieli, także innych grup społecznych z Gminą Michałowice.

Źródło: Opracowanie własne.

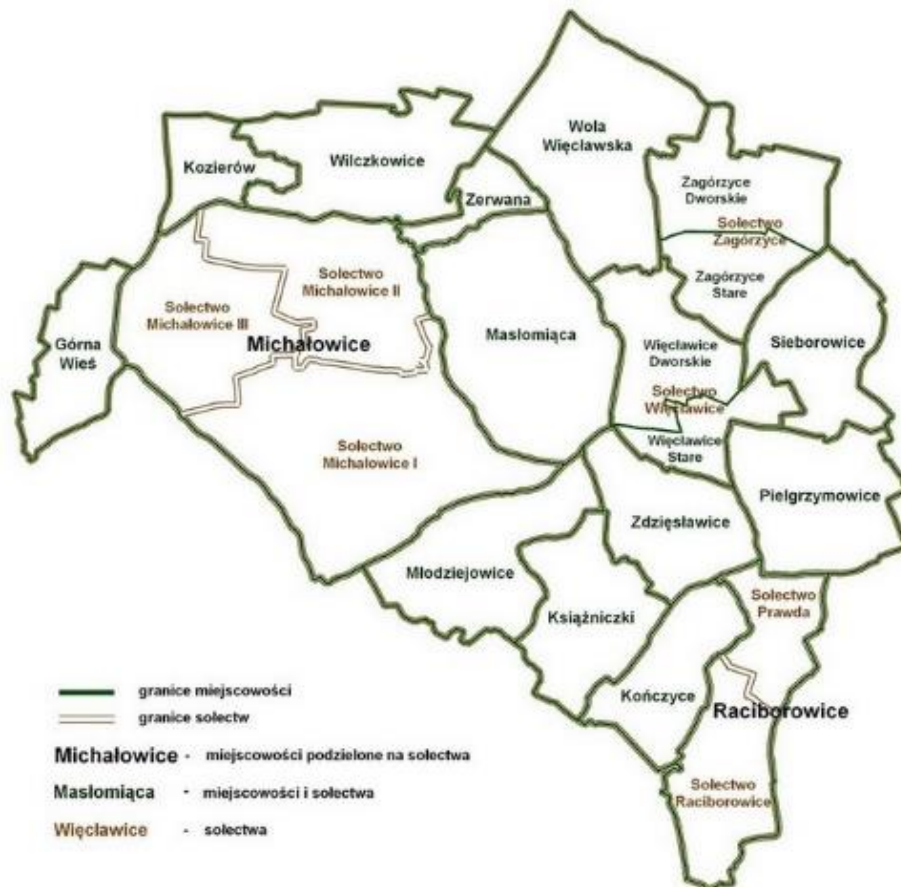
Gmina Michałowice - położenie

Gmina Michałowice wchodzi w skład powiatu krakowskiego i województwa małopolskiego. Zajmuje obszar o powierzchni 51,1 km² (5 113 ha), co stanowi około 4,2% powierzchni powiatu. Zamieszkuje ją 10 762 osób, skupionych w 19 sołectwach i 18 wsiach - Górna Wieś, Kozierów, Kończyce, Książniczki, Masłomiąca, Michałowice, Młodziejowice, Pielgrzymowice, Raciborowice, Sieborowice, Wilczkowice, Więclawice Dworskie, Więclawice Stare, Wola Więclawska, Zagórzycze Dworskie, Zagórzycze Stare, Zdzieszawice, Zerwana. Gęstość zaludnienia w 2019 roku wynosiła 210 osób / 1 km² [Bank Danych Lokalnych, 2019]. Gmina jest usytuowana na pograniczu południowo-zachodniej części Wyżyny Miechowskiej i południowo-wschodniej części Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej, 10 km na północ od centrum Krakowa, w szerokiej dolinie Dłubni, będącej lewym dopływem Wisły. Gmina Michałowice sąsiaduje: od północy z Gminą Iwanowice, od zachodu i południowego zachodu z Gminą Zielonki, od wschodu z Gminą Kocmyrzów-Luborzyca, zaś od południa znajduje się wąski odcinek krakowskiego powiatu grodzkiego, miasta Kraków.

Duża część obszaru Gminy Michałowice leży w granicach Dłubniańskiego Parku Krajobrazowego, Parku Krajobrazowego „Dolinki Krakowskie” oraz w sąsiedztwie Ojcowskiego Parku Narodowego. Gmina posiada naturalne warunki do rozwoju rekreacji, turystyki rowerowej i konnej. Michałowice przecina droga krajowa numer 7 (Kraków – Warszawa). Z uwagi na bliskość geograficzną między Gminą Michałowice a Krakowem zachodzą szczególne relacje. Przeprowadzona jesienią 2020 roku ankietyzacja pokazuje, że *„39% badanych mieszkańców pracuje w Krakowie, a 22% na terenie gminy Michałowice. 93% ankietowanych bywa w Krakowie przynajmniej raz w miesiącu (21% przyjeżdża do Krakowa codziennie, a 20% we wszystkie dni pracujące)”*. Mieszkańcy gminy Michałowice zdecydowanie najczęściej wybierają samochód ponad inne formy komunikacji, aby dojechać do Krakowa (79%) [Raport z badania jakości usług publicznych i jakości życia w Gminie Michałowice, 2020].

Gmina Michałowice - sołectwa

Mapa 1. Podział administracyjny Gminy Michałowice

Źródło: Mapa została udostępniona przez Urząd Gminy Michałowice

Tabela 1. Podział administracyjny Gminy Michałowice z uwzględnieniem liczby mieszkańców i powierzchni

Sołectwo	Liczba mieszkańców	Powierzchnia [ha]
Górna Wieś	452	160,5
Kozierów	304	115,7
Wilczkowice	446	298,9
Zerwana	299	75,8
Wola Węclawska	374	401,6
Michałowice	3 302	1 181
Masłomiąca	884	456
Więclawice	611	309,1
Zagórzycie	426	345,9

Sieborowice	375	231
Młodziejowice	436	278,7
Zdzięśławice	246	220,4
Pielgrzymowice	514	275,2
Książniczki	302	231
Kończyce	249	189,6
Prawda	244	124
Raciborowice	662	219

Źródło: Strona Gminy Michałowice, Sołectwa <https://www.michalowice.malopolska.pl/gmina/solectwa>

Gmina Michałowice - nazwa i symbole

Nazwa Gminy pochodzi od miejsca w którym znajduje się jej główna siedziba – wsi Michałowice. Swoje początki ma w średniowieczu, kiedy to rodzina Awdańców w VIII wieku w dolinie Dłubni założyła osadę dającą początek wsiom: Michałowice, Imbramowice, Iwanowice, Sieciechowice, Raciborowice, Ściborzyce, Kantorowice i Małoszyce. Pewnym jest, że protoplastą nazwy Michałowic był Komes Michał Awdaniec. O historii Michałowic traktuje szczegółowo trzypięciotomowe opracowanie:

- Tom I „Pod Krakowem. Monografia historyczna Gminy Michałowice do schyłku XVIII wieku” autorstwa Jacka Laberscheka, Krzysztofa Tuni i Mateusza Wyżgi.
- Tom II „Na granicy. Monografia historyczna Gminy Michałowice od schyłku XVIII wieku do 1949 roku” autorstwa Konrada Meusa i Marcina Chorążkiego.
- Tom III „Nad Dłubnią. Monografia Gminy Michałowice. Układy przestrzenne, architektura, sztuka i etnografia” autorstwa Bogusława Krasnowolskiego i Renaty Hołdy [Historia Gminy Michałowice, <https://www.michalowice.malopolska.pl/gmina/historia>].

Gminę Michałowice symbolizują **herb i flaga**.

Herb z tarczą późnogotycką typu hiszpańskiego w którym znajdują się:

- **łękawica srebrna**, stanowiąca godło z herbu rodu Awdańców, założycieli osad nad rzeką Dłubnią oraz stolicy gminy – Michałowic.

- **Orzeł bez korony Związku Strzeleckiego** na tarczy amazonek jest symbolem obalenia granicznych, zaborczych kordonów w dniu 6 sierpnia 1914 roku.
- **Srebrna pofalowana linia** to symbol **rzeki Dłubni**, przecinającej a jednocześnie łączącej wspólnotę gminną pod względem historycznym i współczesnym (*Rysunek 2*).

Również kolorystyka zastosowana w herbie ma duże znaczenie dla historii Gminy:

- **czerwony** nawiązuje do barwy królewskiej (Boskiego Pomazańca) oraz symbolu Syna Bożego, miłości, dzielności, poświęcenia i żarliwości,
- **srebrny / biały** reprezentuje czystości, uczciwości, pokój i wodę,
- **czerń** symbolizuje żelazo, wytrwałości, noc i Ziemię,
- **złoto** odpowiada Boskiemu majestatowi, królowi, szlachetność.

Ponadto, barwa czerwona, srebrna i złota występuje w herbie powiatu ziemskiego krakowskiego.

Rysunek 2. Herb Gminy Michałowice

Źródło: Strona Gminy Michałowice, Herb <https://www.michalowice.malopolska.pl/gmina/herb>

Drugim symbolem Gminy Michałowice jest prostokątna **flaga** podzielona w pasy w proporcjach 1:3:1, w barwach czerwony – biały – czerwony. W środkowym pasie znajduje się czerwona tarcza herbowa z godłem Gminy Michałowice (*Rysunek 2*).

Występujące na fladze kolory bezpośrednio odnoszą się do barw herbu Gminy.

- **czerwień** jest barwą królewską, symbolem Syna Bożego, miłości, dzielności, poświęcenia i żarliwości,
- **biel** to symbol czystości, uczciwości, pokoju i wody.

Rysunek 2. Flaga Gminy Michałowice

Źródło: Strona Gminy Michałowice, Herb <https://www.michalowice.malopolska.pl/gmina/herb>

Symbole Gminy Michałowice w postaci herbu i flagi nie stanowią jedynych elementów reprezentujących wizerunek gminy. Gmina szczyti się **terenami zielonymi, zabytkami** oraz **sąsiedztwem obiektów krajobrazowych** (Parków Krajobrazowych, Parków Narodowych, rezerwatów, Pomników Przyrody) [Herb, <https://www.michalowice.malopolska.pl/gmina/herb>].

Przykłady:

- Dłubniański Park Krajobrazowy,
- Park Krajobrazowy Dolinki Krakowskie – otulina,
- Szlaki rowerowe (szosowo-terenowe),
- Szlak Rowerowy Kościuszkowski (czerwony),
- Dolina Dłubni / Szlak Dłubni (niebieski),
- Szlak Rowerowy Widokowy / Pętla Raciborowice - Michałowice – Raciborowice (zielony),
- Szlak Raciborowice – Witkowice (czarny),
- Małopolska Droga Św. Jakuba (oznakowana jest symbolem żółtej muszli św. Jakuba i/lub żółtej strzałki na niebieskim tle.

Zabytki i ciekawe miejsca:

- Kościół p.w. św. Małgorzaty w Raciborowicach,
- Diecezjalne Sanktuarium św. Jakuba Apostoła w Więclawicach,
- Zespół dworsko-parkowy w Książniczkach,
- Stara Apteka w Zerwanej,

- Zespół dworsko-parkowy w Młodziejowicach,
- Zespół dworsko-parkowy w Sieborowicach,
- Zespół dworsko-parkowy w Michałowicach,
- Stawy w Masłomiącej,
- Kopiec drogowy w Michałowicach,
- Drewniany młyn w Kończycach,
- Kościół w Michałowicach,
- Stadnina koni i gospodarstwo agroturystyczne "Stary Młyn",
- Stadnina koni "Nowakówka",
- Obelisk w Michałowicach-Komora.

Wymienione elementy stanowią o wyjątkowości, uroku, atrakcyjności Gminy Michałowice [Turystyka, <https://www.michalowice.malopolska.pl/turystyka>].

Gmina Michałowice - tożsamość, atrybuty

Gmina Michałowice jako punkt na mapie Polski posiada własne wyjątkowe wartości i miejsca, które kreują jej tożsamość. Jan Wrana określił tożsamość jako: *„głębką zależnością zachodzącą między człowiekiem a postrzeganym przez niego krajobrazem (otoczeniem, miejscem) wraz z jego historycznie nawarstwionymi elementami, takimi jak treść (kultura, tradycja miejsca) i forma, czyli kanon miejsca”* [Wrana, 2011, s. 25]. Z definicji wynika, że tożsamość miejsca nie musi dotyczyć wartości fizycznych; może objawiać się poprzez elementy wewnętrzne, zakorzenione w kulturze danego miejsca. Może to być: historia, kultura lub tradycja. Innymi elementami są: umiejscowienie miasta, przyroda, zabytki, obiekty, atrakcje turystyczne i inne.

Na tożsamość Gminy Michałowice składają się takie elementy jak:

- przynależność do KOM – Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego,
- sąsiedztwo miasta Kraków,

- zabytki (np. Zespół dworski w Książniczkach; Zespół dworski w Michałowicach; Zespół dworski w Młodziejowicach; Zespół dworski w Sieborowicach; Kościół św. Jakuba w Więclawicach Starych; Ogród dworski w Zagórzycach Dworskich; Zabytkowy dom z apteką w Zerwanej; Kościół św. Małgorzaty w Raciborowicach),
- szeroka, łagodna dolina rzeczna,
- żyzne gleby lessowe,
- usytuowanie w sąsiedztwie terenów jurajskich (gdzie wydobywano krzemień),
- obfitość lasów,
- przyroda / środowisko naturalne (liczne tereny zielone w tym: Parki Krajobrazowe, Parki Narodowe, rezerваты, Pomniki Przyrody),
- sąsiedztwo Ojcowskiego Parku Narodowego – otuliny,
- sąsiedztwo Doliny Prądnika,
- sąsiedztwo Starego Kamieniołomu,
- wydarzenia typu „Sobota od rolnika” czy „Słodka sobota”.

Atrybuty miejsca umacniają jego atrakcyjność oraz determinują to, w jaki sposób postrzegają je mieszkańcy a także turyści i przyjezdni. Atrybutami będą elementy, które wyróżnią gminę na tle innych gmin i miejscowości. Nadają jej wyjątkowości, klimatu oraz oddają jej charakteru. Główne atrybuty Gminy Michałowice to: **zabytki, historia, symbole, tereny zielone, ścieżki rowerowe, wydarzenia** oraz otoczenie. Dbając o prawidłowy rozwój gminy, należy uwypuklić najcenniejsze i najbardziej wartościowe atrybuty. Przyczyni się to do zwiększenia atrakcyjności i popularności miejsca na mapach regionu i kraju.

Gmina Michałowice - otoczenie, lokalne i regionalne uwarunkowania

Gmina Michałowice oddalona jest o około 10 km na północ od centrum Krakowa. Wchodzi w skład powiatu krakowskiego i województwa małopolskiego. Co istotne, Gmina Michałowice jest także częścią Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego. Od zachodu i południowego zachodu Gmina graniczy z Gminą Zielonki, od północy z Gminą Iwanowice, od wschodu z Gminą Kocmyrzów-Luborzyca, od południa zaś na wąskim odcinku z krakowskim powiatem grodzkim, czyli z Krakowem. Gmina

Michałowice stanowi 4,2% powierzchni powiatu krakowskiego i jest 15-ta pod względem liczby mieszkańców, na 17 gmin powiatu krakowskiego. Największą miejscowością gminy, zarówno pod względem obszarowym jak i pod względem zaludnienia jest miejscowość Michałowice.

Pod względem funkcjonalno–przestrzennym Gminy Michałowice szczególnie ważne są związki z terenami bezpośrednio otaczającymi. Gmina z terenami sąsiednimi posiada powiązania: krajobrazowe, gospodarcze, komunikacyjne oraz infrastrukturalne.

Powiązania o charakterze przyrodniczym i krajobrazowym z terenami sąsiednimi oraz terenami bardziej odległymi wynikają z położenia geograficznego w przeważającej części na obszarze Wyżyny Miechowskiej. Z kolei dobra jakość powietrza, w stosunku do centralnego obszaru aglomeracji krakowskiej, czynią Gminę atrakcyjną szczególnie dla mieszkańców Krakowa zainteresowanych wypoczynkiem weekendowym. Dodatkowo położenie Gminy Michałowice w bezpośrednim sąsiedztwie miasta Krakowa, wpływa na występowanie silnych powiązań społeczno–gospodarczych między Krakowem, który stanowi duży rynek zbytu dla produktów rolnych wytwarzanych w Gminie oraz podstawowy rynek pracy dla osób szukających zatrudnienia poza rolnictwem i lokalnymi usługami. Kraków jest dla Gminy głównym ośrodkiem obsługi w zakresie usług ponadpodstawowych, umożliwiając dostęp do usług wyższego rzędu, których Gmina nie jest w stanie sama zapewnić. Obserwuje się zwiększone zainteresowanie Gminą Michałowice, jako miejscem zamieszkania w pobliżu Krakowa.

Ponadto Gmina Michałowice położona jest przy głównym szlaku komunikacyjnym, który stanowi droga krajowa nr 7, zapewniająca powiązanie z Krakowem i sąsiednimi powiatami województwa małopolskiego oraz innymi województwami, co czyni Gminę Michałowice również korzystnym miejscem dla lokalizacji działalności gospodarczej. [Gmina Michałowice, Położenie, <https://www.michalowice.malopolska.pl/gmina/polozenie>; ZMIANA STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY MICHAŁOWICE].

Diagnoza do Strategii Rozwoju Gminy Michałowice 2021-2030

DIAGNOZA

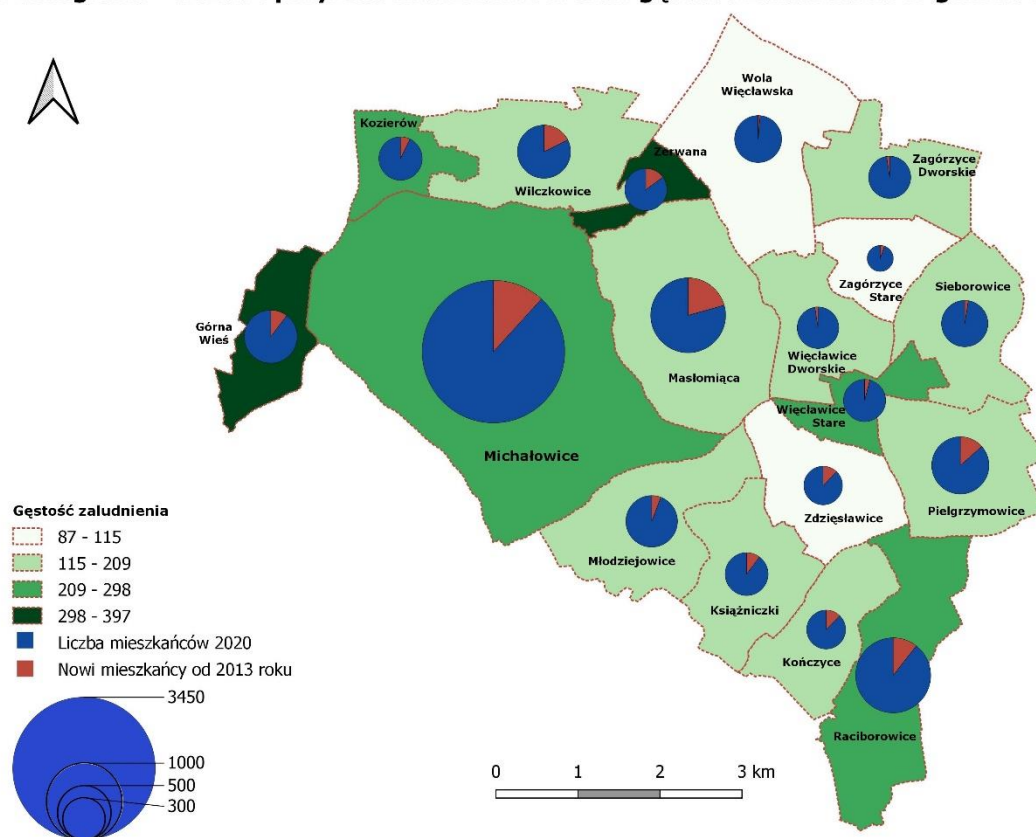
WYMIAR SPOŁECZNY

W tej części diagnozy przeanalizowano najważniejsze dane i wskaźniki dotyczące uwarunkowań standardu życia w Gminie Michałowice, m.in. usługi edukacyjne, pomoc społeczną, zapewnienie bezpieczeństwa, ochronę zdrowia, usługi z zakresu kultury i rekreacji.

Demografia

Mapa 2. Liczba i przyrost mieszkańców oraz gęstość zaludnienia w Gminie Michałowice

Demografia - liczba i przyrost mieszkańców oraz gęstość zaludnienia w gminie Michałowice

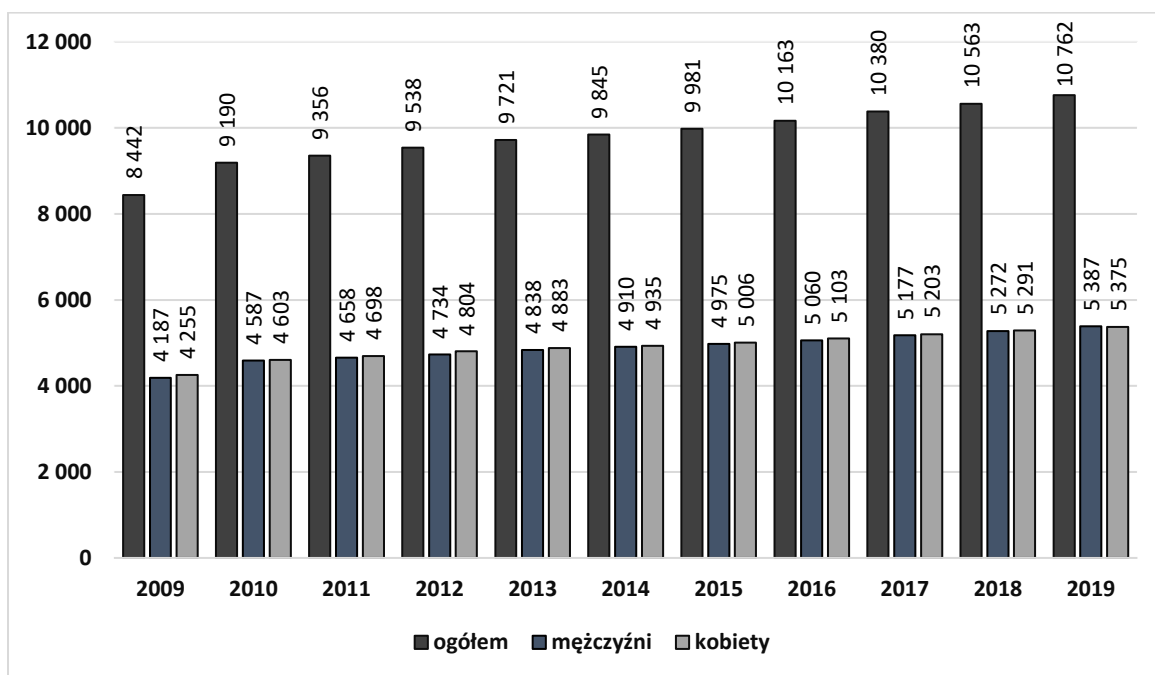
Źródło: Mapa została udostępniona przez Urząd Gminy Michałowice

Gminę Michałowice w 2019 roku zamieszkiwało 10 762 osoby, co stanowi w przybliżeniu około 3,85% w skali powiatu (279 239 osób). W stosunku do roku 2009 w Gminie przybyło 27,48% nowych mieszkańców. Zauważalny jest trend wzrostowy liczby mieszkańców Gminy (*Wykres 1*). Niewątpliwie jest to pozytywne zjawisko, które może wynikać z polepszających się warunków życia na terenie Gminy oraz zwiększającej się jej atrakcyjności dla nowych mieszkańców (szczególnie Krakowian). Wg danych z 2019 roku współczynnik feminizacji prezentujący wzajemne relacje między liczbą kobiet i mężczyzn, dla:

Gminy Michałowice wynosi 100; oznacza to, że na każdych 100 mężczyzn przypada 100 kobiet,

- Gminy Kocmyrzów-Luborzyca wynosi 102; oznacza to, że na każdych 100 mężczyzn przypadają 102 kobiety,
- Gminy Zielonki wynosi 105, co oznacza, że na każdych 100 mężczyzn przypada 105 kobiet,
- Powiatu krakowskiego wynosi 104, czyli na każdych 100 mężczyzn przypadają 104 kobiety [Polska w Liczbach, 2020].

Wykres 1. Liczba ludności w Gminie Michałowice w latach 2009-2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

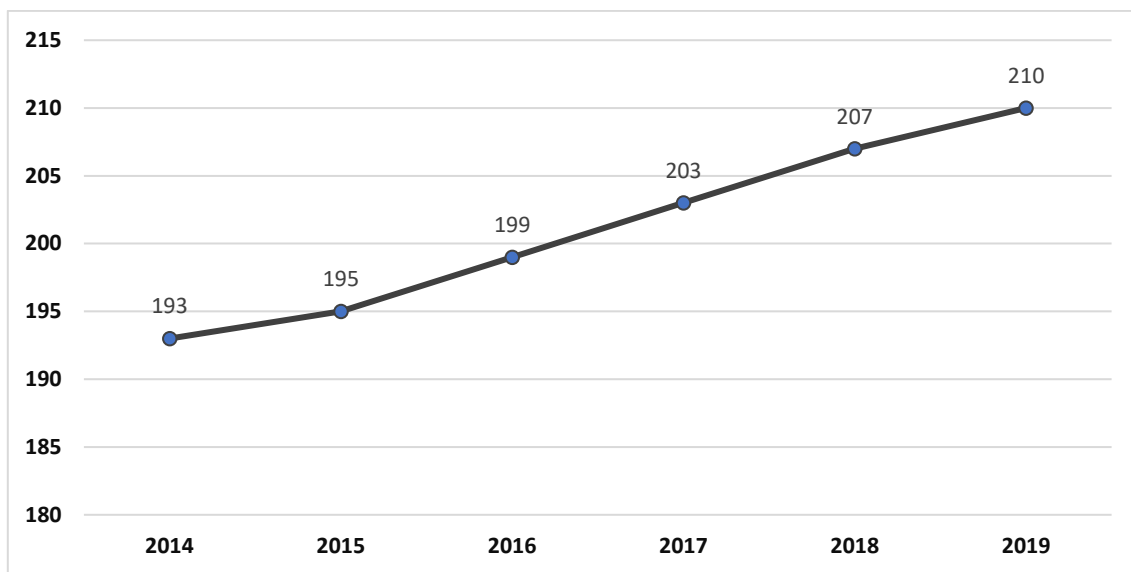
Gęstość zaludnienia w Gminie Michałowice na przestrzeni lat 2014-2019 wykazywała tendencję wzrostową. Gmina w porównaniu do średniej powiatu charakteryzuje się przeciętną gęstością zaludnienia. W 2019 roku:

- Gminę Michałowice zamieszkiwało 210 osób/1 km², przy liczbie ludności wynoszącej 10 762 osób (Wykres 2),
- Gminę Kocmyrzów-Luborzyca zamieszkiwało 195 /1 km² osób, przy liczbie ludności wynoszącej 15 776 osób,
- Gminę Zielonki zamieszkiwało 475 osób/1 km² przy liczbie ludności wynoszącej 23 092 osób) (Wykres 4),

- Powiat Krakowski zamieszkiwało 227 osób/1 km² przy liczbie ludności wynoszącej 279 239 osób.

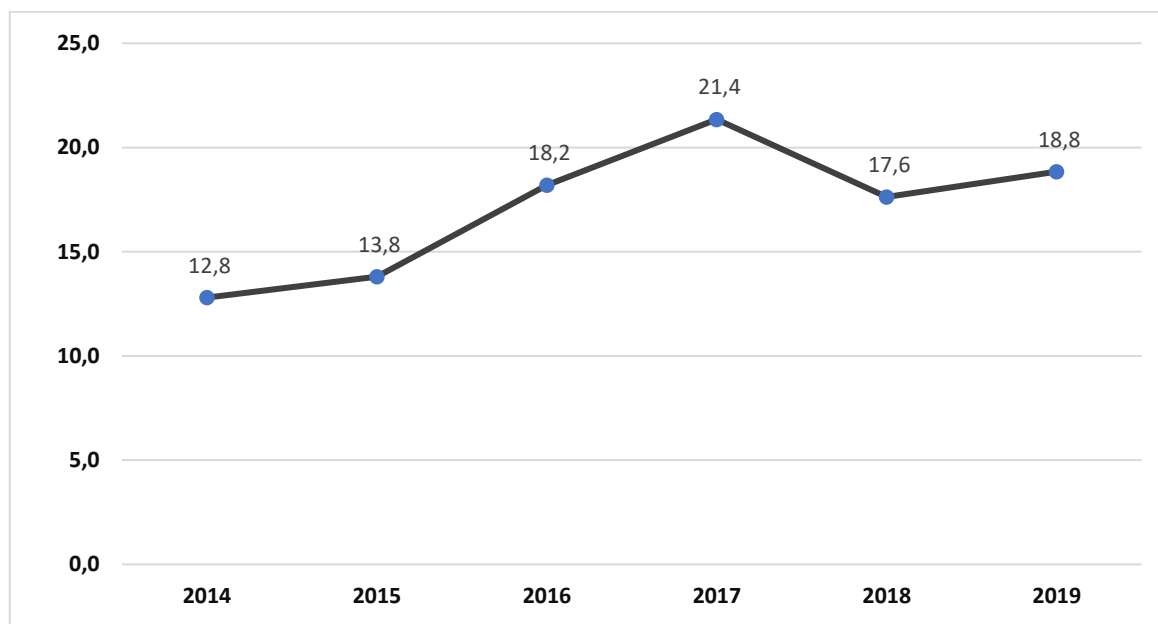
W Gminie Michałowice zauważalna jest również zmiana w liczbie ludności na 1000 mieszkańców (Wykres 3), wynikająca zarówno z dodatniej wartości przyrostu naturalnego, jak i salda migracji ludności.

Wykres 2. Gęstość zaludnienia w Gminie Michałowice - ludność na 1 km² (osoba)

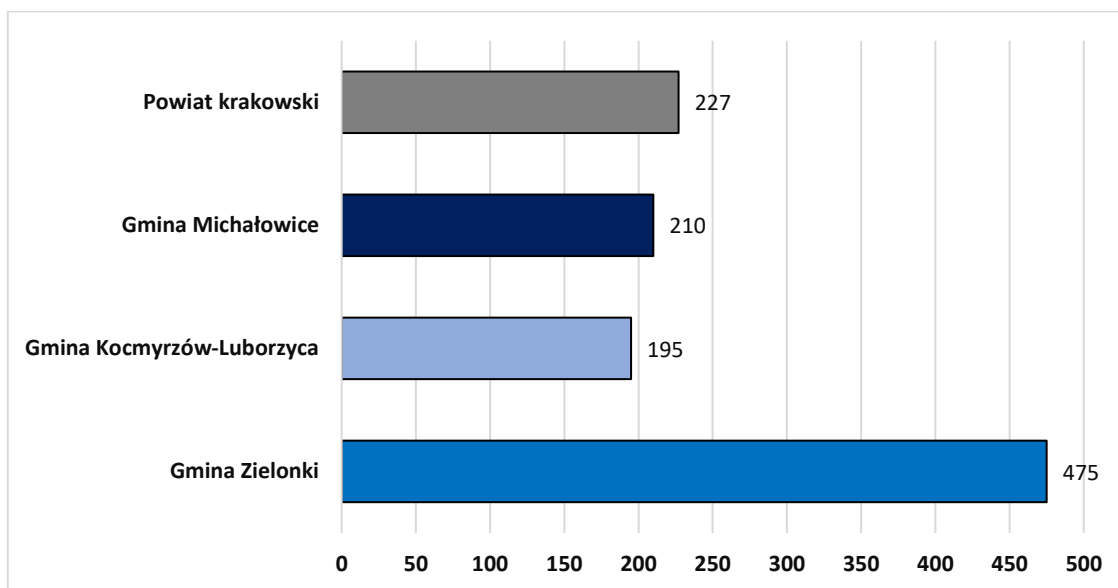
Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Wykres 3. Gęstość zaludnienia w Gminie Michałowice - zmiana liczby ludności na 1000 mieszkańców (osoba)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

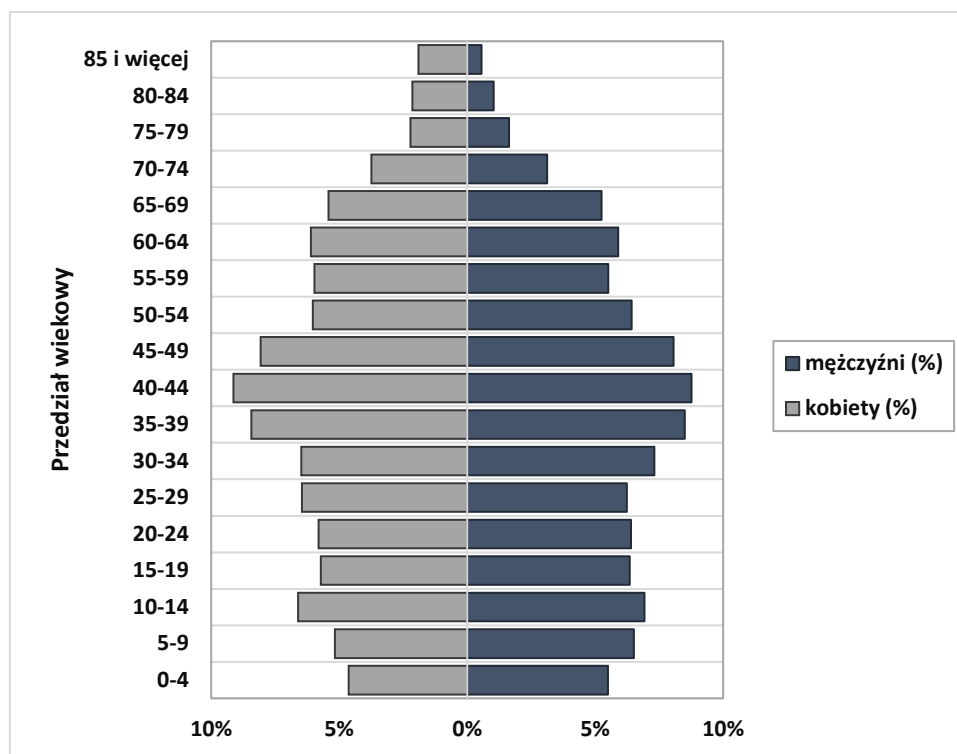
Wykres 4. Gęstość zaludnienia w Gminie Michałowice na tle wybranych jednostek samorządu terytorialnego w 2019 roku - ludność na 1 km² (osoba)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

W Gminie Michałowice największy procent wśród populacji stanowią mieszkańcy między 35 a 49 rokiem życia (Wykres 5).

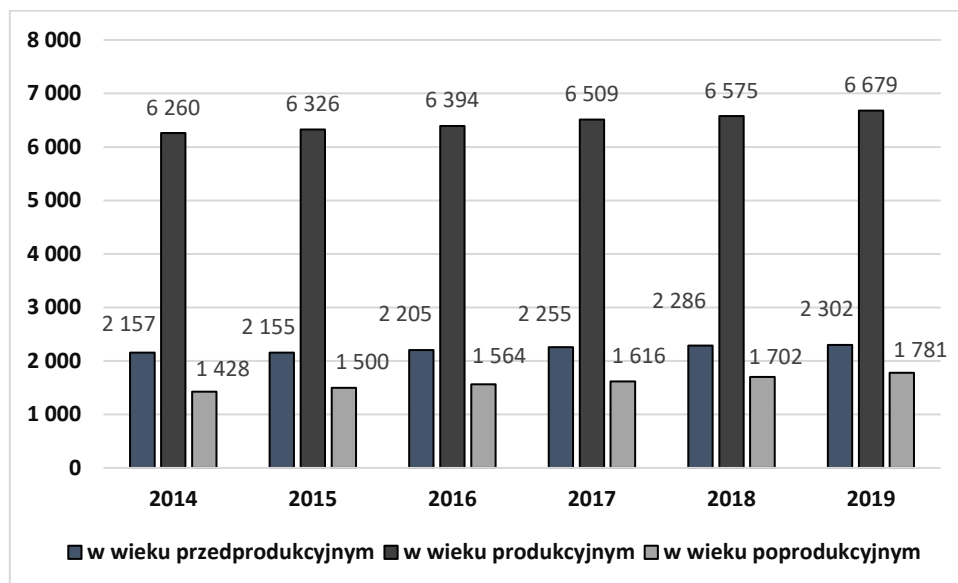
Wykres 5. Piramida wieku w Gminie Michałowice w 2019 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

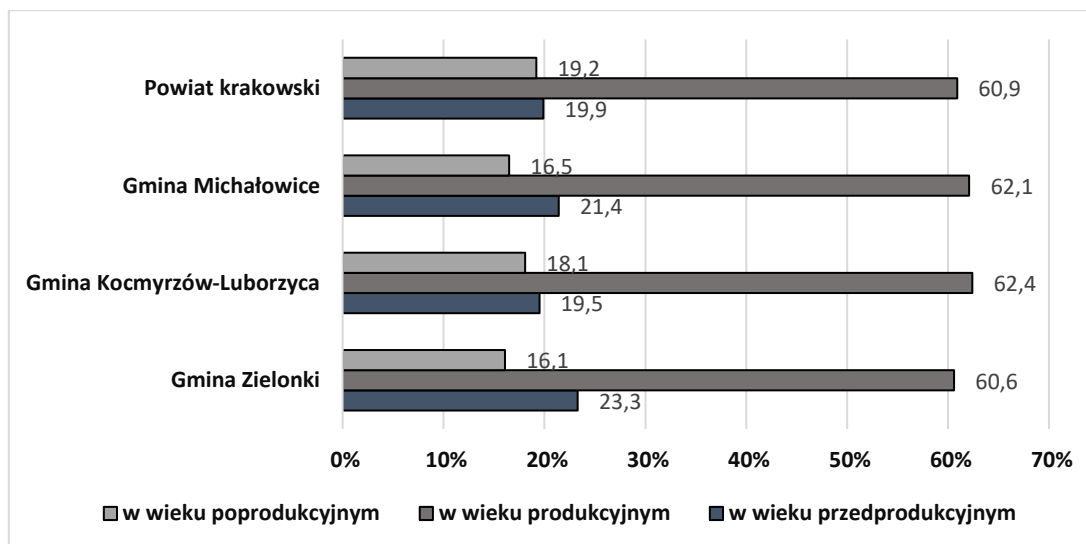
W 2014 roku liczba ludzi w wieku przedprodukcyjnym wyniosła 2 157, w wieku produkcyjnym 6 260, poprodukcyjnym 1 428. W 2018 roku dane te nie uległy znaczącym zmianom. Mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym było 2 286 osób, w wieku produkcyjnym 6 575, a liczba osób w wieku poprodukcyjnym wynosiła 1 702. Rok później liczba osób w wieku przedprodukcyjnym wyniosła 2 302 osoby, w produkcyjnym 6 679 a w wieku poprodukcyjnym 1 781. Zauważalny jest naturalny wzrost liczby mieszkańców Gminy Michałowice w poszczególnych grupach wiekowych (Wykres 6). Dla porównania w Gminie Kocmyrzów-Luborzyca w 2019 roku zamieszkiwało 3 069 osób w wieku przedprodukcyjnym, 9 852 w wieku produkcyjnym oraz 2 855 w wieku poprodukcyjnym. W tym samym czasie w Gminie Zielonki mieszkało 5 377 osób w wieku przedprodukcyjnym, 13 990 w wieku produkcyjnym oraz 3 725 w wieku poprodukcyjnym (Wykres 7).

Wykres 6. Ludność w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej), produkcyjnym i poprodukcyjnym w Gminie Michałowice w latach 2014-2019

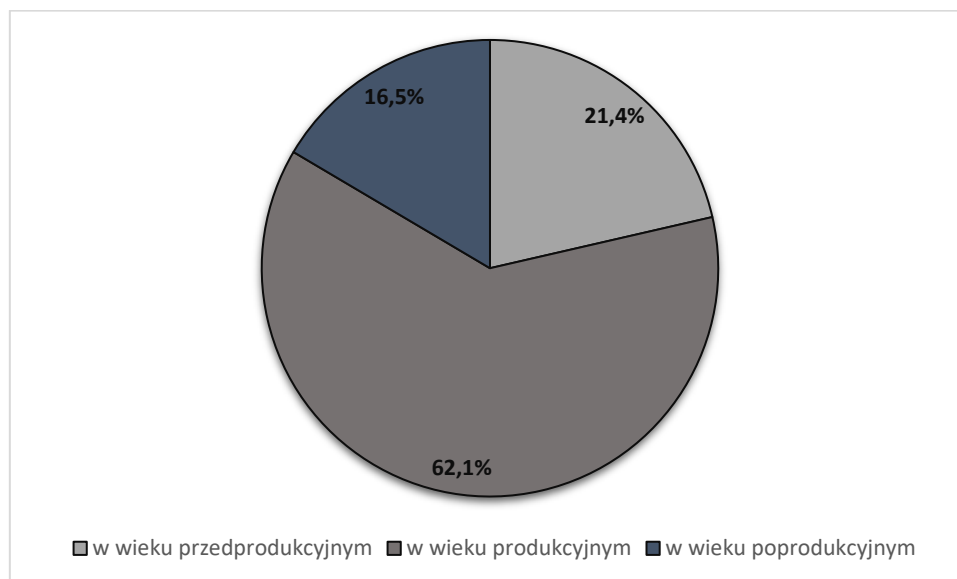
Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Wykres 7. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku % ludności ogółem w Gminie Michałowice i w wybranych jednostkach terytorialnych w 2019 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Wykres 8. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem w Gminie Michałowice w 2019 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Przyrost naturalny w 2016 roku przyjął wartość 43, w 2017 roku 17, w 2018 roku 36 a w 2019 roku 2. Na przestrzeni ostatnich lat dostrzegalna jest tendencja spadkowo-wzrostowa w przyroście naturalnym w Gminie Michałowice (Tabela 2). Na nieregularny przyrost mogą wpływać różnorodne czynniki, w tym m.in. sytuacja materialna rodzin, stan opieki medycznej, sytuacja na rynku pracy itp.

Tabela 2. Przyrost naturalny ludności

Nazwa	2014	2015	2016	2017	2018	2019
przyrost naturalny	b.d.	b.d.	43	17	36	2

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Wskaźniki obciążenia demograficznego w roku 2019 zwiększyły się w porównaniu do poprzednich lat (Tabela 3).

Tabela 3. Wskaźniki obciążenia demograficznego w Gminie Michałowice

Nazwa	Jednostka miary	2014	2015	2016	2017	2018	2019
ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	osoba	57,3	57,8	58,9	59,5	60,7	61,1
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	osoba	66,2	69,6	70,9	71,7	74,5	77,4

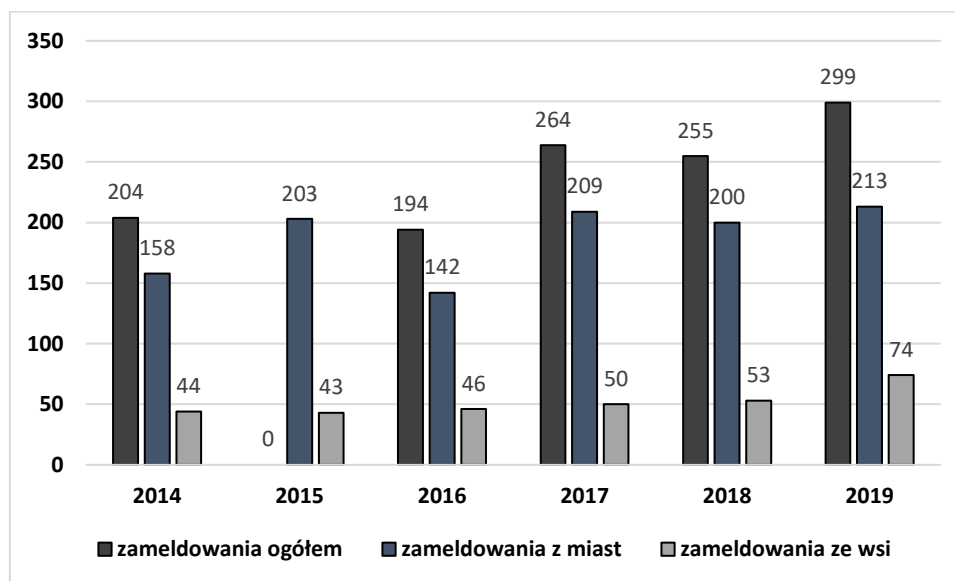
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	osoba	22,8	23,7	24,5	24,8	25,9	26,7
współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi	osoba	16,5	16,8	17,4	17,8	19,1	19,6
odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem	osoba	11,6	11,8	12,2	12,4	13,1	13,5

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Migracja

Poza przyrostem naturalnym na terenie gminy znaczący wpływ na stan oraz strukturę ludności mają migracje. Na przełomie lat 2014-2019 zauważalny jest wzrost ludności napływowej na teren Gminy (Wykres 9).

Wykres 9. Zameldowania w Gminie Michałowice w latach 2014-2019 (w osobach)

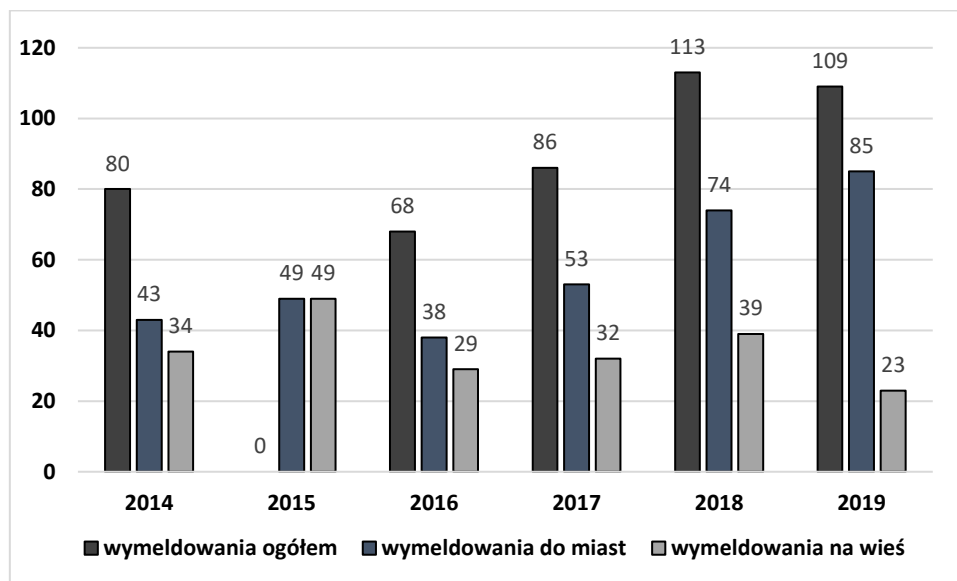
Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS¹

Gmina Michałowice charakteryzuje się zauważalną tendencją wzrostową salda migracji. W 2019 roku zarejestrowano 299 zameldowań ogółem. To wzrost o 95 osób względem roku 2014. Wśród tych osób

¹ Ze względu na niedostateczną jakość danych dotyczących migracji zagranicznych na pobyt stały za 2015 r., dane te, a także dane o migracjach długookresowych, nie zostały opublikowane.

287 to zameldowania w ruchu wewnętrznym a 12 zameldowania z zagranicy. Liczba wymeldowań w 2019 roku kształtowała się na poziomie 109, z czego 85 stanowiły wymeldowania do miasta a 23 na wieś. Między 2016 a 2018 zauważalna była tendencja wzrostowa wymeldowań z gminy do obszarów miejskich.

Wykres 10. Wymeldowania w Gminie Michałowice w latach 2014-2019 (w osobach)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.²

Tabela 4. Migracje na pobyt stały w Gminie Michałowice w ruchu wewnętrznym i zagranicznym (według kierunków migracji)

Nazwa	Jednostka miary	2014	2015	2016	2017	2018	2019
zameldowania w ruchu wewnętrznym	osoba	202	246	188	259	253	287
zameldowania z zagranicy	osoba	2	0	6	5	2	12
wymeldowania w ruchu wewnętrznym	osoba	77	98	67	85	113	108
wymeldowania za granicę	osoba	3	0	1	1	0	1
saldo migracji wewnętrznych	osoba	125	148	121	174	140	179
saldo migracji zagranicznych	osoba	-1	0	5	4	2	11

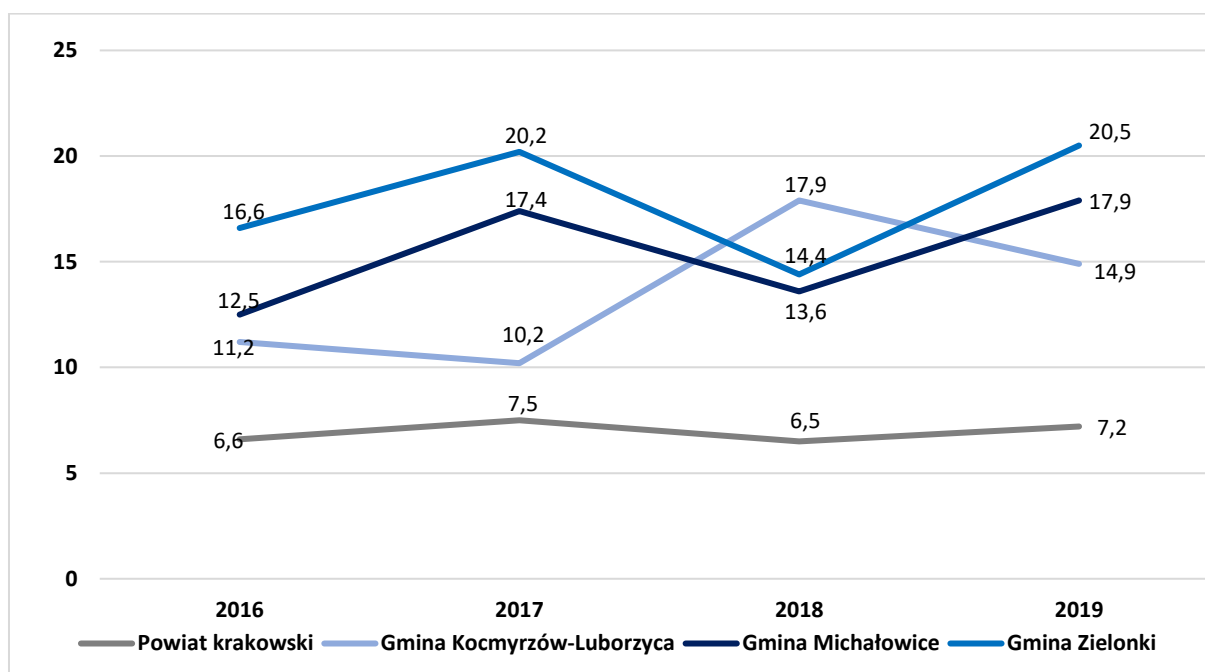
² Ze względu na niedostateczną jakość danych dotyczących migracji zagranicznych na pobyt stały za 2015 r., dane te, a także dane o migracjach długookresowych, nie zostały opublikowane.

saldo migracji wewnętrznych na 1000 ludności	osoba	12,8	14,9	12,0	17,0	13,4	16,8
saldo migracji zagranicznych na 1000 osób	osoba	-0,10	0,00	0,50	0,39	0,19	1,03

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Saldo migracji wewnętrznych było nieregularne z tendencją wzrostową. Na przełomie lat 2014-2019 wynosiło kolejno: 125, 148, 121, 174, 140 oraz 179. Saldo migracji zagranicznych od 2016 roku utrzymywało się na dodatnim poziomie. Ogólne saldo migracji na 1000 osób w 2019 roku wynosiło 17,9. W porównaniu do powiatu krakowskiego, gdzie ten wskaźnik w 2019 roku był równy 7,2, jest to bardzo wysoki wynik. W Gminie Kocmyrzów-Luborzyca: 2016 - 11,2; 2017 - 10,2; 2018 - 17,9; 2019 - 14,9. W Gminie Zielonki w latach 2016-2019 ten wskaźnik był nieregularny: 2016 - 16,6; 2017 - 20,2; 2018 - 14,4; 2019 - 20,5.

Wykres 11. Saldo migracji na 1000 osób w Gminie Michałowice oraz wybranych jednostkach terytorialnych w latach 2016-2019 (w osobach)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

W Gminie Michałowice w latach 2016-2019 utrzymywało się dodatnie saldo migracji (Wykres 11). Wysokie saldo migracji należy wiązać z bliskością Krakowa oraz zachodzącym procesem suburbanizacji (polegającym na wyludnianiu się centrum i rozwoju stref podmiejskich), co w połączeniu z wysoką atrakcyjnością rezydencjonalną Gminy sprawia, że jej tereny stają się punktem docelowym osób, które

opuszczają miasto Kraków. Jednoczesna bliskość miasta umożliwia szybkie przemieszczanie się pomiędzy miejscem zamieszkania a pracą. Zjawisko to skutkuje spadkiem gęstości zaludnienia w mieście przy jednoczesnym wzroście liczby ludności na przedmieściach.

Proces suburbanizacji może wpłynąć na rozwój gminy zarówno pozytywnie jak i negatywnie.

Wpływ pozytywny przejawia się następująco:

- dodatkowe dochody podatkowe od napływowej ludności,
- zwiększająca się liczba mieszkańców, która przyczynia się do rozbudowy gminy (nowe inwestycje),
- rozwój sieci transportowych poprawiających komunikację między gminą a miastem,
- niższe koszty życia na obszarach podmiejskich,
- rozwój technologii i techniki,
- budowa nowych miejsc mieszkalnych / budowanie się młodych,
- zwiększenie atrakcyjności terenów zielonych gminy,
- wzrost bezpieczeństwa w gminie,

Wpływ negatywny przejawia się następująco:

- wydłużenie czasu potrzebnego na dojazd do pracy,
- utrudnienie w korzystaniu z podstawowych usług i wsparcia opiekuńczego,
- gmina jedynie jako teren sypialniany,
- niszczenie naturalnego ekosystemu i przyrody,
- zwiększenie potrzeb transportowych wewnątrz aglomeracji,
- szybka zmiana struktury demograficznej na terenie gminy,
- niewystarczająca liczba placówek,
- zaburzenie struktury i podział społeczeństwa ze względu na sytuację materialną.

Mieszkalnictwo

Jednym z istotnych wskaźników dotyczących jakości życia mieszkańców są warunki mieszkaniowe. Gminy mające dobre warunki mieszkaniowe oraz sprawną i rozbudowującą się infrastrukturę komunalną z natury będą bardziej atrakcyjne do osiedlenia się.

Na terenie Gminy Michałowice można zauważyć wzrost liczby budynków mieszkalnych na przestrzeni kilku minionych lat (pod pojęciem budynki należy rozumieć budynki mieszkalne i mieszkalno-usługowe jeśli posiadają jedno mieszkanie). W 2019 roku w gminie odnotowano obecność 3 692 budynków mieszkalnych, co w stosunku do roku 2014 stanowiło przyrost o około 17% (Tabela 5). W samym roku 2019 w gminie oddano do użytku 99 mieszkań. Szacunkowo na każdych 1000 mieszkańców oddano do użytku 9,20 nowych lokali [Polska w Liczbach]. Takie tempo rozwoju i tak dobra aktywność budowlana pozwala stwierdzić, że Gmina Michałowice charakteryzuje się wzrastającą atrakcyjnością do osiedlania się na jej terenie. Jednak na tle innych gmin Michałowice posiadają najmniejszą liczbę budynków mieszkalnych.

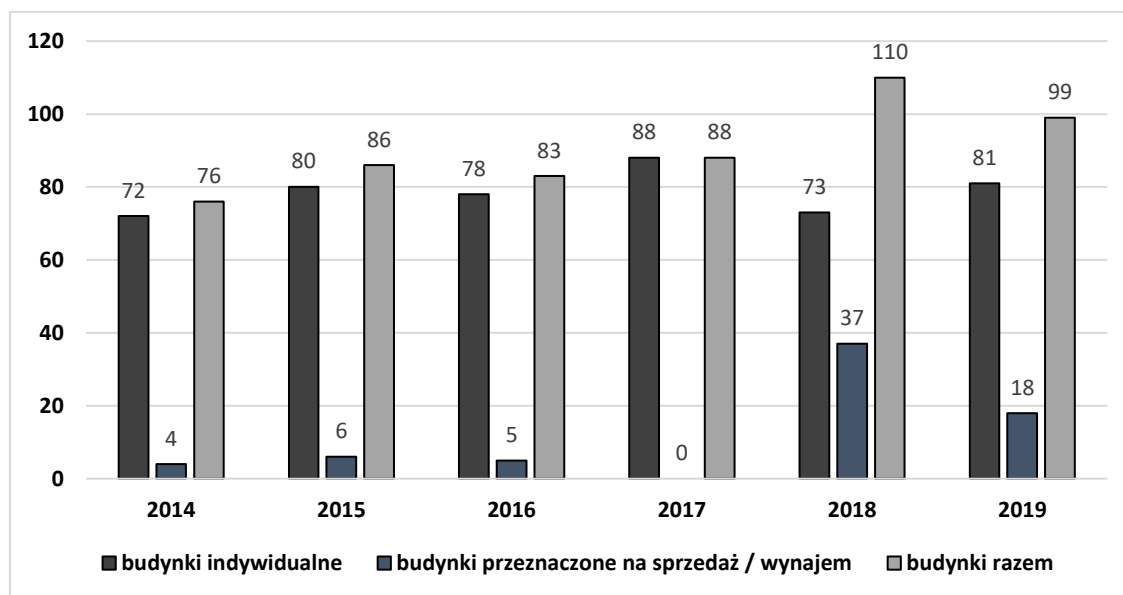
Tabela 5. Mieszkalnictwo. Budynki mieszkalne w latach 2014-2019

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Gmina Michałowice						
Liczba budynków	3 145	3 214	3 290	3 373	3 474	3 692
Gmina Kocmyrzów-Luborzyca						
Liczba budynków	4 208	4 295	4 398	4 489	4 612	4 885
Gmina Zielonki						
Liczba budynków	5 963	6 159	6 372	6 558	6 756	7 213

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Na przełomie lat 2014-2019 panowała sinusoidalna tendencja liczby mieszkań / domów oddanych do użytku mieszkańcom gminy. Liczba nieruchomości oddanych do użytku w 2019 roku wzrosła o 30% względem roku 2014 (Wykres).

Wykres 12. Liczba budynków na terenie Gminy Michałowice oddana do użytku w latach 2014-2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Polska w Liczbach.

Przeciętny czas trwania budowy nowych budynków mieszkalnych jednorodzinnych w Gminie Michałowice, w przeliczeniu na miesiące, jest względnie niski. Kolejno w latach 2014-2019 wynosił on: 2014 - 48,7; 2015 - 46,6; 2016 - 46,8; 2017 - 64,0; 2018 - 40,6; 2019 - 51,2. Jest to niższy wynik niż w Gminie Kocmyrzów-Luborzyca, gdzie w tym samym okresie czas potrzebny na budowę budynków mieszkalnych wynosił między 50,3-57,6 miesięcy. Natomiast w Gminie Zielonki czas budowy wahał się od 33,8 do 44,1 miesięcy.

Tabela 6. Zasoby mieszkaniowe w Gminie Michałowice w 2019 roku

Mieszkania wyposażone w instalacje w % ogółu mieszkań			Liczba mieszkań wyposażonych w instalacje techniczno-sanitarne				
wodociąg	łazienka	centralne ogrzewanie	wodociąg	ustęp spłukiwany	łazienka	centralne ogrzewanie	gaz sieciowy
97,3	91,3	86,2	3 499	3 364	3 282	3 098	2 711

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Tabela 7. Zasoby mieszkaniowe w Gminie Michałowice w latach 2014-2019 – wskaźniki

Lata	Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania (m2)	Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę (m2)	Mieszkania na 1000 mieszkańców	Przeciętna liczba izb w 1 mieszkaniu	Przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie	Przeciętna liczba osób na 1 izbę
2014	124,7	40,0	320,9	5,02	3,12	0,62
2015	125,9	40,8	324,2	5,04	3,08	0,61
2016	126,7	41,3	326,2	5,06	3,07	0,61
2017	128,0	41,9	327,4	5,09	3,05	0,60
2018	128,7	42,7	331,4	5,11	3,02	0,59
2019	129,9	43,4	334,1	5,13	2,99	0,58

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Tabela 8. Zasoby mieszkaniowe w powiecie krakowskim w latach 2014-2019 – wskaźniki

Lata	Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania (m2)	Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę (m2)	Mieszkania na 1000 mieszkańców	Przeciętna liczba izb w 1 mieszkaniu	Przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie	Przeciętna liczba osób na 1 izbę
2014	97,2	29,9	307,8	4,43	3,25	0,73
2015	97,9	30,3	309,9	4,44	3,23	0,73
2016	98,6	30,8	312,0	4,46	3,21	0,72
2017	99,4	31,2	314,1	4,48	3,18	0,71
2018	100,1	31,7	317,0	4,49	3,15	0,70
2019	100,7	32,1	319,1	4,51	3,13	0,69

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Obszar edukacyjny

Opieka żłobkowa

Tabela 9. Dzieci objęte opieką w żłobkach i w wieku żłobkowym - porównanie Gmin Michałowice, Kocmyrzów-Luborzyca, Zielonki oraz powiatu krakowskiego

Kategoria	Jedn. miary	2014	2015	2016	2017	2018	2019
-----------	-------------	------	------	------	------	------	------

Gmina Michałowice							
dzieci w wieku do 3 lat	os.	304	300	324	320	334	304
dzieci objęte opieką w żłobkach	os.	12	15	35	34	56	63
odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach	%	3,9	5,0	10,8	10,6	16,8	20,7
Gmina Kocmyrzów-Luborzyca							
dzieci w wieku do 3 lat	os.	410	412	447	476	493	466
dzieci objęte opieką w żłobkach	os.	0	0	0	0	32	66
odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach	%	0,0	0,0	0,0	0,0	6,5	14,2
Gmina Zielonki							
dzieci w wieku do 3 lat	os.	690	673	717	725	785	780
dzieci objęte opieką w żłobkach	os.	40	34	30	23	30	28
odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach	%	5,8	5,1	4,2	3,2	3,8	3,6
Powiat krakowski							
dzieci w wieku do 3 lat	os.	8 119	8 092	8 300	8 555	8 883	8 767
dzieci objęte opieką w żłobkach	os.	190	204	301	398	524	604
odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach	%	2,3	2,5	3,6	4,7	5,9	6,9

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Tab. 9.a Żłobki samorządowe i niesamorządowe - porównanie Gmin Michałowice, Kocmyrzów-Luborzyca, Zielonki oraz powiatu krakowskiego

Kategoria	Jedn. miary	2019
Gmina Michałowice		
żłobki samorządowe	szt.	0
żłobki niesamorządowe	szt.	2
Liczba miejsc w żłobkach samorządowych	os.	0
Liczba miejsc w żłobkach niesamorządowych	os.	71
Gmina Kocmyrzów - Luborzyca		
żłobki samorządowe	szt.	1
żłobki niesamorządowe	szt.	0
Liczba miejsc w żłobkach samorządowych	os.	66
Liczba miejsc w żłobkach niesamorządowych	os.	0
Gmina Zielonki		
żłobki samorządowe	szt.	0
żłobki niesamorządowe	szt.	2

Liczba miejsc w żłobkach samorządowych	os.	0
Liczba miejsc w żłobkach niesamorządowych	os.	30
Powiat krakowski		
żłobki samorządowe	szt.	3
żłobki niesamorządowe	szt.	16
Liczba miejsc w żłobkach samorządowych	os.	163
Liczba miejsc w żłobkach niesamorządowych	os.	423

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Tab. 9.b Opiekunowie dzienni - porównanie Gmin Michałowice, Kocmyrzów-Luborzyca, Zielonki oraz powiatu krakowskiego

Kategoria	Jedn. miary	2019
Gmina Michałowice		
opiekunowie dzienni	os.	-
Gmina Kocmyrzów - Luborzyca		
opiekunowie dzienni	os.	-
Gmina Zielonki		
opiekunowie dzienni	os.	8
Powiat krakowski		
opiekunowie dzienni	os.	15

Źródło: Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej, Portal Informacyjno-Uslugowy

Gmina Michałowice na tle pozostałych gmin i powiatu krakowskiego charakteryzuje się największym przyrostem odsetka dzieci objętych opieką w żłobkach. W perspektywie lat 2014-2019 zwiększył się on o 16,8%. Finalnie pozwoliło to na poprawę sytuacji Gminy Michałowice w obszarze opieki nad dziećmi w wieku do lat 3. W 2019 roku 20,7% dzieci w Gminie Michałowice zostało objętych opieką w żłobkach, co znacznie przewyższa średnią dla porównywanych gmin i powiatu krakowskiego. Liczba miejsc zapewnionych dla najmłodszych mieszkańców Gminy jest jednak nadal nieadekwatna do potrzeb i nie pozwala na zagwarantowanie opieki każdemu dziecku, o czym świadczą też wyniki przeprowadzonej ankiety. Ankietowani wymienili budowę żłobka samorządowego, jako jedną z najistotniejszych inwestycji, które powinny zostać zrealizowane w najbliższych latach [Informacja o stanie realizacji zadań oświatowych...,

<https://bip.malopolska.pl/coemichalowice,m,340699,informacja-o-stanie-realizacji-zadan-oswiatowych.html>].

Tabela 10. Żłobki i kluby dziecięce w perspektywie Gminy Michałowice, Kocmyrzów-Luborzyca, Zielonki oraz powiatu krakowskiego

Kategoria	Jedn. miary	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Gmina Michałowice							
żłobki	ob.	1	1	1	1	2	2
miejsca ogółem	msc.	12	15	39	39	71	71
Gmina Kocmyrzów-Luborzyca							
żłobki	ob.	0	0	0	0	1	1
miejsca ogółem	msc.	0	0	0	0	32	66
Gmina Zielonki							
żłobki	ob.	2	2	1	2	3	2
miejsca ogółem	msc.	54	39	30	23	50	30
Powiat krakowski							
żłobki	ob.	7	8	10	11	15	19
miejsca ogółem	msc.	221	236	376	445	586	669

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Do 2017 roku na terenie Gminy funkcjonował jeden żłobek - Niepubliczny Żłobek „Dolina Muminków” w Michałowicach. W 2018 roku powstała kolejna placówka - Niepubliczny Żłobek „Morska Kraina” w Kozierowie. Od 2018 roku liczba miejsc jest stała i wynosi maksymalnie 71 przyjęć. Na terenie Gminy Michałowice oraz w Gminie Kocmyrzów-Luborzyca i Zielonki nie funkcjonują kluby dziecięce, które od 2012 roku należą do form opieki instytucjonalnej dla dzieci do trzeciego roku życia [Centrum Obsługi Edukacji w Michałowicach,

<https://bip.malopolska.pl/coemichalowice,m,337370,zlobki.html>].

Wychowanie przedszkolne

Przez wychowanie przedszkolne rozumie się opiekę sprawowaną przez przedszkola, oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych, przedszkola specjalne, a od roku 2008 zespoły wychowania przedszkolnego oraz punkty przedszkolne.

W Gminie Michałowice działają przedszkola i oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych.

Przedstawiony w Tabeli 11 wskaźnik liczby dzieci przypadających na jedno miejsce świadczy o wymagającej poprawy sytuacji dotyczącej dostępności usług opieki przedszkolnej.

Tabela 11. Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat oraz dzieci przypadające na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego w perspektywie Gminy Michałowice, Kocmyrów-Luborzyca, Zielonki oraz powiatu krakowskiego

Kategoria	Jedn. miary	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Gmina Michałowice							
dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat	osoba	714	695	707	705	985	958
dzieci przypadające na jedno miejsce	osoba	1,56	1,43	1,34	1,27	1,05	1,59
Gmina Kocmyrów-Luborzyca							
dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat	osoba	601	656	677	756	770	827
dzieci przypadające na jedno miejsce	osoba	3,27	2,69	2,08	1,64	1,36	1,17
Gmina Zielonki							
dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat	osoba	743	798	734	771	852	870
dzieci przypadające na jedno miejsce	osoba	1,19	1,09	0,99	0,91	0,80	0,86
Powiat krakowski							
dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat	osoba	796	856	845	881	909	931
dzieci przypadające na jedno miejsce	osoba	1,35	1,26	1,13	1,04	0,97	1,13

Źródło: Bank Danych Lokalnych

W 2019 roku w Gminie Michałowice na 1 miejsce przypadało 1,59 dziecka. Wskaźnik świadczy o znacznym obciążeniu przedszkoli w Gminie Michałowice i nienadążaniu z rozwojem infrastruktury edukacyjno-wychowawczej dla najmłodszych dzieci wobec potrzeb mieszkańców. Dane potwierdzają konieczność podjęcia zintegrowanych działań mających na celu budowę i przygotowanie placówek

wychowania przedszkolnego do przyjęcia większej liczby dzieci. Obecnie Gmina korzysta z oferty placówek niepublicznych w celu realizacji przez gminę zadań z zakresu edukacji przedszkolnej.

Tabela 12. Miejsca w przedszkolach na 1000 dzieci w grupie wieku 3-6 lat w perspektywie Gminy Michałowice, Kocmyrzów-Luborzyca, Zielonki oraz powiatu krakowskiego

Kategoria	Jedn. miary	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Gmina Michałowice							
miejsca w przedszkolach	osoba	534,9	484,7	523,6	601,8	710,2	484,7
Gmina Kocmyrzów-Luborzyca							
miejsca w przedszkolach	osoba	258,4	275,5	347,5	442,2	544,1	658,5
Gmina Zielonki							
miejsca w przedszkolach	osoba	717,7	634,0	730,5	796,9	888,2	857,4
Powiat krakowski							
miejsca w przedszkolach	osoba	611,0	558,7	633,5	681,1	739,9	653,0

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Z przedstawionych danych wynika, że w perspektywie 2014-2019 roku w Gminie Michałowice odnotowano znaczący spadek liczby miejsc w przedszkolach publicznych w przeliczeniu na 1000 dzieci w grupie 3-6 lat, co wiąże się ze zmianami prawa oświatowego i obniżeniem wieku dzieci, którym gmina ma obowiązek zapewnić wychowanie przedszkolne. Dane pozyskane z ankiet wskazują na konieczność intensyfikacji działań mających na celu zwiększenie liczby miejsc w placówkach wychowania przedszkolnego.

Tabela 13. Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w perspektywie Gminy Michałowice, Kocmyrzów-Luborzyca, Zielonki oraz powiatu krakowskiego

Wiek	Jedn. miary	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Gmina Michałowice							
dzieci w wieku 3 – 6 lat	%	75,4	b.d.	71,0	76,9	97,1	95,7
Gmina Kocmyrzów-Luborzyca							
dzieci w wieku 3 – 6 lat	%	62,7	b.d.	66,1	76,2	82,9	83,5
Gmina Zielonki							
dzieci w wieku 3 – 6 lat	%	74,1	b.d.	69,5	75,8	83,4	85,4
Powiat krakowski							
dzieci w wieku 3 – 6 lat	%	82,8	b.d.	83,0	88,8	92,5	93,8

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Dane (w Tabeli 13) pokazują, że w latach 2014-2019 zanotowano wzrost odsetka dzieci w wieku 3-6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym na tle porównywanych gmin oraz powiatu krakowskiego. Osiągnięte w 2018 i 2019 roku wyniki (97,1% i 95,7%) dzieci objętych opieką przedszkolną, przewyższają średnią dla powiatu krakowskiego. Obszar ten już od 2014 roku stanowił jeden z priorytetów Gminy i cechował się wysokim poziomem wykonywania zadań oświatowych. W 2015 roku nie przedstawiono informacji, ze względu na modyfikację metodologii obliczania wskaźnika w danym okresie sprawozdawczym [INFORMACJA O STANIE REALIZACJI ZADAŃ OŚWIATOWYCH W GMINIE MICHAŁOWICE, <https://bip.malopolska.pl/coemichalowice>]

Tabela 14. Dzieci w przedszkolach w Gminie Michałowice w latach 2014-2019

Kategoria	Jedn. miary	2014	2015	2016	2017	2018	2019
ogółem	osoba	313	b.d.	301	340	439	468

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Liczba dzieci korzystających z opieki w przedszkolach w Gminie Michałowice stale wzrasta, z 313 w 2014 roku do 468 dzieci w roku 2019. W Gminie nie ma obecnie przedszkola samorządowego. Opieka przedszkolna jest zorganizowana w formie oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych, oraz w 5 przedszkolach niepublicznych, w których z wychowania przedszkolnego w 2019 roku korzystało 263 dzieci. Gmina oferuje dopłatę do kosztów utrzymania dziecka we wszystkich przedszkolach, do których są posyłane dzieci mieszkańców Gminy Michałowice (75% tzw. podstawowej kwoty dotacji dla przedszkoli niepublicznych i 100% tej kwoty dla przedszkoli publicznych; dotychczas żadne z przedszkoli nie skorzystało z dotacji). Ponadto Gmina Michałowice dokonuje refundacji kosztów wychowania przedszkolnego gminom, które obejmują wychowaniem przedszkolnym dzieci zamieszkałe na terenie Gminy Michałowice.

W kwietniu 2017 roku została podjęta decyzja o przygotowaniach do budowy przedszkola samorządowego. Przedszkole będzie budynkiem jednopiętrowym, z 8 oddziałami przedszkolnymi, zapleczem kuchennym, placem zabaw i parkingiem. Pierwsze przedszkole samorządowe w gminie powstanie w Michałowicach przy ulicy Jana Pawła II na działce nr 599. Organizacja wychowania przedszkolnego jest w tej chwili jednym z najważniejszych przedsięwzięć Gminy Michałowice, a budowa pierwszego przedszkola samorządowego stanowi ważny etap długoletniej strategii rozwoju

oświaty w Gminie. [Gmina Michałowice, e-urząd, Nowe przedszkole w Michałowicach, <https://www.michalowice.malopolska.pl/aktualnosci/archiwum/2018/marzec/nowe-przedszkole-w-michalowicach>].

Szkolnictwo podstawowe i gimnazjalne

31 sierpnia 2019 r. straciła moc Uchwała nr XXXII/230/2017 Rady Gminy Michałowice z dnia 27 marca 2017 r. w sprawie dostosowania szkół podstawowych i gimnazjów prowadzonych przez Gminę Michałowice do nowego systemu szkolnego. W związku z powyższym zdecydowano się na opracowanie planu sieci publicznych szkół podstawowych w oparciu o rozwiązania systemowe i analizę poziomu szkolnictwa w perspektywie 2014-2020 roku [UCHWAŁA NR VIII/.../2019 RADY GMINY MICHAŁOWICE, <https://bip.malopolska.pl/ugmichalowice,a,1595458,uchwala-nr-viii562019-rady-gminy-michalowice-z-dnia-29-kwietnia-2019r-w-sprawie-ustalenia-sieci-publ.html>].

W Gminie Michałowice sieć szkół podstawowych ustalona w związku z wejściem w życie reformy w roku 2017 pozostaje bez zmian – są to trzy szkoły podstawowe o pełnej strukturze organizacyjnej. W wyniku reorganizacji strukturalnej powstały nowe oddziały celem zapewnienia realizacji zadań oświatowych dostosowanych do potrzeb uczniów.

Tabela 15. Współczynnik skolaryzacji brutto w szkołach podstawowych w perspektywie Gminy Michałowice, Kocmyrzów-Luborzyca, Zielonki oraz powiatu krakowskiego

Nazwa	Jedn. miary	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Gmina Michałowice							
skolaryzacja brutto	%	74,88	71,94	79,81	78,62	82,51	85,12
Gmina Kocmyrzów-Luborzyca							
skolaryzacja brutto	%	73,68	71,17	78,49	75,68	76,49	77,98
Gmina Zielonki							
skolaryzacja brutto	%	84,90	79,02	83,84	79,14	78,59	79,86
Powiat krakowski							
skolaryzacja brutto	%	88,35	84,48	91,11	89,73	90,43	91,24

Źródło: Bank Danych Lokalnych

W latach 2014-2019 współczynnik skolaryzacji brutto w szkołach podstawowych utrzymywał się na niskim poziomie i wahał pomiędzy 71,94 a 85,12%. Część dzieci z gminy Michałowice uczęszcza do placówek oświatowych gmin ościennych, głównie gminy Kraków.

Na terenie Gminy Michałowice obserwowany jest systematyczny wzrost liczby uczniów w szkołach podstawowych. W latach 2014-2019 liczba uczniów realizujących nauczanie podstawowe w placówkach zlokalizowanych na terenie Gminy zwiększyła się o 52%. Liczba funkcjonujących szkół podstawowych jest stała i wynosi 3 placówki, do których należą:

- Szkoła Podstawowa w Michałowicach,
- Szkoła Podstawowa w Raciborowicach,
- Szkoła Podstawowa w Więclawicach Starych.

Tabela 16. Uczniowie przypadający na 1 oddział w szkołach podstawowych w perspektywie Gminy Michałowice, Kocmyrzów-Luborzyca, Zielonki oraz powiatu krakowskiego

Nazwa	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Gmina Michałowice						
Uczniowie przypadający na 1 oddział	21	21	21	20	20	20
Gmina Kocmyrzów-Luborzyca						
Uczniowie przypadający na 1 oddział	14	15	15	15	15	15
Gmina Zielonki						
Uczniowie przypadający na 1 oddział	21	21	20	20	20	20
Powiat krakowski						
Uczniowie przypadający na 1 oddział	17	17	16	16	16	16

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Średnia liczba uczniów na 1 oddział w Gminie Michałowice zmniejszyła się o jedną osobę w 2017 i obecnie utrzymuje się na tym samym poziomie.

Tabela 17. Nauczyciele pełnozatrudnieni i niepełnozatrudnieni w przeliczeniu na etaty w szkołach podstawowych

Kategoria	Jedn. miary	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Gmina Michałowice							
Nauczyciele ogółem	etat	38,66	43,54	44,35	53,2	64,34	71,61
Gmina Kocmyrzów-Luborzyca							
Nauczyciele ogółem	etat	70,36	70,55	66,41	78,39	92,11	97,38
Gmina Zielonki							
Nauczyciele ogółem	etat	86,98	101,81	105,63	128,50	143,60	149,87
Powiat krakowski							

Nauczyciele ogółem	etat	1 299,97	1 391,86	1 374,40	1 637,50	1 944,64	2 056,11
--------------------	------	----------	----------	----------	----------	----------	----------

Źródło: Bank Danych Lokalnych

W związku z reformą oświaty w 2017 roku zwiększyła się liczba nauczycieli pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych w przeliczeniu na etaty w szkołach. W 2019 roku wyniósł on 71,61 etatu, co odpowiada 61 zatrudnionym w szkole podstawowej w Michałowicach, 37 w Raciborowicach i 37 w Więclawicach Starych.

Tabela 18. Szkoły podstawowe ogółem w Gminie Michałowice w latach 2014-2019

Nazwa	Jedn. miary	2014	2015	2016	2017	2018	2019
ogółem	obiekt	3	3	3	3	3	3
oddziały w szkołach	oddział	29	32	32	39	46	48
uczniowie	osoba	620	669	656	776	920	944

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Liczba szkół w latach 2014-2019 nie zmieniła się, zwiększa się natomiast liczba prowadzonych oddziałów; utrzymanie tej tendencji może w dłuższej perspektywie czasu przyczynić się do gorszych warunków nauki i zmniejszenia komfortu uczniów.

Gmina Michałowice przypisuje duże znaczenie odpowiedniemu finansowaniu zadań edukacyjnych. Realizowane są projekty mające na celu poprawę poziomu edukacji dzieci oraz zwiększenie kompetencji kadry nauczycielskiej tak, aby mogła skutecznie realizować swoją misję. Z budżetu gminy oraz państwa realizowane były projekty: *Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa*, *Już płynę, wyposażenia gabinetów profilaktyki zdrowotnej w szkołach*, *Pomoce dydaktyczne – Aktywna tablica*, *Bezpieczna przyjazna szkoła*. Z kolei ze środków EFS rozwijane są programy skupiające się na efektywnym kształceniu i rozwijaniu zdolności uczniów, w tym m.in. *Erasmus plus*, *Michałowski Uniwersytet Dzieci* oraz *Młody da Vinci* - we współpracy z Wyższą Szkołą Humanitas w Sosnowcu, *Kalejdoskop Matematyczny* – we współpracy z Politechniką Krakowską, *Badanie wad postawy uczniów klas VII i VIII szkół podstawowych (...)* z Powiatu Krakowskiego oraz *korekta wykrytej wady (...)* – we współpracy z Powiatem Krakowskim, *Vulcan kompetencji w małopolskich samorządach* – we współpracy z Vulcan sp. z o.o. *Edukacja ekonomiczna dzieci i seniorów - współpraca sektora finansowego z jednostkami samorządu terytorialnego* – we współpracy z Fundacją Bankowość dla Edukacji,

Ponadto w szkołach realizowanych było wiele innych projektów o charakterze edukacyjnym. Władze Gminy wspomagały uczniów poprzez przyznawanie stypendiów. System stypendialny funkcjonujący w gminie sprzyja rozwojowi zdolności oraz zainteresowań uczniów. Uczniowie znajdujący się w trudnej sytuacji materialnej i rodzinnej, mogą skorzystać z pomocy finansowej, bezpłatnych podręczników, dofinansowania do imprez i wycieczek szkolnych. Zgodnie z art. 54 ustawy z dnia 27 października 2017 r. o finansowaniu zadań oświatowych, w 2019 roku wspierano dostęp do podręczników szkolnych - darmowy podręcznik dla uczniów szkoły podstawowej i gimnazjum w ramach dotacji z budżetu państwa na wyposażenie szkół w podręczniki, materiały edukacyjne i materiały ćwiczeniowe. Koszt zadania wyniósł 74 851,99 zł.

W latach 2014-2019 w Gminie Michałowice realizowano projekty na rzecz poprawy jakości edukacji. Przykładowe przedsięwzięcia to: *Rozwijanie kompetencji kluczowych uczniów w Gminie Michałowice*, *Modernizacja kształcenia zawodowego w Małopolsce II*, *Bezpieczna i przyjazna szkoła*, *Wyprawka Szkolna*, *Współpraca z UNICEF, Comenius*.

Tab. 19.a Wyniki egzaminu ośmioklasisty w Gminie Michałowice w 2020 roku

rok	J. Polski			Matematyka			J. angielski		
	Liczba szkół z wynikiem			Liczba szkół z wynikiem			Liczba szkół z wynikiem		
	niskim	średnim	wysoki m	niskim	średnim	wysoki m	niskim	średnim	wysoki m
2020	0	3	0	0	2	1	0	3	0

Źródło: Centrum Obsługi Edukacji w Michałowicach

Tab. 19.b Wyniki egzaminu ośmioklasisty w Gminie Michałowice w 2020 roku

SP w Michałowicach			SP w Raciborowicach			SP w Więclawicach Starych		
j. polski	matematyka	j. angielski	j. polski	matematyka	j. angielski	j. polski	matematyka	j. angielski
63	67	58	58	44	43	61	51	58

Źródło: Centrum Obsługi Edukacji w Michałowicach

Tab. 19.c Wyniki uczniów z egzaminu ósmoklasisty w 2020 roku w perspektywie Gminy Michałowice, Kocmyrzów- Luborzyca, Zielonki oraz powiatu krakowskiego

Jed. Miary	J. polski	Matematyka	J. angielski
	Gmina Michałowice		
%	61	56	54
	Gmina Kocmyrzów-Luborzyca		
%	67	50	56

	Gmina Zielonki		
%	67	63	73
	Powiat krakowski		
%	63	53	58

Źródło: Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Krakowie

[Raport o stanie Gminy Michałowice, 2019; Załącznik nr 1 do Uchwały nr 2187/17 Zarządu Województwa Małopolskiego z dnia 29 grudnia 2017 r. bip.malopolska.pl].

Szkolnictwo średnie i wyższe

Na terenie Gminy Michałowice nie funkcjonują szkoły średnie. Młodzież korzysta z oferty edukacyjnej w sąsiednich gminach. Nie ma również uczelni wyższych - młodzi ludzie korzystają z oferty instytucji kształcenia miast akademickich, najczęściej Krakowa.

Szkolnictwo specjalne i poradnictwo

Szkoły przynależące do Gminy Michałowice wdrażają specjalną opiekę oraz tryby edukacji dostosowane do dzieci z dysfunkcjami i niepełnosprawnościami poprzez proponowanie i organizowanie nauczania indywidualnego i kształcenia specjalnego. Od 2016 roku z indywidualnego nauczania nie korzysta żaden uczeń szkół podstawowych. W 2019 roku, zgodnie z art. 39 Ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe, realizowano dowóz dzieci do szkół na terenie Gminy Michałowice oraz dzieci niepełnosprawnych do szkół specjalnych.

Poradnictwo

Z Punktu Wsparcia i Pomocy Rodzinie w Michałowicach, świadczącego usługę specjalistycznego poradnictwa, skorzystało w 2019 roku ogółem 88 osób. Były to porady i konsultacje psychologiczne, prawne, socjalne. Bezpłatne usługi takich specjalistów jak: psycholog, psychoterapeuta, coach, prawnik i pracownik socjalny są niewystarczające wobec rosnących potrzeb mieszkańców Gminy. Mieszkańcy Gminy Michałowice zgłaszają potrzebę stworzenia poradni psychologiczno-pedagogicznej spełniającej wymogi rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 lutego 2013 r. Rosnąca liczba dzieci na terenie gminy wskazuje na zwiększające się potrzeby diagnozowania, wydawania opinii i orzeczeń dotyczących kształcenia i wychowania miejscowych dzieci i młodzieży. Poradnia może

jednocześnie być ośrodkiem realizacji zaleceń wynikających z orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego, a także realizacji wczesnego wspomagania rozwoju dzieci, co jest ważną potrzebą w zakresie działań na rzecz dzieci z dysfunkcjami - *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 24 sierpnia 2017 r. w sprawie organizowania wczesnego wspomagania rozwoju dzieci (Dz.U z poz 1635)* [Gminny ośrodek Pomocy Społecznej w Michałowicach źródło: Gmina Michałowice <https://pcpr.powiat.krakow.pl/wp-content/uploads/pliki/Michalowice.pdf>].

Obszar kultury

Działalność centrów, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic

Na terenie Gminy Michałowice działa Centrum Kultury i Promocji w Michałowicach (CKiP), które prowadzi działalność w zakresie szerzenia kultury na terenie Gminy Michałowice. Jako jednostka kultury kształtuje wśród dzieci, młodzieży i dorosłych pozytywny model spędzania wolnego czasu odpowiadając za organizację imprez i wydarzeń kulturalnych. W raporcie o stanie gminy z 2019 wśród najważniejszych zadań instytucji wymieniono tworzenie warunków dla rozwoju folkloru, a także rękodzieła ludowego i artystycznego. CKiP wspiera edukację kulturalną i wychowanie przez sztukę oraz rozpoznaje, rozbudza i zaspokaja potrzeby oraz zainteresowania kulturalne mieszkańców. Centrum Kultury i Promocji w Michałowicach koordynowało w 2019 roku działalność 10 kół, klubów i sekcji, zrzeszających 130 uczestników.

Tabela 19. Centra, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice na terenie gminy Michałowice

Nazwa	Jedn. miary	2014	2015	2016	2017	2018	2019
ogółem	ob.	1	1	1	1	1	1
imprezy	szt.	40	39	43	45	48	49
uczestnicy imprez	osoba	16 390	10 775	10 950	11 225	11 381	11 542
grupy artystyczne	szt.	11	13	13	13	13	13
członkowie grup artystycznych	osoba	203	274	274	275	275	265
koła / kluby / sekcje	szt.	2	8	8	8	9	10
członkowie kół / klubów / sekcji	osoba	81	120	120	125	128	130

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Dodatkowo, Centrum Kultury i Promocji wydaje Gazetę Gminy Michałowice, która jest źródłem wiedzy dla mieszkańców o działalności Urzędu Gminy, o akcjach kulturalnych i społecznych odbywających się w gminie. Gazeta jest bezpłatna i ogólnodostępna [Centrum Kultury i Promocji w Michałowicach <https://wmichalowicach.pl/ckip/?v=9b7d173b068d>].

Tabela 20. Liczba uczestników imprez na 1000 ludności w perspektywie Gminy Michałowice, Kocmyrzów-Luborzyca Zielonki oraz powiatu krakowskiego

Kategoria	Jedn. miary	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Gmina Michałowice							
liczba uczestników imprez na 1000 ludności	osoba	1 673,0	1 086,3	1 085,6	1 094,9	1 088,2	1 084,7
Gmina Zielonki							
liczba uczestników imprez na 1000 ludności	osoba	497,2	639,0	448,9	568,2	1 007,6	661,8
Gmina Kocmyrzów-Luborzyca							
liczba uczestników imprez na 1000 ludności	osoba	626,2	585,5	342,5	243,8	252,9	252,1
Powiat Krakowski							
liczba uczestników imprez na 1000 ludności	osoba	568,6	445,6	495,5	562,8	530,5	488,1

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Utrzymująca się w latach 2014-2019 średnia liczba uczestników imprez na 1000 ludności w Gminie Michałowice była bardzo wysoka. Liczna frekwencja świadczy zarówno o skuteczności działań CKiP Michałowice, jak i o dużym zainteresowaniu i zaangażowaniu mieszkańców w życie kulturalne regionu.

Tabela 21. Uczestnicy imprez organizowanych przez Gminę Michałowice w latach 2014-2019

Kategoria	Jedn. miary	2014	2015	2016	2017	2018	2019
ogółem	osoba	16 390	10 775	10 950	11 225	11 381	11 542
wystawy	osoba	0	350	360	380	390	401
festiwale i przeglądy artystyczne	osoba	-	3 000	3000	3 050	3060	3082
koncerty	osoba	-	4500	4600	4 700	4800	4 815
występy zespołów amatorskich	osoba	1 300	-	-	-	-	-

występy artystów i zespołów zawodowych	osoba	4500	-	-	-	-	-
prelekcje, spotkania, wykłady	osoba	170	1200	1 200	1 200	1210	1 220
imprezy turystyczne i sportowo - rekreacyjne	osoba	690	500	520	530	550	500
konkursy	osoba	150	350	355	405	418	470
pokazy teatralne	osoba	-	200	215	220	230	240
konferencje	osoba	-	450	460	470	450	460
interdyscyplinarne	osoba	-	150	160	180	182	200
warsztaty	osoba	-	75	80	90	91	154

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Największe grono odbiorców stanowią organizowane od 2015 roku koncerty. Dużą popularnością cieszą się również festiwale i przeglądy artystyczne, które w 2019 roku zgromadziły bardzo liczną widownię (3082 osób). Przedsięwzięcia te mają służyć dobrej zabawie mieszkańców w każdym wieku, a co ważniejsze integracji i budowie poczucia wspólnoty lokalnej.

Tabela 22. Imprezy organizowane przez Gminę Michałowice w latach 2014-2019

Kategoria	Jedn. miary	2014	2015	2016	2017	2018	2019
ogółem	szt.	40	39	43	45	48	49
wystawy	szt.	0	3	4	5	5	5
festiwale i przeglądy artystyczne	szt.	-	4	4	5	5	5
koncerty	szt.	-	6	7	7	8	9
występy zespołów amatorskich	szt.	5	-	-	-	-	-
występy artystów i zespołów zawodowych	szt.	3	-	-	-	-	-
prelekcje, spotkania, wykłady	szt.	4	8	9	9	9	9
imprezy turystyczne i sportowo - rekreacyjne	szt.	12	2	2	2	3	3
konkursy	szt.	4	3	4	4	5	5
pokazy teatralne	szt.	-	2	2	2	3	3
konferencje	szt.	-	3	3	3	3	3
interdyscyplinarne	szt.	-	4	4	4	5	5
warsztaty	szt.	-	4	4	4	2	2
inne	szt.	12	0	0	0	0	0

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Z roku na rok zwiększa się liczba organizowanych przez Gminę Michałowice imprez. W 2019 roku spośród 49 zorganizowanych wydarzeń najliczniejszą grupę stanowiły koncerty i prelekcje. Działania w dziedzinie kultury w Gminie Michałowice opierają się na rocznym planie imprez kulturalnych – wśród nich ważne miejsce zajmują te, które na stałe wpisały się w kalendarz i stanowią lokalną tradycję. Do najważniejszych wydarzeń należą: Kadrówka - Piknik Wolności, Małopolski Festiwal Orkiestr, Piknik z okazji Dnia Dziecka, Karuzela Marzeń - Festiwal Dziecięcych i Młodzieżowych Teatrów Amatorskich, Święto Kwitnącej Jabłoni, eliminacje gminne do kolejnych edycji Ogólnopolskiego Konkursu Recytatorskiego, Maraton Rowerowy MTB, a od 2019 roku - zawody biegowe Młyn Trail Michałowice. Ponadto CKIP wspiera sołectwa w organizacji lokalnych pikników [GMINNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY MICHAŁOWICE NA LATA 2017-2025

[http://www.rpo.malopolska.pl/download/program regionalny/rewitalizacja/041_Michalowice.pdf](http://www.rpo.malopolska.pl/download/program%20regionalny/rewitalizacja/041_Michalowice.pdf).

Tabela 23. Koła /kluby /sekcje Gminy Michałowice w latach 2014-2019

Kategoria	Rodzaj	Jedn. miary	2014	2015	2016	2017	2018	2019
koła / kluby / sekcje	ogółem	szt.	2	8	8	8	9	10
koła / kluby / sekcje	plastyczne/techniczne	szt.	-	2	2	2	2	2
koła / kluby / sekcje	taneczne	szt.	0	2	2	2	2	2
koła / kluby / sekcje	teatralne	szt.	0	1	1	1	1	2
koła / kluby /sekcje	seniora/Uniwersytet Trzeciego Wieku	szt.	-	2	2	2	2	2
koła / kluby / sekcje	seniora	szt.	1	-	-	-	-	-
koła / kluby / sekcje	koło gospodyń wiejskich	szt.	-	1	1	1	2	2

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Tabela 24. Członkowie kół/klubów/sekcji Gminy Michałowice w latach 2014-2019

Kategoria	Rodzaj	Jedn.miary	2014	2015	2016	2017	2018	2019
członkowie kół / klubów / sekcji	ogółem	osoba	81	120	120	125	128	130
członkowie kół / klubów / sekcji	plastyczne/techniczne	osoba	-	23	23	24	25	26
członkowie kół / klubów / sekcji	taneczne	osoba	0	34	34	35	36	37
członkowie kół / klubów / sekcji	teatralne	osoba	0	14	14	15	15	15
członkowie kół / klubów / sekcji	seniora/Uniwersytet Trzeciego Wieku	osoba	-	34	34	35	35	35
członkowie kół / klubów / sekcji	seniora	osoba	30	-	-	-	-	-

członkowie kół / klubów / sekcji	koło gospodyń wiejskich	osoba	-	15	15	16	17	17
członkowie grup artystycznych - w tym dzieci i młodzież szkolna	ogółem	osoba	-	-	-	72	71	73

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Grupa kół, klubów i sekcji jest licznie reprezentowana przez grono aktywnych seniorów. Gmina Michałowice w celu stworzenia warunków do uczenia się przez całe życie, poznawania nowych technologii i uczestnictwa w edukacji międzypokoleniowej osób starszych, zapewniła budynek w Maślomiejce, który stanowi jednocześnie siedzibę *Klubu Seniora* i *Przestrzeni Seniora*. Zapewnienie starszym mieszkańcom szerokiej oferty wydarzeń kulturalnych, warunków do rozwoju aktywności własnej w różnych formach działalności było i będzie ważnym celem rozwoju Gminy. O popularności organizowanych aktywności świadczy duża frekwencja mieszkańców 50+ w zajęciach ruchowych (joga, tańce w kręgu, gimnastyka 50+), wycieczkach oraz dorocznym Balu Seniora [http://gops.michalowice.malopolska.pl/sites/default/files/info_klub_seniora.pdf].

Tabela 25. Kursy organizowane przez Gminę Michałowice i ich uczestnicy

Nazwa	Jedn. miary	2014	2015	2016	2017	2018	2019
ogółem	szt.	0	12	14	18	21	23
języków obcych	szt.	0	7	7	8	11	12
plastyczne	szt.	0	1	2	3	3	3
nauki gry na instrumentach	szt.	0	3	3	3	3	3
wiedzy praktycznej	szt.	0	0	0	1	1	2
tańca	szt.	0	1	2	3	3	3
ogółem	osoba	0	102	132	184	204	205
języków obcych	osoba	0	54	62	65	82	81
plastyczne	osoba	0	14	28	30	32	30
nauki gry na instrumentach	osoba	0	26	26	45	46	48
wiedzy praktycznej	osoba	0	0	0	12	13	14
tańca	osoba	0	8	16	32	31	32

Źródło: Bank Danych Lokalnych

W 2019 roku zorganizowano w Gminie Michałowice 23 kursy, w których łącznie wzięło udział 205 osób. Największą popularnością wśród uczestników cieszyły się kursy języków obcych (Tabela 25).

Tabela 26. Pracownie specjalistyczne działające w jednostce

Nazwa	Jedn. miary	2014	2015	2016	2017	2018	2019
fotograficzne	szt.	0	0	0	1	1	1
plastyczne	szt.	0	1	1	1	1	1
muzyczne	szt.	0	1	1	1	1	1
ceramiczne	szt.	0	0	0	0	0	1
multimedialne (do nauki języków obcych)	szt.	0	0	0	0	0	1
sale baletowe/taneczne	szt.	0	1	1	1	1	1

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Centrum Kultury i Promocji chętnie wspiera wszelkie inicjatywy kulturalne. Oprócz koordynowania zajęć, zespołów, wydawania Gazety, Centrum Kultury organizuje lub współorganizuje liczne kursy. Bazą dla działalności kulturalnej w Gminie Michałowice jest lokalny budynek Centrum Kultury. Brakuje w innych miejscowościach Gminy dobrze urządzonych i wyposażonych świetlic z myślą o organizacji kameralnych koncertów, przedstawień i spotkań tematycznych dla mieszkańców w każdym wieku, w tym dla dzieci, młodzieży i seniorów. Na nierównomierny dostęp do miejsc integracji społecznej, spotkań warsztatowych, rozmaitych form spędzania wolnego czasu w poszczególnych wsiach Gminy Michałowice zwrócili uwagę liczni członkowie stowarzyszeń, kół, klubów, sekcji i grup artystycznych³.

Ważne miejsce na mapie kultury ma powstałe w 2016 roku Kino za Rogiem, którego koordynacją i obsługą zajmuje się CKIP.

³ Wniosek opracowany na podstawie spotkań z mieszkańcami Gminy Michałowice. Były one realizowane w formie warsztatów, które miały na celu pomóc w określeniu mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń w kontekście rozwoju Gminy. Zebrane dane ilościowe oraz jakościowe z przeprowadzonego badania zamieszczono w dokumencie „Raport. Badanie opinii mieszkańców Gminy Michałowice w związku z przystąpieniem do prac nad dokumentem Strategii Rozwoju Gminy Michałowice na lata 2021-2030”.

Tabela 27. Kina stałe na terenie Gminy Michałowice

Kategoria	Jedn. miary	2014	2015	2016	2017	2018	2019
ogółem	ob.	0	0	1	1	1	1
sale	-	0	0	1	1	1	1
miejsca na widowni	msc.	0	0	60	60	60	60
seanse ogółem	-	0	0	74	140	158	162
widzowie ogółem	Osoba	0	0	1876	3920	3935	3983

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Kultura stanowi ważny obszar w strategii rozwoju Gminy Michałowice na lata 2021-2030. W latach 2014-2020 do najważniejszych motorów rozwoju i zasobów lokalnych, czyli czynników najsilniej wpływających na pozytywne, oczekiwane zmiany we wspólnocie, wskazano na drugim miejscu kulturę i wizerunek w oczach mieszkańców, jako te, które należy w pierwszej kolejności wzmacniać (na 9 możliwych). W dotychczasowej strategii rozwoju Gminy Michałowice (l. 2014-2020) wśród czterech mocnych stron w analizie SWOT zaliczono aż dwie odnoszące się do obszaru kultury, są to: tradycje Kadrówki i uroczystości z nią związane oraz działalność kulturalna rozpoznawalnych w regionie organizacji pozarządowych [STRATEGIA ROZWOJU GMINY MICHAŁOWICE NA LATA 2014 – 2020 http://archiwum.michalowice.malopolska.pl/pliki/gmina_45_Michalowice_-_dokument_strategii+organizacje.pdf].

W przypadku zrealizowania planów budowy wielofunkcyjnego miejsca targowego w miejscowości Michałowice, które obok swojego zasadniczego przeznaczenia (możliwości zakupu produktów spożywczych od lokalnych rolników) ma pełnić również funkcję rekreacyjną, rozrywkową i kulturalną, mieszkańcy zyskają nowe miejsce dla lokalnych wydarzeń. Zyskają przestrzeń na przenośną scenę, „strefę relaksu” - ogólnodostępny grill, ławki, stoliki piknikowe, plac zabaw dla najmłodszych, siłownia na świeżym powietrzu dla młodzieży, dorosłych i seniorów, miejsce pod lodowisko.

Ochrona zdrowia

Według danych statystycznych na terenie Gminy Michałowice działają 4 obiekty ambulatoryjne na ponad 10 000 mieszkańców, co świadczy o przeciętnej dostępności tego typu placówek dla mieszkańców (Tabela 28). Rozpatrując liczbę przychodni lekarskich przypadających na 1000

mieszkańców Gmina oferuje warunki porównywalne ze średnią powiatu krakowskiego, jednakże nieco gorsze niż w sąsiadujących gminach Zielonki i Kocmyrzów-Luborzyca.

Tabela 28. Podmioty ambulatoryjne (stan w dniu 31 XII)

Kategoria	Jedn. miary	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Gmina Michałowice							
przychodnie ogółem ⁴	ob.	4	4	4	4	5	4
przychodnie na 10 tys. ludności	ob.	4	4	4	4	5	4
Gmina Zielonki							
przychodnie ogółem	ob.	12	11	12	12	12	11
przychodnie na 10 tys. ludności	ob.	6	5	6	5	5	5
Gmina Kocmyrzów-Luborzyca							
przychodnie ogółem	ob.	7	7	9	9	8	8
przychodnie na 10 tys. ludności	ob.	5	5	6	6	5	5
Powiat Krakowski							
przychodnie ogółem	ob.	112	114	118	128	128	124
przychodnie na 10 tys. ludności	ob.	4	4	4	5	5	4

Źródło: Bank Danych Lokalnych

W 2019 roku na terenie gminy funkcjonowały 2 apteki, podczas gdy w latach 2014-2015 dla mieszkańców były dostępne 3 takie obiekty, co spowodowało wzrost liczby mieszkańców przypadających na jeden obiekt do 5 381. Zmniejszyła się o połowę liczba zatrudnionych magistrów farmacji z 6 w 2014 roku do 3 w roku 2019. W Gminie Zielonki w 2019 roku do dyspozycji mieszkańców były 4 apteki, przy czym jedna apteka ogólnodostępna przypadała na 5 773 mieszkańców. W gminie Kocmyrzów-Luborzyca w 2019 roku odnotowano 3 apteki, przy czym na jedną placówkę przypada 5 259 osób.

Gmina Michałowice stara się dbać o rozwój sektora ochrony zdrowia oraz o przedmiotowe inwestycje. Gmina skorzystała z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020 pobierając środki z Europejskiego Funduszu Regionalnego w celu termomodernizacji budynku Ośrodka Zdrowia w Michałowicach. Wartość projektu wyniosła 601 909,33 zł z czego

⁴ Bank Danych Lokalnych określa: Podmioty ambulatoryjne (stan w dniu 31 XII) (Wymiary: Rodzaje placówek) - W roku 2009 brak informacji dla części miejskiej i części wiejskiej gmin miejsko-wiejskich. Do 2011 roku włącznie Przychodnie funkcjonowały również pod nazwą Placówki opieki zdrowotnej. Od 2012 roku łącznie z przychodniami MON (Ministerstwo Obrony Narodowej) i MSWiA (Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji).

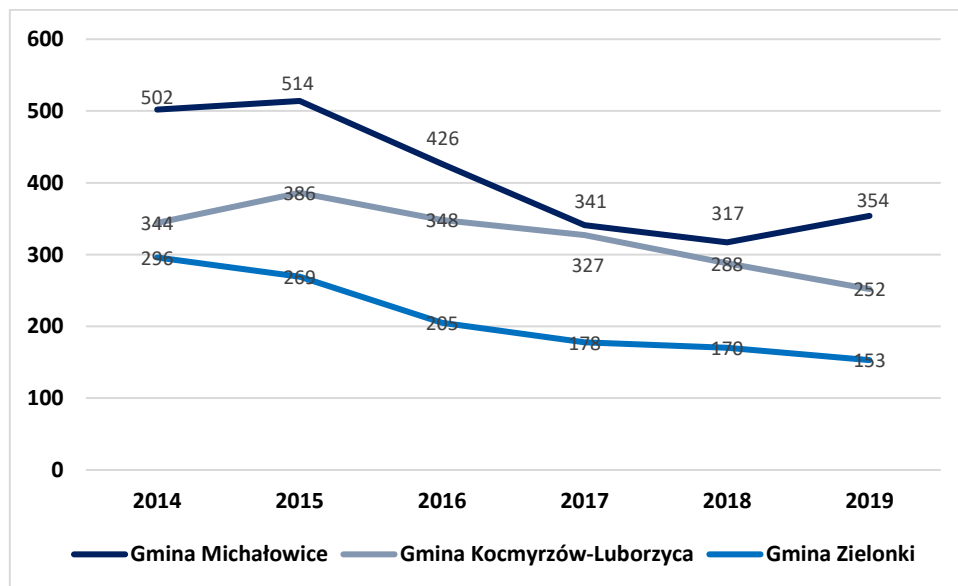
dofinansowanie z Unii Europejskiej to kwota 224 411,44 zł. [Termomodernizacja budynku Ośrodka Zdrowia w Michałowicach <https://mapadotacji.gov.pl/projekty/776166/>].

Pomoc społeczna

Istotnym aspektem wpływającym na jakość życia mieszkańców jest zaspokojenie ich podstawowych potrzeb socjalno-bytowych. Instytucje polityki społecznej świadczące pomoc osobom i rodzinom w trudnych sytuacjach życiowych zajmują ważną pozycję w strukturze polityki gminy. Identyfikują i rozpoznają konkretne potrzeby i problemy mieszkańców oraz wdrażają komponenty systemu naprawczego, które mają zmienić ich sytuację.

W 2019 roku z pomocy społecznej w Gminie Michałowice skorzystały 354 osoby, co stanowiło 3% całkowitej liczby mieszkańców gminy. W 2014 roku odsetek ten wynosił 5%. Zauważalny jest spadek o 2 punkty procentowe (Wykres 12). Kwoty świadczeń rodzinnych wypłaconych dla rodzin są najniższe w stosunku do innych sąsiadujących z gminą obszarów.

Wykres 12. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w Gminie Michałowice oraz w wybranych jednostkach terytorialnych w latach 2014-2019 (osoba na 10 tys. ludności).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Na przełomie lat 2014-2019 zauważalny jest spadek liczby osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej. Z upływem lat oraz wobec zmiany sytuacji gospodarczej spada w Gminie Michałowice liczba osób poniżej kryterium dochodowego z 240 osób w 2014 roku do 124 w 2019. Może to wskazywać na podwyższenie poziomu życia oraz wzrost zamożności mieszkańców Gminy Michałowice (Tabela 29).

Tabela 29. Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego i ekonomicznych grup wieku

Nazwa	Jednostka miary	2014	2015	2016	2017	2018	2019
ogółem	osoba	492	510	430	350	332	377
poniżej kryterium dochodowego	osoba	240	233	185	133	120	124
powyżej kryterium dochodowego	osoba	252	277	245	217	212	253

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Zauważalne jest wspieranie sektora pomocy społecznej oraz rozbudowywanie go. W 2018 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Michałowicach ogłosił projekt „Poza schematem-zmiana modelu funkcjonowania Ośrodka Pomocy Społecznej w Michałowicach”, który trwał od stycznia 2018 do czerwca 2019 roku. Projekt był realizowany w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój w obszarze skutecznej pomocy społecznej z Europejskiego Funduszu Społecznego. Jego celem było poprawienie jakości pracy Ośrodka Pomocy Społecznej w Michałowicach, poprzez wdrożenie nowego modelu funkcjonowania ośrodka, polegającego na oddzieleniu pracy administracyjnej od pracy socjalnej oraz świadczenia usług socjalnych. Grupę docelową stanowiło 12 osób, w tym 9 pracowników Sekcji Pomocy Środowiskowej i Integracji Społecznej, 1 osoba pracująca na Stanowisku ds. pierwszego kontaktu i 2 osoby stanowiące kadrę zarządzającą ośrodka. Wartość projektu oszacowano na 188 336,00 zł z czego 158 729,58 zł zostało dofinansowane z Unii Europejskiej. Inną inicjatywą Gminy był projekt „Nowe perspektywy II” w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020. Projekt był realizowany przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Michałowicach i ma na celu aktywizację społeczno-zawodową osób korzystających z pomocy i wsparcia w ramach systemu pomocy społecznej, wykluczonych społecznie lub zagrożonych wykluczeniem. Celem jest przeciwdziałanie zjawisku wyuczonej bezradności u tych osób a także wśród członków ich rodzin, stanowiących ich najbliższe otoczenie. Projekt zakładał utworzenie Klubu Integracji Społecznej, dzięki któremu możliwa będzie aktywizacja zawodowa osób uczestniczących w zajęciach Klubu oraz zwiększenie ich kompetencji osobistych i społecznych,

wzmocnienie umiejętności podejmowania decyzji i określania celów życiowych, podniesienie kompetencji zawodowych uczestników, wzmocnienie umiejętności związanych z funkcjonowaniem w grupie społecznej. Wartość projektu oszacowano na 779 230,78 zł, gdzie 662 346,16 zł zostało dofinansowane z Unii Europejskiej.

Mieszkańcy Gminy Michałowice mogą skorzystać z Punktu Wsparcia i Pomocy Rodzinie, który funkcjonuje w centrum Michałowic. Można w nim skorzystać z bezpłatnego wsparcia psychologicznego, prawnego i socjalnego.

Na terenie Gminy Michałowice funkcjonuje Centrum Wolontariatu „Wkręceni w Pomoc”, które działa w strukturach Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Michałowicach. Wolontariat zrzesza różne grupy społeczne, w tym dzieci i młodzież oraz dorosłych z terenu gminy Michałowice. Do zadań inicjatywy jaką jest „Wkręceni w Pomoc” należą: współorganizowanie programów i projektów o charakterze animacyjnym, aktywizacyjnym i integracyjnym; współuczestniczenie w tworzeniu, realizowaniu i rozwijaniu lokalnych projektów i programów z zakresu pomocy społecznej; angażowanie się w działania na rzecz społeczności lokalnej Gminy Michałowice; aktywne uczestniczenie w akcjach charytatywnych realizowanych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej oraz inne gminne jednostki organizacyjne; rozpowszechnianie wśród lokalnej społeczności informacji o działalności wolontariatu oraz towarzyszącej jej idei.

Tabela.. Korzystający ze świadczeń rodzinnych

Kategoria	Jedn. miary	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Gmina Michałowice							
rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci	-	272	265	279	297	293	250
dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny - ogółem	os.	519	488	531	569	561	497
dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny	os.	469	446	488	524	523	471
udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku	%	21,8	20,7	22,4	23,6	23,0	20,5
Gmina Zielonki							
rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci	-	307	273	313	313	320	284

dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny - ogółem	os.	554	530	601	614	642	563
dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny	os.	496	481	565	572	600	525
udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku	10,7	10,2	11,4	11,1	11,5	9,8	10,7
Gmina Kocmyrzów-Luborzyca							
rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci	-	429	455	504	500	470	388
dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny - ogółem	os.	890	897	986	973	906	779
dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny	os.	800	808	897	892	835	715
udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku	%	27,4	27,7	30,3	30,0	27,8	23,4
Powiat Krakowski							
rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci	-	7 043	6 612	7 335	7 407	7 512	6 698
dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny - ogółem	os.	13 607	12 954	14 419	14 537	14 702	13 327
dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny	os.	12 415	11 853	13 304	13 487	13 708	12 440
udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku	%	23,3	22,3	24,8	25,0	25,0	22,5

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Tabela.. Kwoty świadczeń rodzinnych wypłaconych w roku

Kategoria	Jedn. miary	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Gmina Michałowice							
kwota świadczeń rodzinnych	tys. zł	1 363	1 330	1 764	1 971	2 046	2 078
kwota zasiłków rodzinnych (wraz z dodatkami)	tys. zł	938	825	1 013	1 147	1 107	994
kwota zasiłków pielęgnacyjnych	tys. zł	224	225	240	250	269	333
Gmina Zielonki							

kwota świadczeń rodzinnych	tys. zł	1 888	2 140	2 694	2 892	3 043	3 026
kwota zasiłków rodzinnych (wraz z dodatkami)	tys. zł	1 022	1 020	1 248	1 271	1 295	1 118
kwota zasiłków pielęgnacyjnych	tys. zł	512	529	533	560	586	698
Gmina Kocmyrzów-Luborzyca							
kwota świadczeń rodzinnych	tys. zł	2 443	2 794	3 489	3 596	3 458	3 504
kwota zasiłków rodzinnych (wraz z dodatkami)	tys. zł	1 561	1 620	1 983	1 992	1 826	1 576
kwota zasiłków pielęgnacyjnych	tys. zł	456	463	477	470	494	592
Powiat Krakowski							
kwota świadczeń rodzinnych	tys. zł	39 358	42 883	53 802	57 260	58 261	58 472
kwota zasiłków rodzinnych (wraz z dodatkami)	tys. zł	24 836	24 097	29 084	30 139	29 777	26 916
kwota zasiłków pielęgnacyjnych	tys. zł	7 698	7 812	7 917	7 923	8 307	10 092

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Na terenie Gminy Michałowice brakuje Placówki Wsparcia Dziennego.

Bezpieczeństwo

Jednym z najważniejszych zadań gmin jest zapewnienie mieszkańcom warunków do bezpiecznego życia i funkcjonowania, poprzez dbanie o porządek publiczny i bezpieczeństwo, ochronę przeciwpożarową oraz przeciwpowodziową.

Podczas warsztatu przeprowadzonego z mieszkańcami Gminy, utożsamili oni pojęcie bezpieczeństwa z większą liczbą oświetlenia, chodników, dróg, przejść dla pieszych, progów zwalniających, oświetleniem drogowym, z wolnością słowa, zaufaniem względem swoich sąsiadów.

Rysunek 3. Skojarzenie mieszkańców Gminy Michałowice z słowem „bezpieczeństwo”

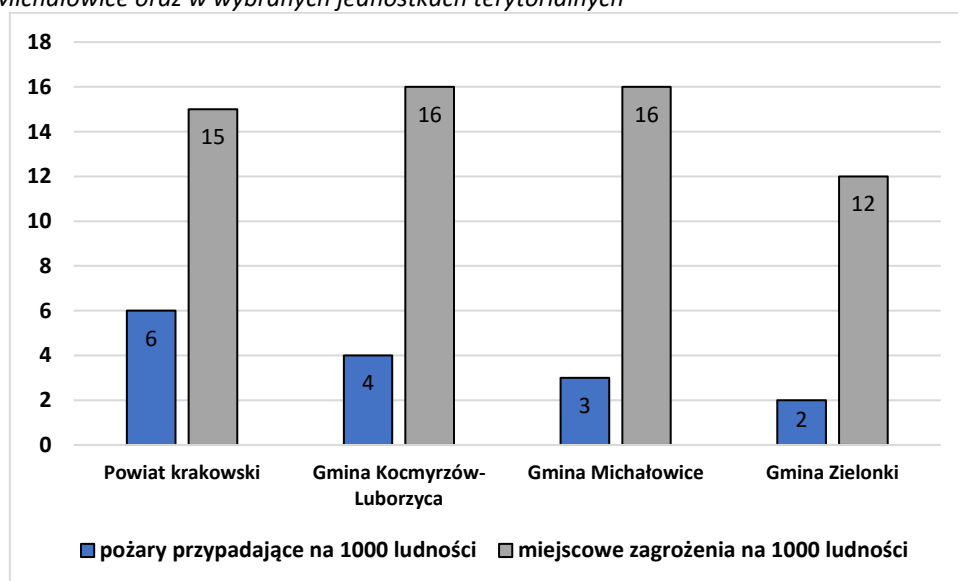
oświetlenie drogi
wolność słowa
przejścia dla pieszych
sygnalizacja świetlna
chodniki
zaufanie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie opinii mieszkańców Gminy Michałowice uzyskanych podczas spotkań warsztatowych w 2020 r.

Na terenie Gminy Michałowice o bezpieczeństwo publiczne dba głównie Ochotnicza Straż Pożarna (w Michałowicach, Wilczkowicach, Więclawicach, Woli Więclawskiej, Zagórzycach, Raciborowicach, Książniczkach). Nie ma posterunku policji. Najbliższy komisariat znajduje się w Zielonkach, który swoimi działaniami obejmuje również sąsiednie gminy.

Ważną kwestią jest bezpieczeństwo drogowe, którego podstawowym elementem są chodniki przy ruchliwych drogach. Mieszkańcy gminy podczas warsztatu mającego na celu określenie mocnych i słabych stron w funkcjonowaniu Gminy Michałowice jako jeden z głównych problemów wymieniali niewystarczającą ilość chodników.

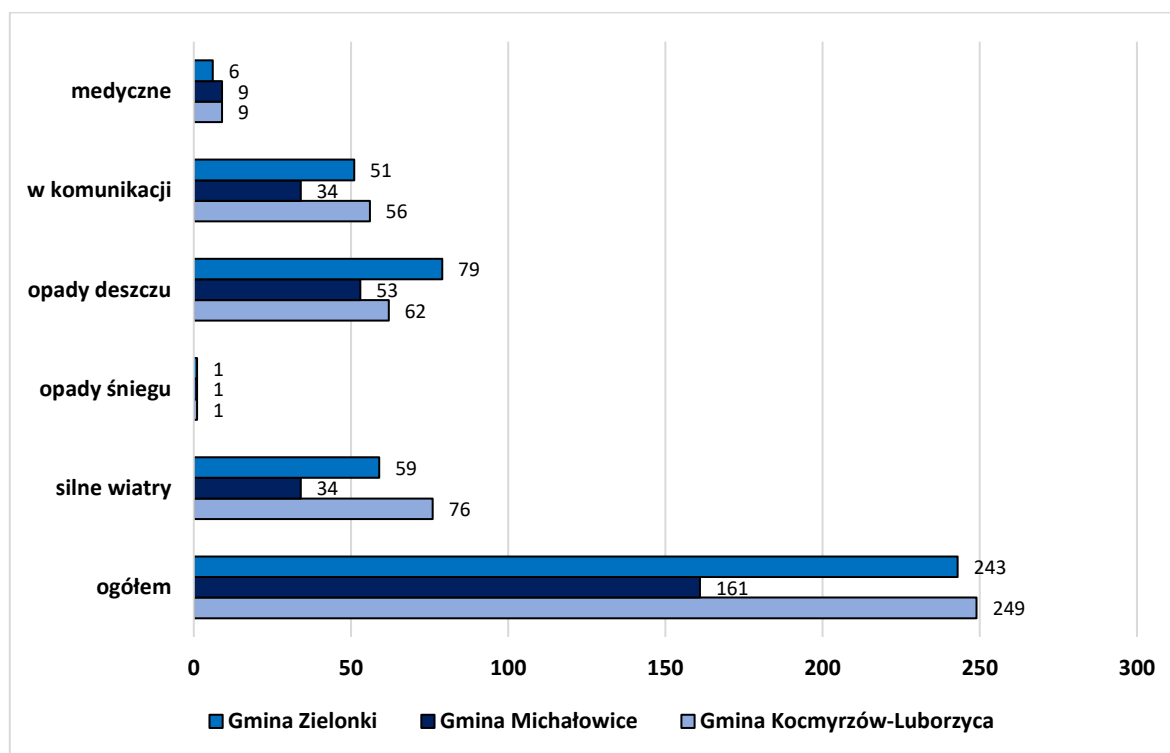
Wykres 13. Pożary przypadające na 1000 ludności oraz miejscowe zagrożenia na 1000 ludności w 2019 roku w Gminie Michałowice oraz w wybranych jednostkach terytorialnych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Pod względem pożarów przypadających na 1000 mieszkańców Gmina Michałowice na tle wybranych jednostek terytorialnych, zajmuje korzystne miejsce. W Gminie w 2019 roku miały miejsce tylko 3 pożary na 1000 ludności, czyli dwukrotnie mniej niż wynosi średnia powiatu krakowskiego. Z kolei pod względem miejscowych zagrożeń na 1000 ludności w Gminie Michałowice sytuacja była porównywalna ze średnią powiatu krakowskiego.

Wykres 14. Miejscowe zagrożenia według rodzaju zagrożenia w Gminach Michałowice, Kocmyrzów-Luborzyca oraz Zielonki w 2019 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Miejscowych zagrożeń w Gminie Michałowice obserwuje się stosunkowo mniej niż w Gminie Zielonki czy Gminie Kocmyrzów-Luborzyca. Zagrożenia w komunikacji, czy zagrożenia związane z opadami deszczu oraz silnymi wiatrami są wyraźnie mniejsze w Gminie Michałowice. Potwierdza to też liczba zagrożeń ogółem, która dla Gminy Michałowice w 2019 roku wynosiła 161, tymczasem w pozostałych dwóch gminach plasowała się na poziomie około 250 przypadków (Wykres 14).

Aktywność społeczna

Kultura fizyczna, sport, rekreacja

Tabela 30. Kluby sportowe łącznie z klubami wyznaniowymi i UKS

Kategoria	Jedn. Miary	2014	2016	2018
kluby	szt.	6	5	7
członkowie	osoba	295	331	496
ćwiczący ogółem	osoba	281	269	464
ćwiczący do lat 18 ogółem	osoba	175	164	365
sekcje sportowe	szt.	13	11	10
trenerzy	osoba	6	11	10
instruktorzy sportowi	osoba	13	8	3
inne osoby prowadzące zajęcia sportowe	osoba	6	3	5

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Na terenie Gminy działa 7 klubów sportowych skupiających 496 członków w 10 sekcjach sportowych. Na przestrzeni analizowanego okresu można zauważyć wyraźny wzrost liczby członków zrzeszonych w klubach sportowych, co wskazuje na potrzebę dalszego rozwoju oferty w tym zakresie. Wzrost liczby mieszkańców angażujących się w aktywny udział w aktywnościach sportowych wynika z upowszechniania się zdrowego i aktywnego trybu życia, co jest szczególnie widoczne wśród nowych mieszkańców Gminy.

Tabela 31. Obiekty sportowe

Nazwa	Jedn. miary	2016	2017	2018
boiska piłkarskie	ob.	6	-	6
boiska uniwersalne -wielozadaniowe	ob.	0	-	1

Źródło: Bank Danych Lokalnych

W analizowanym okresie Gmina podejmowała szereg zadań na rzecz zaspokajania potrzeb mieszkańców związanych z kulturą fizyczną i sportem oraz zapewnieniem terenów rekreacyjnych i urządzeń sportowych. Realizacja inwestycji pozwoliła na udostępnienie mieszkańcom kolejnych obiektów sportowo-rekreacyjnych, w tym m.in. boiska wielofunkcyjnego w miejscowości Masłomiąca,

Otwartej Strefy Aktywności w Gminie Michałowice oraz poprawy stanu technicznego boiska przy Szkole Podstawowej w Więclawicach Starych i Michałowicach.

Istotną częścią życia każdej społeczności są wydarzenia o charakterze kulturalno-rozrywkowym. W Gminie Michałowice życie kulturalne i rozrywkowe przejawia się w działalności następujących miejsc i organizowanych wydarzeń:

- Tradycje Kadrówki i uroczystości z nimi związane,
- Orkiestra „Wieniawa”,
- Klub Jazdy Konnej „Szary”,
- Tradycja muzyczno-taneczna,
- Piknik Wolności Kadrówka,
- Małopolski Festiwal Orkiestr Dętych,
- Zawody Biegowe Młyn Trail Michałowice,
- Tour de Cracovia,
- Powiatowe Zawody Strażackie,
- Piknik Ziemniaczany w Więclawicach,
- MTB Maraton Rowerowy Michałowice,
- Dzień Sportu w Michałowicach,
- Święto Kwitnącej Jabłoni i Wiosenny Festiwal Kulinaryny,
- Centrum Kultury i Promocji w Michałowicach,
- Kino za Rogiem Michałowice,
- Biblioteka Publiczna Gminy Michałowice,
- Szlak Świętego Jakuba,
- Wydarzenia typu "Sobota od rolnika" czy "Słodka sobota".

Celem podejmowanych działań jest zwiększanie atrakcyjności postrzegania Gminy Michałowice jako bazy lokalnej kultury. Michałowice są i będą w przyszłości kojarzone z przyjaznym „miejscem

wypadowym” z Krakowa. Przykładem może być prężna działalność i potencjał Klubu Jazdy Konnej „Szary”, który planuje organizację międzynarodowych konkursów skoków przez przeszkody, co wpłynie na kształtowanie się pozytywnych skojarzeń z gminą [Klub Jazdy Konnej Szary; KJK Szary <https://www.kjkszary.pl/>]

Wartością nadrzędną wspólnoty jest bez wątpienia pamięć, kultywowane tradycje wsi podkrakowskiej i wielowiekowa przynależność parafialna. Wspólnota lokalna jest dumna nie tylko z zabytków kultury materialnej (kościół: gotycki w Raciborowicach i barokowy w Więclawicach, dwory z różnych epok, młyny zbożowe, kapliczki itp.), ale i niebanalnego położenia względem Krakowa, w malowniczej dolinie rzeki Dłubni. Wspólnota kultywuje obrzędy typowe dla wsi podkrakowskiej, związane z cyklami roku rolniczego oraz tradycją chrześcijańską (np. dożynki). Związane są z tym tradycyjne potrawy regionalne jak chleb wiejski, kiełbasa wiejska. Do atutów Gminy należy też dobrze rozwinięte sadownictwo. Wspieranie organizacji wydarzeń o charakterze kulturalno-rozrywkowym, będzie mieć pozytywny wpływ na umocnienie tradycji patriotycznych, pielgrzymkowych i rolniczych dla stworzenia rozpoznawalnej marki gminy

[Dziennik Urzędowy Województwa Małopolskiego;
http://edziennik.malopolska.uw.gov.pl/WDU_K/2019/4786/akt.pdf].

Stowarzyszenia

Na terenie gminy działają liczne stowarzyszenia, które skupiają osoby aktywnie uczestniczące w życiu kulturalno-rozrywkowym Gminy:

- Stowarzyszenie Instytut Strumiły,
- Lokalna Grupa Działania Stowarzyszenie Korona Północnego Krakowa,
- Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Dzieci i Młodzieży „Pełna Chata”,
- Stowarzyszenie Inicjatyw Kulturalnych „Wieniawa”,
- Małopolskie Stowarzyszenie Przedsiębiorców Gminy Michałowice,
- Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży - KSM Więclawice,
- Stowarzyszenie Parafialny Klub Sportowy Jakub w Więclawicach,
- Stowarzyszenie Kół Gospodyń Wiejskich „Pod Kwitnącą Jabłonią”,
- Stowarzyszenie Przyjaciół Ziemi Michałowickiej "Nad Dłubnią" w Michałowicach,

- Stowarzyszenie Pro-Memoria Dla Pamięci,
- Stowarzyszenie Nadzieja Michałowice- Organizacja Pożytku Publicznego,
- Stowarzyszenie Klub Sportowy Jazdy Konnej Szary Michałowice,
- Stowarzyszenie Bractwo św. Jakuba Apostoła w Więclawicach Starych,
- Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Kulturalnych,
- Fundacja Świętego Izydora,
- Ludowy Klub Sportowy Polonia Wilczkowice,
- Klub Sportowy Michałowianka,
- Ludowy Klub Sportowy Galicja Raciborowice,
- Związek Harcerstwa Polskiego „Żółty Szczep”,
- Szkolne Koło Caritas Michałowice,
- Kongregacja Camino Polonia,
- Orkiestra Dęta „Wieniawa” z Raciborowic,
- Orkiestra Dęta „Echo” z Michałowic,
- Orkiestra Dęta „Hejnał” z Więclawic,
- Grupa Śpiewacza „Kozierowanie”,
- Zespół Śpiewaczy „Bez Batuty”,
- Zespół Dziecięcy „Jakubowe Muszelki”,
- Zespół Pieśni i Tańca „Pawie Pióra”,
- Gminne Koło Sołtysów Gminy Michałowice,
- Na terenie Gminy działa również 7 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej:
 - Ochotnicza Straż Pożarna w Zagórzycach,
 - Ochotnicza Straż Pożarna w Michałowicach,
 - Ochotnicza Straż Pożarna w Woli Więclawskiej,
 - Ochotnicza Straż Pożarna w Książniczkach,

- Ochotnicza Straż Pożarna w Raciborowicach,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Wilczkowicach,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Więclawicach.

Źródło: Strona Gminy Michałowice, organizacje pozarządowe, <https://www.michalowice.malopolska.pl/gmina/organizacje-pozarządowe>

Biblioteki i czytelnictwo

Biblioteka główna Gminy Michałowice działa w nowym budynku od września 2015 roku. Powstała w ramach Programu Wieloletniego Kultura+ Priorytet „Biblioteka+ Infrastruktura Bibliotek” rozwiązując ówczesny problem ciasnoty lokalowej i braku miejsca na powiększenie oferty zbiorów. Nowy lokal usytuowany w centrum gminy pozwolił na organizowanie imprez dla czytelników popularyzujących czytelnictwo, kulturę i wiedzę, a także stał się miejscem spotkań integracji wszystkich mieszkańców.

W skład Biblioteki Publicznej Gminy Michałowice wchodzi:

- Biblioteka Publiczna Gminy Michałowice – biblioteka główna,
- Filia biblioteczna w Raciborowicach,
- Filia biblioteczna w Więclawicach.

Tabela 32. Biblioteki publiczne - wskaźniki

Nazwa	Jedn. miary	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Gmina Michałowice							
ludność na 1 placówkę biblioteczną	osoba	3282	3327	3388	3460	3521	3 587
czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności	osoba	160	207	217	218	282	284
księgozbiór bibliotek na 1000 ludności	wol.	3 216,4	3 328,4	3 515,0	3 619,0	3 546,9	3 695,2
Gmina Kocmyrzów-Luborzyca							
ludność na 1 placówkę biblioteczną	osoba	4 923	4 981	5 036	5 087	5 192	5 259
czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności	osoba	63	68	68	69	70	74

księgozbiór bibliotek na 1000 ludności	wol.	1 557,7	1 558,8	1 585,0	1 547,1	1 548,6	1 486,8
Gmina Zielonki							
ludność na 1 placówkę biblioteczną	osoba	6 884	7 093	7 258	7 407	5 646	5 773
czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności	osoba	150	166	166	173	201	211
księgozbiór bibliotek na 1000 ludności	wol.	2 096,3	2 134,9	2 093,6	2 159,8	2 305,2	2 377,4
Powiat krakowski							
ludność na 1 placówkę biblioteczną	osoba	3 399	3 381	3 407	3 479	3 599	3 723
czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności	osoba	129	134	135	135	135	138
księgozbiór bibliotek na 1000 ludności	wol.	2 607,5	2 669,8	2 674,5	2 707,5	2 740,2	2 743,6

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Nowopowstała biblioteka oraz jej filie nie są wystarczające wobec rosnących potrzeb mieszkańców. Brakuje nowego miejsca przestrzeni publicznej z możliwością elastycznego aranżowania powierzchni i wydzielania różnorodnych stref, z dostępem do nowych technologii, nowoczesnych sprzętów, e-usług i e-zbiorów. Potrzebna jest biblioteka atrakcyjna zarówno pod względem wizualnym jak i funkcjonalnym, wyposażona w sprzęt i systemy wysokiej jakości, pozwalające nie tylko na sprawne wyszukiwanie informacji i wypożyczanie książek, audiobooków, filmów czy muzyki, ale również prowadzenie szeroko rozumianej działalności kulturalnej i edukacyjnej [Strategia Rozwoju Biblioteki Publicznej Gminy Michałowice na lata 2016-2020].

Wnioski

Na podstawie 1) charakterystyki poszczególnych aspektów życia społecznego w Gminie Michałowice, dokonanej za pomocą analizy źródeł zastanych oraz badania oczekiwań i preferencji jej mieszkańców zidentyfikowanych w toku ankietyzacji i spotkań warsztatowych, a także 2) wytycznych nadrzędnych wynikających ze strategii rozwoju Powiatu Krakowskiego oraz Województwa Małopolskiego zauważono potrzebę zaplanowania i podjęcia w ramach strategii rozwoju Gminy Michałowice do roku 2030 następujących działań interwencyjnych:

- dostosowanie infrastruktury edukacyjno-wychowawczej dla najmłodszych dzieci, poprzez budowę publicznych placówek wychowania przedszkolnego i opieki żłobkowej oraz utworzenia odpowiedniej liczby miejsc dla dzieci w wieku 1-3, adekwatnej do realnych potrzeb mieszkańców Gminy w tym zakresie,
- dostosowanie placówek edukacyjnych do potrzeb osób wymagających specjalnej organizacji nauki, w tym osób z niepełnosprawnościami, poprzez likwidację barier architektonicznych w obiektach edukacyjnych, opiekuńczo-wychowawczych, i innych miejscach użyteczności publicznej,
- opracowanie kompleksowego programu wsparcia doradczego dla:
 - rodzin i dzieci,
 - przedsiębiorców,
 - osób w wieku produkcyjnym,
- poprzez organizację placówki z:
 - poradnią psychologiczno-pedagogiczną,
 - usługami dla sektora przedsiębiorczości,
 - poradnią zawodową,
- stworzenie na terenie Gminy jeszcze lepszych warunków do uczenia się przez całe życie oraz wzrost udziału osób dorosłych w edukacji, poprzez
 - organizację miejsc integracji i rozwoju społecznego, szczególnie dzieci i młodzieży oraz osób w wieku senioralnym, najbardziej narażonych na zaniedbania, osamotnienie, wykluczenie,

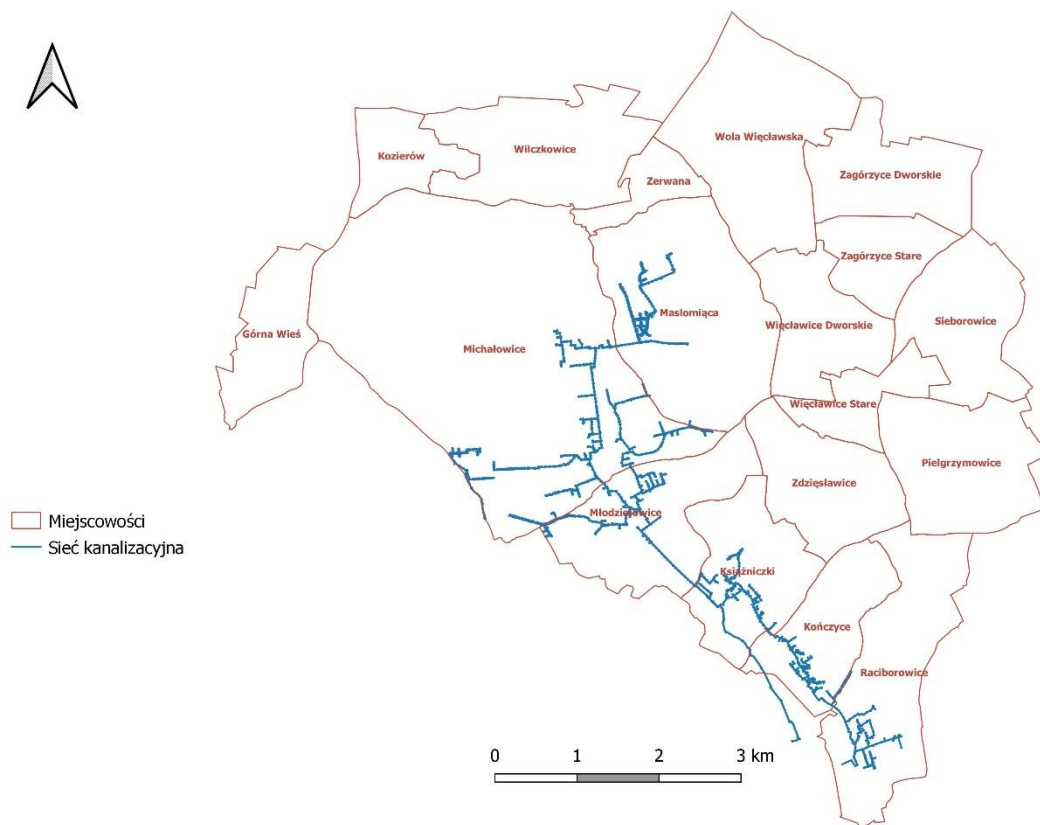
- rozwój oferty kształcenia ustawicznego,
- intensyfikacja działalności kulturalnej i społecznej rozpoznawalnych w regionie organizacji pozarządowych, poprzez tworzenie miejsc i warunków do spotkań, społecznej integracji, aktywizacji, pielęgnowania lokalnych wartości, tradycji,
- zachowanie dziedzictwa, miejsc, obiektów, lokalnych świąt i tradycji dla przyszłych pokoleń oraz podtrzymanie wizerunku regionu silnego kulturowo i twórczo wykorzystującego potencjał tradycji oraz doceniającego swoje korzenie, poprzez modernizację zabytkowych obiektów, dbałość o kulturę żywą czyli zachowanie aktywności twórców i animatorów oraz utrzymanie popytu na usługi w sektorze kultury,
- dostosowanie dostępności usług ochrony zdrowia i okołodrowotnych do zmieniającej się liczby mieszkańców, poprzez rozwój bazy instytucjonalnej w postaci dodatkowej przychodni/poradni lekarskiej i punktu aptecznego, gabinetów rehabilitacji, etc.,
- poprawa poczucia bezpieczeństwa 1) drogowego poprzez inwestycje w infrastrukturę drogową (drogi, chodniki, latarnie, przejścia dla pieszych, progi zwalniające) oraz 2) porządku publicznego poprzez utworzenie na terenie Gminy posterunku policji.

WYMIAR GOSPODARCZY

W tym rozdziale zostały przeanalizowane dane i wskaźniki dotyczące infrastruktury technicznej i komunikacyjnej, przedsiębiorczości, pracy, turystyki.

Infrastruktura techniczna

Mapa 3. Sieć kanalizacyjna Gminy Michałowice

Źródło: Mapa została udostępniona przez Urząd Gminy Michałowice

W Gminie Michałowice w 2019 roku znajdowały się 3 692 budynki mieszkalne [Bank Danych Lokalnych, 2019]. Funkcjonowało jedno przedsiębiorstwo świadczące usługi z zakresu infrastruktury technicznej, konkretnie usługi dostarczania wody [Bank Danych Lokalnych, 2019].

Tabela 33. Korzystający z instalacji w % ogółu ludności na terenach gmin

Typ	Jednostka miary	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Gmina Michałowice							
wodociąg	%	95,9	96,0	96,1	96,3	96,5	96,6
kanalizacja	%	17,8	21,2	23,1	24,4	26,7	28,2
gaz	%	81,6	81,7	92,4	92,9	86,1	87,4
Gmina Kocmyrów-Luborzycza							

wodociąg	%	99,7	99,7	99,8	99,8	99,8	99,8
kanalizacja	%	18,3	19,9	20,9	21,4	21,7	21,9
gaz	%	79,3	79,9	81,6	82,3	83,3	83,1
Gmina Zielonki							
wodociąg	%	89,9	90,6	91,1	91,5	91,8	92,2
kanalizacja	%	58,7	63,0	64,9	66,6	67,7	69,4
gaz	%	92,6	91,6	93,0	93,7	95,2	95,2

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Stan instalacji techniczno-sanitarnych w gminie kształtuje się na średnim poziomie. Sukcesywnie zwiększa się liczba kilometrów sieci wodociągowych, kanalizacyjnych oraz gazowych (Tabela 35). Jednakże, widać pewną dysproporcję między siecią wodociągową a kanalizacyjną. W 2019 roku zwiększyła się liczba budynków mieszkalnych podłączonych linią wodociągową do infrastruktury technicznej z 94,2% w 2015 do 99,2% w 2019. Jest to wzrost o 5% w 2019 względem roku 2015. Do kanalizacji w roku 2015 było podłączone 12,4% budynków mieszkalnych, co stanowiło o 6,8% mniej względem roku 2019 (Tabela 34). Zdecydowanie większy procent ludności zamieszkującej w Gminie Zielonki korzysta z instalacji wodociągowej, kanalizacyjnej oraz gazowej. Gmina Michałowice ma stanowczo zbyt słabo rozwiniętą infrastrukturę kanalizacyjną.

Tabela 34. Budynki mieszkalne podłączone do infrastruktury technicznej - w % ogółu budynków mieszkalnych w Gminie Michałowice

Typ	Jednostka miary	2015	2016	2017	2018	2019
Gmina Michałowice						
wodociąg	%	94,2	96,5	98,6	98,6	99,2
kanalizacja	%	12,4	13,8	15,0	17,8	19,2
Gmina Kocmyrzów-Luborzyce						
wodociąg	%	99,8	99,3	99,8	91,9	93,5
kanalizacja	%	16,8	17,6	17,9	15,8	15,9
Gmina Zielonki						
wodociąg	%	91,1	92,6	93,6	93,2	94,6
kanalizacja	%	60,9	63,7	65,5	66,1	68,9

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Według stanu z roku 2019 w Gminie Michałowice użytkowa infrastruktura wodno-kanalizacyjna składała się z 220,6 km sieci wodociągowej i 70,0 km sieci kanalizacyjnej. W tym samym roku było 346,7 km sieci gazowej. W sierpniu 2020 roku wójt Gminy Michałowice odebrał promesy wypłaty dotacji z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na dwa projekty wodno-kanalizacyjne. Gmina otrzymała dotację w kwocie 1 836 034 zł na budowę zbiornika wyrównawczego wody pitnej w Kozierowie oraz budowę kanalizacji w ulicy Parkowej w Maślomięcej. Dodatkowo Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych w Michałowicach Sp. z o.o. otrzymało dotację na budowę zbiornika wyrównawczego wody pitnej w Michałowicach przy ulicy Leśnej oraz budowę kanalizacji w okolicach ulicy Krajobrazowej i Kolejowej w Raciborowicach. W sumie Gmina Michałowice pozyskała 3 407 066 zł dotacji i jest to trzecia najwyższa dotacja w ramach tego konkursu w Małopolsce. Prace inwestycyjne powinny zakończyć się w roku 2022. Koszt inwestycji to blisko 6 000 000 zł. [Budowa zbiornika wyrównawczego wody pitnej; Dofinansowanie na 2 projekty wodno-kanalizacyjne] <https://www.michalowice.malopolska.pl/projekty/budowa-zbiornika-wyrownawczego-wody-pitnej> <https://www.michalowice.malopolska.pl/aktualnosci/archiwum/2020/lipiec/dofinansowanie-na-2-projekty-wodno-kanalizacyjne>

Tabela 35. Sieć rozdzielcza na 100 km²

Typ	Jednostka miary	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Gmina Michałowice							
sieć wodociągowa	km	198,3	199,3	203,8	213,0	213,2	220,6
sieć kanalizacyjna	km	41,9	51,2	53,0	64,7	67,3	70,0
sieć gazowa	km	266,4	323,0	328,3	335,5	340,6	346,7
Gmina Kocmyrzów-Luborzyca							
sieć wodociągowa	km	262,8	266,0	268,8	269,1	308,8	312,2
sieć kanalizacyjna	km	42,1	42,7	42,7	43,5	43,5	43,7
sieć gazowa	km	343,8	291,2	290,9	293,3	296,2	299,8
Gmina Zielonki							
sieć wodociągowa	km	341,9	369,7	386,8	390,1	397,3	415,0
sieć kanalizacyjna	km	359,0	403,3	412,9	418,5	424,7	440,7
sieć gazowa	km	326,0	474,0	478,8	490,3	500,6	513,8

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Zaopatrzenie w wodę

W 2019 roku w gminie mieściło się 112,8 km czynnej sieci rozdzielczej, czyli o 11,4 km więcej niż w roku 2014. Zwiększono liczbę przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego mieszkania o 583 w roku 2019. Do domostw dostarczana jest większa ilość wody. Na przestrzeni ostatnich 2 lat zauważalne jest zmniejszenie liczby awarii sieci wodociągowej na terenie gminy. Z roku na rok coraz więcej osób korzystało z sieci wodociągowej. W 2019 roku było to ponad 96,5% mieszkańców gminy. Na przełomie lat 2014-2019 ludzie w swoich gospodarstwach domowych zużywali podobną ilość wody.

Tabela 36. Wodociągi

Nazwa	Jednostka miary	2014	2015	2016	2017	2018	2019
długość czynnej sieci rozdzielczej	km	101,4	101,9	104,2	108,9	109,0	112,8
przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	3 516	3 604	3 711	3 839	4 055	4 099
awarie sieci wodociągowej	szt.	-	73	66	211	198	146
woda dostarczona gospodarstwom domowym	dam3	393,2	385,0	423,9	446,7	446,1	451,3
ludność korzystająca z sieci wodociągowej	osoba	9 438	9 579	9 768	9 993	10 194	10 391
zużycie wody w gospodarstwach domowych na wsi na 1 mieszkańca	m3	40,1	38,8	42,0	43,6	42,7	42,4

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Odprowadzanie ścieków

Długość sieci kanalizacyjnej w relacji do długości sieci wodociągowej wynosi 31,74% (Bank Danych Lokalnych, 2019). Od 2014 roku przybyło 14,4 km czynnej sieci kanalizacyjnej. Zwiększyła się również, ponad dwukrotnie, ilość przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania. Odnotowano wzrost awarii sieci kanalizacyjnej. Dzięki rozbudowie sieci kanalizacyjnej zwiększyła się ilość ścieków bytowych odprowadzanych siecią kanalizacyjną oraz ścieków

oczyszczanych. Zwiększyła się również liczba mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej. Władze Gminy Michałowice aktywnie rozbudowują sieć kanalizacyjną zgodnie z możliwościami technicznymi.

Tabela 37. Kanalizacja

Nazwa	Jednostka miary	2014	2015	2016	2017	2018	2019
długość czynnej sieci kanalizacyjnej	km	21,4	26,2	27,1	33,1	34,4	35,8
przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	300	361	436	493	596	663
awarie sieci kanalizacyjnej	szt.	-	26	8	52	63	91
ścieki bytowe odprowadzone siecią kanalizacyjną	dam3	-	46,3	63,3	68,0	71,6	78,9
ścieki oczyszczane odprowadzone	dam3	82,0	98,0	125,0	141,0	153,0	225,0
ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	osoba	1 757	2 120	2 348	2 536	2 825	3 031

Źródło: Bank Danych Lokalnych, 2019

Zaopatrzenie w gaz

W 2019 roku zwiększyła się długość czynnej sieci gazowej o 40 994 metrów względem stanu z roku 2014. Natomiast zmniejszyła się o 35 metrów długości czynnej sieci przemysłowej. Może to wynikać z zamknięcia odcinka sieci z powodu jej złego stanu lub wyłączenia go z użytku z innych powodów. Długość czynnej sieci rozdzielczej została zwiększona o 41 029 metrów. W 2019 roku długość czynnej sieci na 100 km² wynosiła 348,9 km co stanowi wzrost o 29,7% względem roku 2014. Z sieci gazowej korzysta 3 147 gospodarstw, to o 571 więcej niż w roku 2014. Spośród wszystkich mieszkańców Gminy Michałowice w 2019 roku z sieci gazowej korzystało 87,43%.

Tabela 38. Sieć gazowa

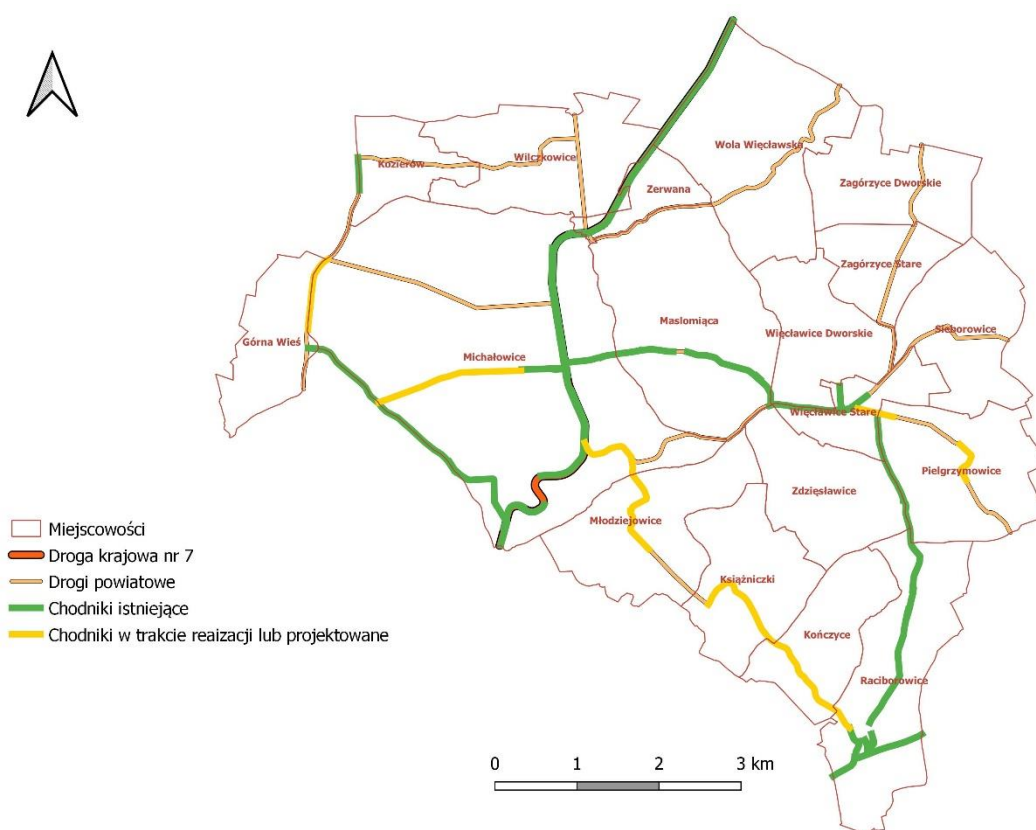
Nazwa	Jednostka miary	2014	2015	2016	2017	2018	2019
długość czynnej sieci ogółem w m	m	137 413	166 291	169 014	172 706	175 292	178 407

długość czynnej sieci przesyłowej w m	m	1 190	1 155	1 155	1 155	1 155	1 155
długość czynnej sieci rozdzielczej w m	m	136 223	165 136	167 859	171 551	174 137	177 252
długość czynnej sieci ogółem w km na 100 km ²	-	268,8	325,2	330,6	337,8	342,8	348,9
odbiorcy gazu	gosp.	2 576	2 648	3 058	3 162	3 011	3 147
ludność korzystająca z sieci gazowej	osoba	8 037	8 156	9 388	9 644	9 093	9 410

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Chodniki

Mapa 4 Chodniki w Gminie Michałowice

Źródło: Mapa została udostępniona przez Urząd Gminy Michałowice

Transport publiczny

Na terenie gminy Michałowice zlokalizowanych jest łącznie 40 przystanków komunikacji zbiorowej. Mieszkańcy gminy zgłaszają za małą liczbę przystanków autobusowych oraz słaby poziom skomunikowania między gminą a miastem Kraków. Dla porównania w Gminie Zielonki są 123 przystanki autobusowe.

Tabela 39. Czynne przystanki komunikacji zbiorowej w latach 2018-2019

Typ	Jednostka miary	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Gmina Michałowice							
przystanki autobusowe i tramwajowe ogółem	szt.	-	-	-	-	37	40
Gmina Kocmyrzów-Luborzyca							
przystanki autobusowe i tramwajowe ogółem	szt.	-	-	-	-	51	51
Gmina Zielonki							
przystanki autobusowe i tramwajowe ogółem	szt.	-	-	-	-	123	123
Powiat krakowski							
przystanki autobusowe i tramwajowe ogółem	szt.	-	-	-	-	1 212	1 225

Źródło: Bank Danych Lokalnych

W Gminie Michałowice znajduje się kilka atrakcyjnych szlaków rowerowych. Ich długość nie zwiększyła się na przestrzeni lat 2018-2019 (Tabela 40). W 2017 roku realizowano projekt „Budowa trasy rowerowej Więclawice - Raciborowice” z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020 [Budowa trasy rowerowej Więclawice - Raciborowice mapa dotacji]. Wartość projektu wyniosła 4 316 687,30 zł, gdzie 1 356 066,78 zł stanowiło dofinansowanie ze środków Unii Europejskiej. Gmina zainwestowała również w projekt „Budowa trasy rowerowej Książniczki - Kończyce - Raciborowice”, której planowany termin zakończenia to wrzesień 2021 roku [Budowa trasy rowerowej Książniczki - Kończyce - Raciborowice]. W ramach inwestycji wykonywany jest ciąg pieszo-rowerowy oraz przebudowie ulega droga powiatowa na odcinku Książniczki (od Ul. Krzemionki) – Raciborowice (ul. Wieniawa). Inwestycja jest realizowana w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020. Wartość inwestycji to 6 432 162,00,

z czego 2 511 379,39 stanowi dofinansowanie Unii Europejskiej, natomiast pozostała kwota jest pokrywana w równych częściach z budżetu Gminy Michałowice i Powiatu Krakowskiego. Inwestycja wesprze rozwój jednej z mocnych stron Gminy Michałowice, zwiększając atrakcyjność turystyczno-rekreacyjną obszaru

[Mapa Dotacji, <https://mapadotacji.gov.pl/projekty/761840/>; <https://mapadotacji.gov.pl/projekty/779936/>].

Tabela 40. Długość ścieżek rowerowych (dróg dla rowerów)

Nazwa	Jednostka miary	2018	2019
ścieżki rowerowe (drogi dla rowerów) ogółem	km	3,3	3,3
będących pod zarządem gminy	km	3,3	3,3
ścieżki rowerowe na 100 km ²	km	6,45	6,45
ścieżki rowerowe na 10 tys. km ²	km	645,4	645,4
ścieżki rowerowe na 10 tys. ludności	km	3,12	3,07

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Infrastruktura dla osób niepełnosprawnych

Gmina na bieżąco dostosowuje swoją infrastrukturę do potrzeb osób niepełnosprawnych zgodnie z ustawą o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Urząd Gminy, ośrodek zdrowia, kino oraz wszystkie budynki, które poddawane są np. termomodernizacji czy innym pracom remontowym są dostosowywane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Budynki są wyposażone w podjazdy, windy, komunikację pionową i poziomą, oznaczenia w języku Braille’a. Przedszkole, które jest w trakcie budowy, również zostanie odpowiednio wyposażone z myślą o potrzebach osób z niepełnosprawnościami. Niestety nie wszystkie placówki edukacyjne są dostosowane do osób ze specjalnymi potrzebami. Planuje się spełnić niezbędne wytyczne w szkołach w Więclawicach i w Raciborowicach. Będą one dostosowane w ramach grantu z programu „Dostępna szkoła”. Planuje się również przebudowę szkoły w Michałowicach. Na 3 biblioteki, które znajdują się w gminie tylko 1 obiekt miał wejście do budynku przystosowane dla osób niepełnosprawnych poruszających się na wózkach oraz udogodnienia wewnątrz budynku dla osób niepełnosprawnych poruszających się na wózkach.

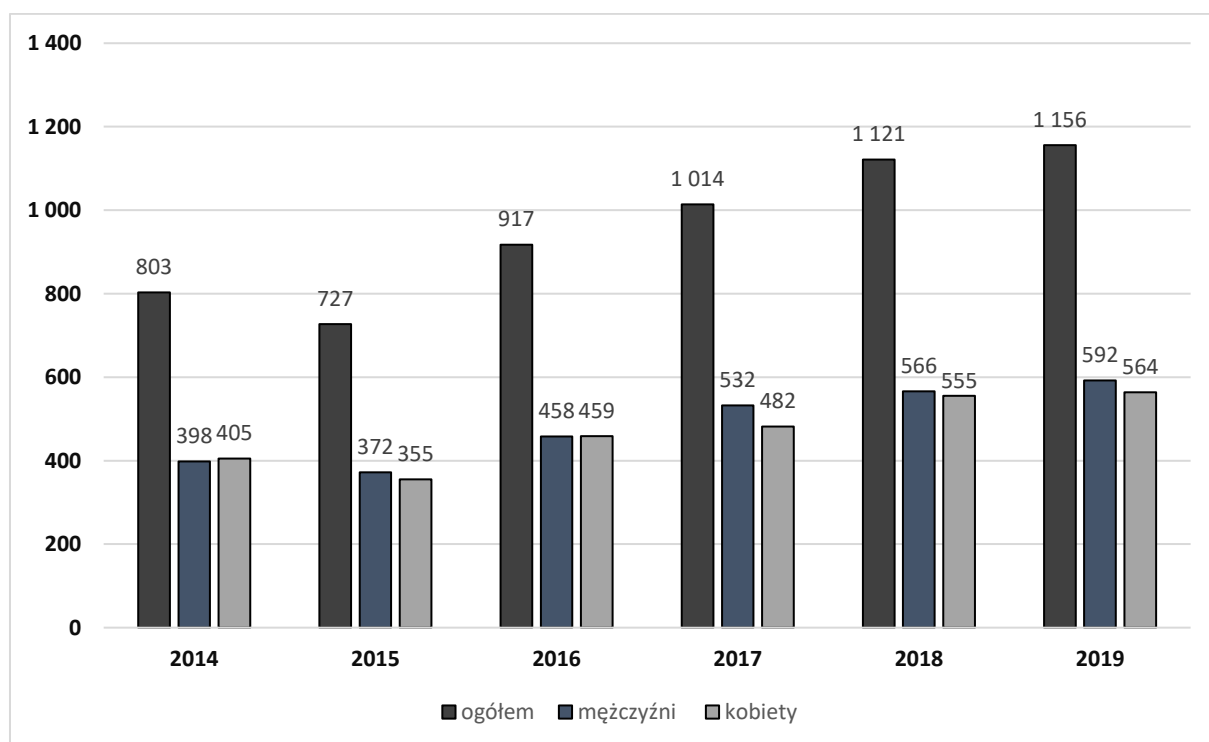
Rynek pracy

Istotnym elementem wpływającym na jakość życia mieszkańców Gminy jest praca i dostęp do niej. Stopa bezrobocia, liczba miejsc zatrudnienia oraz wysokość wynagrodzenia, składają się na jedną z fundamentalnych wartości wpływających na zadowolenie ludzi z życia.

Pracujący

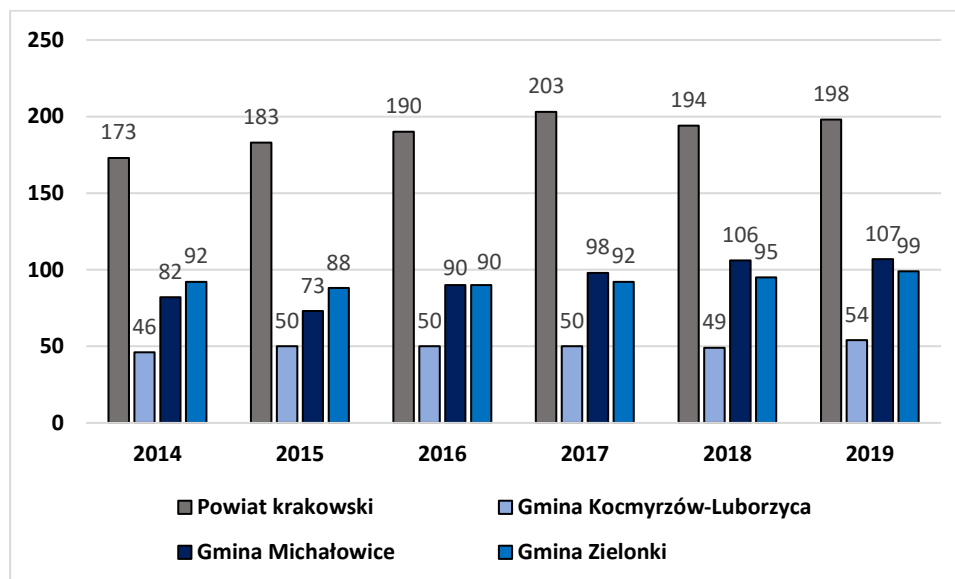
W Gminie zwiększa się liczba mieszkańców i tym samym liczba osób pracujących na jej terenie. Liczba osób pracujących w Gminie Michałowice wykazuje tendencję wzrostową. Jedynie w 2015 roku nastąpił spadek liczby osób pracujących w stosunku do roku poprzedniego. Zatrudnienie z podziałem na mężczyzn i kobiety w latach 2014-2019 nie wykazuje znacznych różnic. W analizowanych latach liczba pracujących mężczyzn i liczba pracujących kobiet są do siebie porównywalne. W 2019 ogółem pracujących w Gminie było 1 156 osób, z czego 592 osoby stanowili mężczyźni, a kobiety 564.

Wykres 15. Pracujący w Gminie Michałowice w latach 2014-2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Wykres 16. Pracujący na 1000 ludności w latach 2014-2019 w Gminie Michałowice oraz w wybranych jednostkach terytorialnych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Według danych z Banku Danych Lokalnych (którego metodyka nie uwzględnia podmiotów gospodarczych o liczbie zatrudnionych do 9 osób oraz gospodarstw indywidualnych w rolnictwie) w 2016 roku na terenie Gminy znalazło zatrudnienie 90 osób na 1000 mieszkańców. W roku 2017 liczba ta zwiększyła się do 98 osób, z czego 47,5% wszystkich pracujących stanowią kobiety, a 52,5% mężczyźni. W 2018 roku na 1000 osób przypadało 106 pracujących na terenie Gminy a w 2019 roku 107, osiągając łącznie liczbę 1 156 osób.

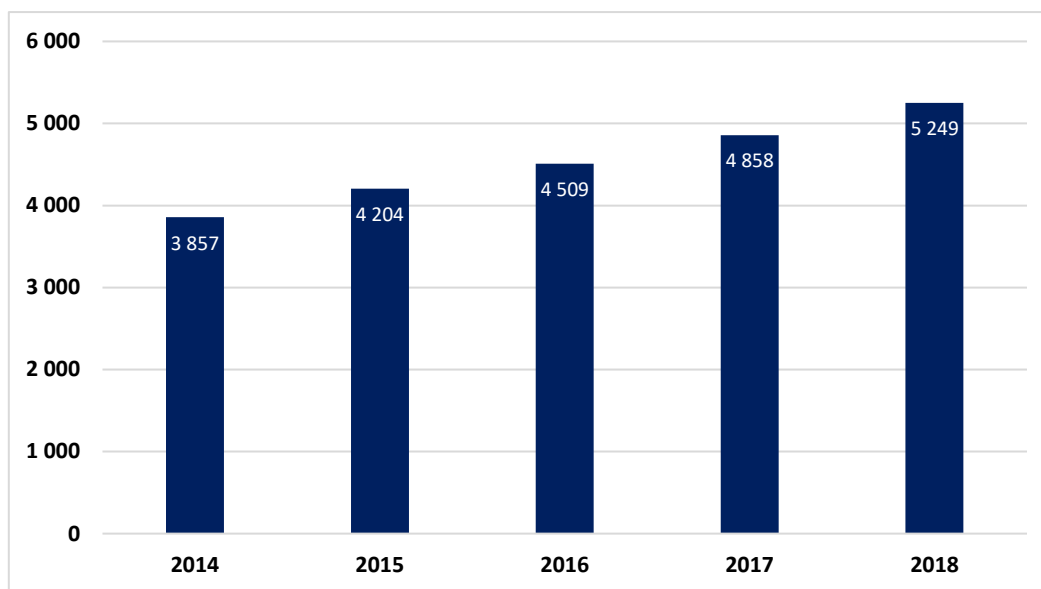
W 2018 roku wśród mieszkańców gminy aktywnych zawodowo 743 osób wyjeżdżało do pracy do innych gmin, a 182 pracujących przyjeżdżało do pracy spoza gminy - tak więc saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy wynosiło -561.

Wynagrodzenia

Przez ostatnie lata zwiększyło się przeciętne wynagrodzenie brutto w Gminie. W 2015 roku wynosiło 4 206 zł (w relacji do średniej krajowej gdzie: Polska - 100,0%; województwo małopolskie – 94,1%, Gmina Michałowice – 101,3%), w 2016 roku zwiększyło się do 4 509 zł brutto (w relacji do średniej krajowej gdzie: Polska - 100,0%; województwo małopolskie – 95,0%, Gmina Michałowice – 105,1%). W 2017 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gminie Michałowice wynosiło

4 858,15 zł. W 2018 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gminie Michałowice wynosiło 5 248,76 zł, co odpowiada 108,60% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce.

Wykres 17. Wynagrodzenie brutto w PLN w Gminie Michałowice w latach 2014-2018

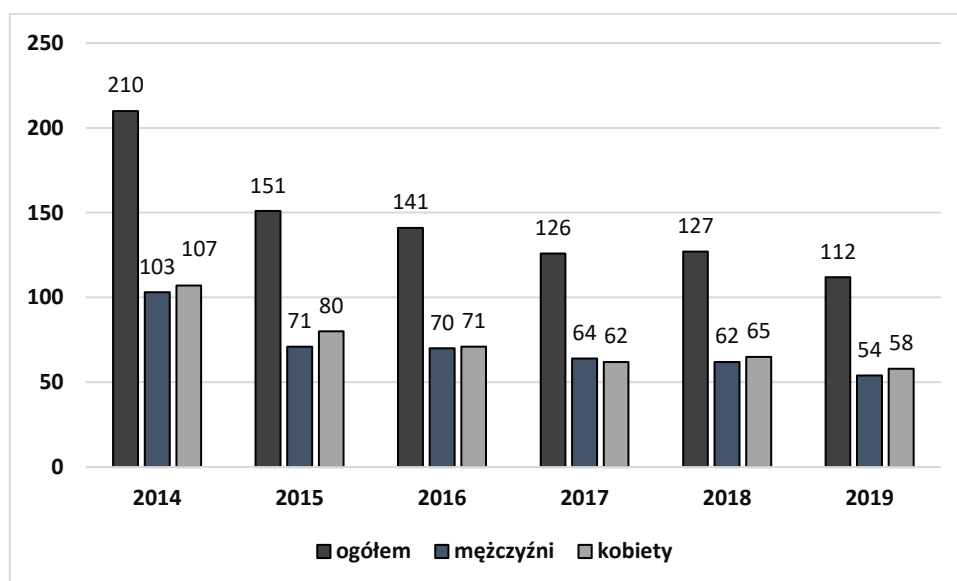
Źródło: [Polska w Liczbach](#)

Bezrobocie

Czynnikiem istotnie determinującym i pogłębiającym problemy społeczne jest bezrobocie. Analizie poddano kształtowanie się wskaźników rynku pracy.

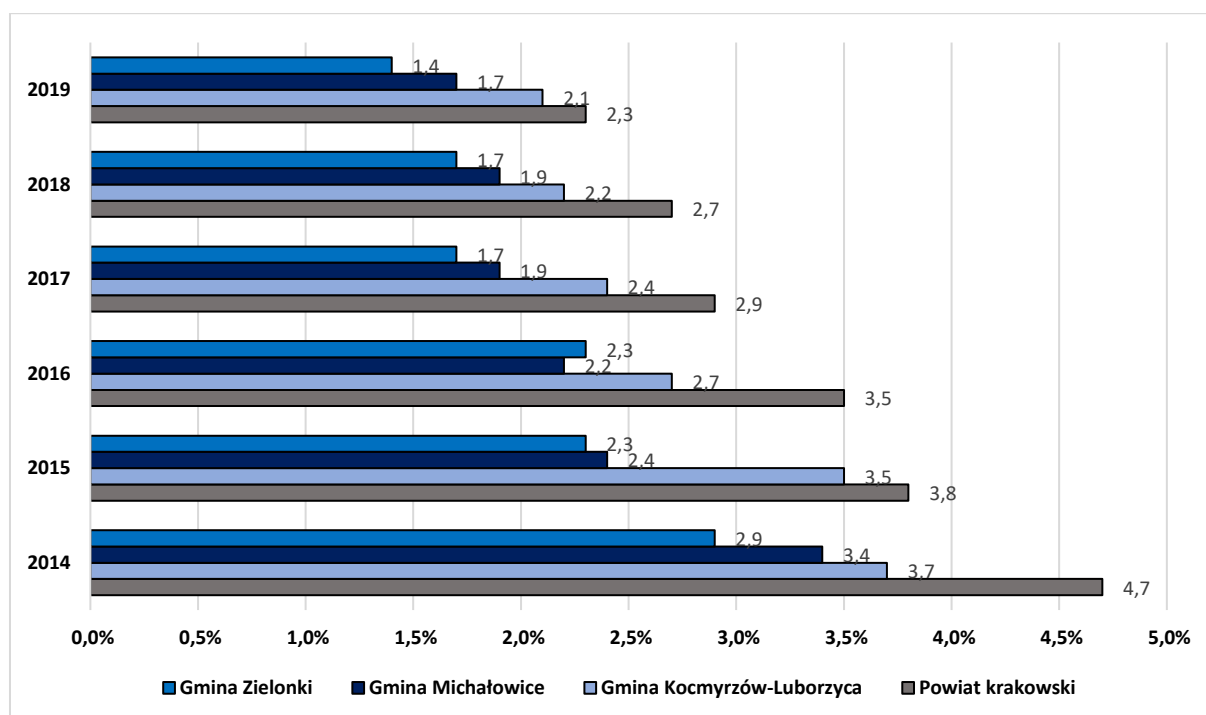
Na przełomie lat 2014-2019 zmniejsza się liczba bezrobotnych zarejestrowanych. W 2019 roku nastąpił spadek o 46,6% w bezwzględnej liczbie bezrobotnych względem roku 2014. Zmniejszył się również procentowy udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym.

Wykres 18. Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w Gminie Michałowice w latach 2014-2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Wykres 19. Procentowy udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Michałowice oraz w wybranych jednostkach terytorialnych w latach 2014-2019.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Podstawowym parametrem charakteryzującym zjawiska kryzysowe w obrębie rynku pracy jest stopa bezrobocia rejestrowanego, czyli proporcja liczby bezrobotnych do liczby osób w wieku produkcyjnym.

Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2016 roku wyniósł 2,2%, z kolei w 2017 i 2018 roku 1,9%. Udział zarejestrowanych bezrobotnych kobiet w liczbie kobiet w wieku produkcyjnym to 2,1%. W 2019 roku zmniejszyła się liczba bezrobotnych do 1,7%.

Sektory gospodarki

W Gminie wyselekcjonowano 5 głównych sektorów ekonomicznych, w których pracują mieszkańcy Gminy Michałowice. Z przeanalizowanych danych statystycznych za rok 2018 wynika, że około:

- **26,9%** aktywnych zawodowo mieszkańców Gminy Michałowice pracuje w sektorze **rolniczym** (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo),
- **29,1%** w **przemysle i budownictwie**,
- **25,2%** w sektorze **usługowym** (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja),
- **1,0%** w sektorze **finansowym** (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości).
- **17,8%** w pozostałych [Polska w Liczbach, 2019].

Konkurencyjność i atrakcyjność inwestycyjna

Gospodarka stanowi jeden z najistotniejszych obszarów funkcjonowania każdego miasta, gminy czy wsi. Gmina Michałowice chcąc nadążyć za dynamicznie zmieniającym się rynkiem, powinna śledzić zmiany i zainteresowanie potencjalnych klientów w konkretnej formie usług. Badanie i dostosowywanie usług do potrzeb wpływa pozytywnie na potencjał rozwojowy gminy zwiększając jej wartość względem konkurencyjnych gmin i miejscowości.

Atrakcyjność inwestycyjna jest określana jako zespół przewag danego miejsca, regionu, obszaru, które wykazują relatywnie lepsze uwarunkowania dla działalności inwestycyjnej niż inne. Taka atrakcyjność może oznaczać również pewną zdolność do skłonienia inwestorów do wyboru danego miejsca w celu ulokowania inwestycji.

Gmina Michałowice nie posiada zachęt dla przedsiębiorców, chociaż jako swoje mocne punkty wskazuje bliskość Krakowa i drogę S7. Gmina uczestniczy w dwóch projektach, które mają zwiększyć kompetencje pracowników z zakresu obsługi inwestora: Standardy obsługi inwestora w Małopolsce oraz „Krakow Metropolitan Area For Business” [KMA4Business].

Na terenie Gminy Michałowice nie ma dużych obszarów przemysłowych, a istniejące są zagospodarowane głównie przez małe i średnie przedsiębiorstwa.

Analiza bazy REGON dla Gminy Michałowice wykazała, że w roku 2017 zarejestrowanych było około 1 277 podmiotów gospodarki narodowej, z czego 1 060 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Co więcej, w tym samym roku zarejestrowano 115 nowych podmiotów, a 83 podmioty zostały wyrejestrowane. W latach 2009-2017 najwięcej nowych zarejestrowań miało miejsce w 2016 roku - 131 nowych podmiotów, a najmniej bo 96 w 2010 roku.

W 2018 roku liczba przedsiębiorstw w gminie zwiększyła się do 1 394 podmiotów gospodarki narodowej oraz 1 102 osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 10 tysięcy ludności. Według danych z rejestru REGON zdecydowanie najwięcej osób fizycznych prowadzi działalność gospodarczą w obszarze handlu hurtowego i detalicznego, działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej, budownictwa, przetwórstwa przemysłowego. Najmniejszą popularnością cieszą się usługi związane z: wytwarzaniem i zaopatrywaniem w energię elektryczną, gazową, parową do układów klimatyzacyjnych, rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem i rybactwem, dostawą wody, gospodarowaniem ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją.

Jak już wspomniano wcześniej, Gmina nie posiada specjalnie dedykowanych zachęt dla przedsiębiorców, które mogłyby dać impuls do inwestowania na terenie Gminy. Trafnym działaniem będzie więc opracowanie zestawu zachęt, pomocy i ulg dla przedsiębiorców, które zachęciłyby szczególnie nowych inwestorów, aby otwierali swoje działalności na terenie Gminy i tym samym stymulowali lokalną gospodarkę.

Podsumowanie wskaźników w analizie opisanej w dokumencie „Diagnoza do Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Michałowice 2025+” w poszczególnych miejscowościach (jednostkach urbanistycznych) w sferach: gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, środowiskowej i technicznej

wskazuje, że: Raciborowice, Michałowice, a także Więclawice Dworskie i Zerwana, to miejscowości które osiągnęły najwyższy sumaryczny wynik w tym obszarze, przy czym ostatnie dwie jednostki urbanistyczne wykazują niską koncentrację na ich terenie problemów społecznych [Diagnoza do Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Michałowice 2025+, s. 51].

Finanse publiczne

Dochody budżetu Gminy

Tabela 41. Dochody majątkowe ogółem w perspektywie Gminy Michałowice, Kocmyrzów- Luborzyca, Zielonki oraz Powiatu krakowskiego

Nazwa	Jedn. miary	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Gmina Michałowice							
dochody majątkowe	mln zł	2,32	2,19	0,28	1,18	1,78	2,44
Gmina Kocmyrzów-Luborzyca							
dochody majątkowe	mln zł	2,59	1,89	0,8	3,50	3,58	6,68
Gmina Zielonki							
dochody majątkowe	mln zł	3,93	7,56	2,50	0,90	6,61	19,34
Powiat krakowski							
dochody majątkowe	mln zł	80,82	83,93	48,10	47,48	84,82	130,75

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Na dochody majątkowe w Gminie Michałowice składają się dotacje i środki przeznaczone na inwestycje, dochody ze sprzedaży majątku, dochody otrzymane z tytułu przekształcenia prawa użytkowania wieczystego w prawo własności. W porównaniu z sąsiednimi jednostkami terytorialnymi można zaobserwować wolniejszy wzrost dochodów majątkowych, szczególnie w latach 2018-2019.

Tabela 42. Dochody ogółem na 1 mieszkańca w perspektywie Gminy Michałowice, Kocmyrzów- Luborzyca, Zielonki oraz Powiatu krakowskiego

Kategoria	Jedn. miary	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Gmina Michałowice							
dochody ogółem na 1 mieszkańca	zł	3034,26	3150,66	3692,39	4152,53	4558,45	5271,42

Gmina Kocmyrzów-Luborzyca							
dochody ogółem na 1 mieszkańca	zł	2 562,40	2 564,48	3 224,39	3 662,85	4 154,66	4 945,57
Gmina Zielonki							
dochody ogółem na 1 mieszkańca	zł	3 154,60	3 665,04	4 081,51	4 426,58	5 088,73	6 349,07
Powiat krakowski							
dochody ogółem na 1 mieszkańca	zł	3 167,80	3 380,27	3 871,76	4 192,54	4 600,81	5 433,14

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Uzyskane dochody w Gminie Michałowice w 2019 roku wyniosły 5 271,42 zł w przeliczeniu na 1 mieszkańca. Wielkość dochodów w przeliczeniu na 1 mieszkańca jest miernikiem określającym kondycję finansową gmin. W grupie porównawczej Gmina Michałowice jest mniej zamożna od Gminy Zielonki, ale zamożniejsza od Gminy Kocmyrzów-Luborzyca.

Tabela 43. Dochody ogółem wg działów Klasyfikacji Budżetowej w Gminie Michałowice

Dział		2014	2015	2016	2017	2018	2019
ogółem	zł	-	-	-	42571761	47676838	56093134
Rolnictwo i łowiectwo	zł	1545322	1899431	176904,2	183319,2	172876,3	511016,9
Leśnictwo	zł	971,33	879,49	795,01	689,93	815,02	816,1
Transport i łączność	zł	676188,3	339516,5	53008,32	255656	1096888	431744,8
Gospodarka mieszkaniowa	zł	238825,9	220271,2	221432,7	314369,6	439757,9	421727,2
Działalność usługowa	zł	15040,22	11993,44	2675,19	7392,5	110497	166807,4
Administracja publiczna	zł	412952	1195212	585420,7	456102,4	175487,8	148969,5
Urzędy nacz. org. władzy państw. kontr. i ochron. prawa oraz sądów	zł	44535,67	47758,02	9513,51	1799,31	60128,24	64832,1
Obrona narodowa	zł	0	860	200	420	612	470
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	zł	40000	40150	0	316516,5	8325	48600,09
Dochody od osób prawnych, osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej	zł	13918502	15546226	17742581	19138509	22359851	24435364

Różne rozliczenia	zł	8657236	7942893	8127376	8512190	9002125	9690970
Oświata i wychowanie	zł	735258,8	806348,7	844410,6	884604,4	896664,4	1372915
Ochrona zdrowia	zł	330	90	300	780	840	720
Pomoc społeczna	zł	2017294	1987315	8158446	456540,5	473249,8	897305
Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	zł	125407,6	0	9850	143699,4	250326	264309,6
Edukacyjna opieka wychowawcza	zł	26472,54	20384,04	15575	10393	14880	20500
Rodzina	zł	-	-	-	10216606	10488740	14326436
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	zł	1069471	1072641	1154236	1639573	2118774	3078391
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	zł	183945,8	81348,15	109960,5	0	6000	0
Kultura fizyczna	zł	18850	38100	32500	32600	0	211239

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Na dochody ogółem Gminy Michałowice składają się: dochody własne, dotacje, subwencje ogólne i środki na dofinansowanie zadań. Największe dochody wg działów Klasyfikacji Budżetowej w Gminie Michałowice w 2019 roku uzyskały dochody zakwalifikowane do Działu 756 - Dochody od osób prawnych, osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej (24 435 364 zł). Kolejnym obszarem z największą sumą dochodów jest Dział 855, który powstał w 2017 roku - Rodzina (14 326 436 zł) w związku z rozporządzeniem w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych. Dochody w omawianym obszarze obejmują wprowadzone świadczenia wychowawcze skierowane do rodzin wychowujących dzieci do 18 roku życia, tzw. „Rodzina 500 plus”. Świadczenie to było finansowane z budżetu państwa, poprzez samorząd gminny, który otrzymał również środki finansowe na pokrycie kosztów obsługi tego świadczenia [Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Michałowicach]. Należy mieć na uwadze, że do Działu Rodzina przeniesiono niektóre rozdziały z działów 852 – Pomoc społeczna, 853 – Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej oraz 753 – Obowiązkowe ubezpieczenia społeczne, co wpłynęło na spadek odnotowanych dochodów w wyżej wspomnianych działach. Natomiast nie odnotowano żadnego dochodu w Dziale 921 - Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego. Na niskim poziomie dochodu ogółem wg działów Klasyfikacji Budżetowej kształtują się dochody Działu 752 - Obrony narodowej i Działu 851 - Ochrona zdrowia

[Źródło: GOPS <http://gops.michalowice.malopolska.pl/program-rodzina-500-plus.html-0>].

Tabela 44. Dochody własne Gminy Michałowice w latach 2014-2019

Wymiar		2014	2015	2016	2017	2018	2019
Razem							
razem	zł	15892730	18251101	20035910	21605348	25188312	28148154
Podatki							
podatek rolny	zł	1021790	969477,9	835364,4	810479,9	807006,1	825940,4
podatek leśny	zł	4281,71	4725,73	7127,86	7025,55	7234,85	7291,93
podatek od nieruchomości	zł	2592654	2605430	2994724	3219729	3446340	3584991
podatek od środków transportowych	zł	185753	154191,1	145326,6	234577,9	304693,9	235108,1
podatek od spadków i darowizn	zł	-	-	-	-	-	90622
podatek od czynności cywilnoprawnych	zł	694401,4	692657,9	843549,1	846534,8	967304,9	1170730
podatek od działalności gospodarczej osób fizycznych, opłacany w formie karty podatkowej	zł	13810,8	13642,42	10730,4	7472,25	9064,89	10144,48
dochody podatkowe - ustalone i pobierane na podstawie odrębnych ustaw	zł	4560244	4454654	4841711	5143311	5557906	5924828
Udziały w podatkach stanowiących budżet państwa							
udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa razem	zł	9183717	10919367	12691433	13785302	16584357	18297825
udziały podatku dochodowego od osób fizycznych	zł	9151905	10865154	12582812	13706640	16556571	18244184
udziały podatku dochodowego od osób prawnych	zł	31811,62	54213,44	108620,7	78662,43	27785,84	53641,11
Wpływy							
wpływy z opłaty skarbowej	zł	28684	27357	45580,5	37844,25	38410	44975,49
wpływy z usług	zł	95750,8	97130,24	92165,96	89805,18	111053,4	109747,6
wpływy z innych lokalnych opłat pobieranych przez jednostki samorządu terytorialnego na podstawie odrębnych ustaw	zł	991098,1	1022128	1086999	1344556	1837518	2098558
Dochody							
dochody z majątku	zł	289345,9	237135,2	214648	282694,3	336199,9	391595,3

dochody z majątku- dochody z najmu i dzierżawy składników majątkowych JST oraz innych umów o podobnym charakterze	zł	251282,5	222935,2	204348	195298,8	179297,4	223240,1
pozostałe dochody - środki na dofinansowanie własnych zadań pozyskane z innych źródeł - razem	zł	0	0	34140,56	2560	0	0

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Na dochody własne Gminy Michałowice składają się dochody podatkowe, udział w podatkach stanowiących budżet państw, wpływy oraz pozostałe dochody, które stanowią połowę dochodów całkowitych Gminy Michałowice, co pozwala na określenie poziomu samodzielności finansowej gminy na poziomie średnim. Im większa wartość wskaźnika, tym gmina posiada większą swobodę w zakresie realizacji zadań własnych. W 2019 roku Gmina Michałowice osiągnęła dochody własne o wartości 28,1 mln zł, w których największy wkład ma udział w podatku dochodowym od osób fizycznych i prawnych (18,3 mln zł).

Tabela 45. Dotacje ogółem w perspektywie Gminy Michałowice, Kocmyrzów-Luborzycy, Zielonki oraz powiatu krakowskiego

Nazwa		2014	2015	2016	2017	2018	2019
Gmina Michałowice							
dotacje ogółem	mln zł	5,26	5,16	9,25	12,56	13,64	18,39
Gmina Kocmyrzów-Luborzycy							
dotacje ogółem	mln zł	7,65	6,42	14,76	21,10	21,38	29,34
Gmina Zielonki							
dotacje ogółem	mln zł	9,91	13,73	19,70	22,55	29,97	46,21
Powiat krakowski							
dotacje ogółem	mln zł	159,01	160,22	274,10	320,00	378,17	492,50

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Suma wartości dotacji w Gminie Michałowice w perspektywie lat 2014-2109 wyraźnie wzrasta. W 2014 wynosiła ona 5 259 133,56 zł, natomiast w 2019 roku już 18 385 178,08 zł. Na podstawie danych z Bazy Danych Lokalnych największy udział w wartości dotacji osiągniętych 2019 roku w Gminie Michałowice miały dotacje celowe z budżetu państwa (15,90 mln zł ogółem), w tym dotacje celowe z budżetu państwa na zadania z zakresu administracji rządowej (14,68 mln zł ogółem).

Wydatki budżetu Gminy

Tabela 46. Wydatki ogółem na 1 mieszkańca w perspektywie Gminy Michałowice, Kocmyrzów- Luborzyca, Zielonki oraz Powiatu krakowskiego

Kategoria	Jedn. miary	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Gmina Michałowice							
Wydatki na 1 mieszkańca razem	zł	2 913,98	3 169,88	3 676,65	4 376,57	4 862,7	5 307,24
Gmina Kocmyrzów-Luborzyca							
Wydatki na 1 mieszkańca razem	zł	2 506,44	2 497,99	3 121,65	3 716,17	4 166,82	4 955,46
Gmina Zielonki							
Wydatki na 1 mieszkańca razem	zł	3 023,42	3 588,22	3 468,90	3 758,38	5 436,85	6 179,70
Powiat krakowski							
Wydatki na 1 mieszkańca razem	zł	3 181,62	3 276,61	3 751,41	4 137,25	4 837,81	5 521,08

Źródło: Bank Danych Lokalnych

W analizowanym okresie w Gminie Michałowice występuje tendencja rosnąca rocznej sumy wydatków ogółem na 1 mieszkańca. Wartość ta jest ściśle skorelowana z wartością dochodu ogółem na 1 mieszkańca - w 2019 roku stosunek wydatków na 1 mieszkańca odniesiony do dochodu na 1 mieszkańca wynosi 100,7%, co wskazuje na występowanie bardzo małego deficytu w bieżących finansach Gminy.

Tabela 47. Wydatki ogółem w perspektywie Gminy Michałowice, Kocmyrzów- Luborzyca, Zielonki oraz Powiatu krakowskiego

Nazwa	Jedn. miary	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Gmina Michałowice							

Wydatki ogółem	zł	285448255	31442084	37086401	44868565	50858964	56 474 356
Gmina Kocmyrzów-Luborzycza							
Wydatki ogółem	zł	36822 119	37 077 664,99	47 033 860,31	56 389 102,44	64 264 809,56	77 845 340,45
Gmina Zielonki							
Wydatki ogółem	zł	62 028 489,08	74 932 738,12	74 688 846,28	83 015 102,45	121 943 210,84	141 243 224,38
Powiat krakowski							
Wydatki ogółem	zł	852 305 672,60	882 883 624,82	1 018 617 908,06	1 132 262 343,72	1 335 360 003,46	1 536 069 064,56

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Tabela 48. Wydatki ogółem wg działów Klasyfikacji Budżetowej w Gminie Michałowice

Kategoria		2014	2015	2016	2017	2018	2019
Ogółem	zł	28548255	31442084	37086401	44868565	50858964	56474356
Rolnictwo i łowiectwo	zł	2962056	1581910	518695,6	795669,7	1473736	536271,5
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	zł	293836,4	1334229	284913,4	2640234	848125	1452207
Transport i łączność	zł	3197261	3152963	2914703	2991025	7130810	4730315
Gospodarka mieszkaniowa	zł	628556,2	1346418	2119276	1929058	1261001	1996169
Działalność usługowa	zł	27500,47	130046,6	66316,32	15438,83	106142,9	196911
Administracja publiczna	zł	3180162	3603384	3810916	4914411	5474574	5842209
Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	zł	44535,67	47758,02	9513,51	1799,31	60128,24	64832,1
Obrona narodowa	zł	0	860	200	420	612	2671,94
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	zł	281489,6	576523,2	499810	1485898	824454,7	481254,8
Obsługa długu publicznego	zł	178134,4	145441,3	161864	157102,6	226405,9	271075,5
Różne rozliczenia	zł	0	0	0	0	100457	81907
Oświata i wychowanie	zł	10713765	11156597	12170513	11669027	13675947	16626488
Ochrona zdrowia	zł	160004	129618	121533	120858	111110	136870
Pomoc społeczna	zł	2925284	3072423	9326995	1876922	2088071	2713697

Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	zł	144989,4	0	9850	146170,6	264998,8	248700,8
Edukacyjna opieka wychowawcza	zł	49963,54	43990,04	39695	51482	50949	63364
Rodzina	zł				10332792	10626420	14454829
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	zł	1435306	2419697	2852692	3371093	4085895	3840584
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	zł	2189032	2503636	1907694	1989021	2179126	2285105
Kultura fizyczna	zł	136380,1	196590,6	271222,7	380142,5	270000	448893,6

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Do przeprowadzenia analizy dotyczącej wydatków w Gminie Michałowice przyjęto podział wydatków na Działy według Klasyfikacji Budżetowej w latach 2014-2019. Wielkość wydatków wzrasta analogicznie do jej dochodów. W roku 2019 zdecydowanie największe wydatki w Gminie Michałowice zanotowano w Dziale 801 - Oświata i wychowanie (16 626 488 zł ogółem). Podobnie jak we wcześniejszych latach, w 2019 roku jedno z podstawowych zadań realizowanych przez Gminę Michałowice stanowiła edukacja publiczna. Kolejne z obszarów, w których zanotowano największe wydatki to: dział Rodzina z sumą 14 454 829 zł ogółem, dział Administracja publiczna (5 842 209 zł ogółem).

W 2019 roku najmniejsze wydatki generowały obszary Obrony narodowej (2671,94 zł), Edukacyjnej opieki wychowawczej (63 364 zł) oraz Urzędów naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa (64 832,1 zł).

Można zauważyć, iż w poszczególnych latach zmieniała się struktura wydatków na poszczególne działy. W związku z wprowadzeniem w Klasyfikacji Budżetowej działu Rodzina w 2017 roku, zmniejszeniu uległy wydatki związane z pomocą społeczną, których część została przesunięta do działu Rodzina.

Wydatki zrealizowane w ramach funduszu sołeckiego

Tabela 49. Wydatki zrealizowane w ramach funduszu sołeckiego w 2019 roku

Kategoria	Jedn. miary	2019
Transport i łączność	zł	94 157,31
Gospodarka mieszkaniowa	zł	113 200,49

Administracja publiczna	zł	146 829,40
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	zł	49 242,72
Oświata i wychowanie	zł	2 000,00
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	zł	23 900,00

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Wydatki w ramach utworzonego funduszu sołeckiego realizowane były w 2019 roku zgodnie z wnioskami poszczególnych sołectw, które dotyczyły między innymi budowy nowych punktów oświetleniowych, udziału sołectw w modernizacji dróg gminnych, zakupu wyposażenia na potrzeby istniejących placów zabaw, wsparcia OSP z terenu gminy Michałowice.

Gmina Michałowice aktywnie korzysta w możliwości realizacji projektów dofinansowanych ze środków UE w ramach poszczególnych Programów Operacyjnych. Listę najważniejszych projektów realizowanych w Gminie Michałowice w latach 2014-2019 prezentuje poniższa tabela.

Tabela 50. Wybrane inwestycje w Gminie Michałowice w latach 2014-2019

Tytuł projektu	Wartość projektu, dofinansowanie z UE	Program	Działanie	Fundusz
Ochrona środowiska				
Budowa Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych na terenie Gminy Michałowice	2 013 633,00 zł 1 700 000,00 zł	Regionalny Program Operacyjny Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020	Rozwijanie systemu gospodarki odpadami	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
Ograniczenie niskiej emisji w Gminie Michałowice	1 720 712,25 zł 1 694 917,62 zł	Regionalny Program Operacyjny Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020	Redukcja emisji zanieczyszczeń powietrza	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
Ograniczenie niskiej emisji w Gminie Michałowice II	1 222 200,00 zł 1 190 006,37 zł	Regionalny Program Operacyjny Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020	Redukcja emisji zanieczyszczeń powietrza	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
Administracja				
Szybciej, sprawniej, skuteczniej - rozwój e-administracji w Gminach: Zielonki, Czernichów, Igołomia-	1 399 800,00 zł 1 179 751,44 zł	Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój	Wysokiej jakości usługi administracyjne	Europejski Fundusz Społeczny

Wawrzeńczyce, Iwanowice, Michałowice, Słomniki i Wielka Wieś				
Energetyka				
Termomodernizacja budynku Ośrodka Zdrowia w Michałowicach	601 909,33 zł 224 411,44 zł	Regionalny Program Operacyjny Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020	Poprawa efektywności energetycznej w sektorze publicznym i mieszkaniowym	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
Termomodernizacja Domu Rolnika w Zdzieszowicach	169 904,87 zł 74 999,97 zł	Regionalny Program Operacyjny Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020	Poprawa efektywności energetycznej w sektorze publicznym i mieszkaniowym	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
Transport				
Budowa trasy rowerowej Książniczki - Kończyce - Raciborowice	6 432 162,00 zł 2 511 379,39 zł	Regionalny Program Operacyjny Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020	Niskoemisyjny transport miejski	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
Budowa Park&Ride w miejscowości Michałowice	1 328 681,18 zł 1 129 379,00 zł	Regionalny Program Operacyjny Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020	Niskoemisyjny transport miejski	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
Budowa trasy rowerowej Więclawice - Raciborowice	4 316 687,30 zł 1 356 066,78 zł	Regionalny Program Operacyjny Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020	Niskoemisyjny transport miejski	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
Praca i integracja społeczna				
Nowe perspektywy II	779 230,78 zł 662 346,16 zł	Regionalny Program Operacyjny Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020	Aktywna integracja	Europejski Fundusz Społeczny
Uruchomienie centrum wsparcia opiekunów nieformalnych z wirtualną bazą wiedzy	1 902 967,08 zł 1 617 522,01 zł	Regionalny Program Operacyjny Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020	Usługi społeczne i zdrowotne	Europejski Fundusz Społeczny
Centrum Zdrowego Rozwoju - miejsce dla dzieci - szansa dla rodziców	600 443,41 zł 510 336,10 zł	Regionalny Program Operacyjny Województwa	Wsparcie na rzecz łączenia życia zawodowego z prywatnym	Europejski Fundusz Społeczny

		Małopolskiego na lata 2014-2020		
Poza schematem-zmiana modelu funkcjonowania Ośrodka Pomocy Społecznej w Michałowicach	188 336,00 zł 158 729,58 zł	Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój	Skuteczna pomoc społeczna	Europejski Fundusz Społeczny
Nauka i edukacja				
Ja też będę Przedszkolakiem! Zwiększenie dostępu do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej na terenie Krakowskiego Obszaru Funkcjonalnego poprzez utworzenie 60 nowych miejsc opieki przedszkolnej	971 300,00 zł 825 605,00 zł	Regionalny Program Operacyjny Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020	Rozwój kształcenia ogólnego	Europejski Fundusz Społeczny
„Rozwijanie kompetencji kluczowych uczniów w Gminie Michałowice”	544 657,01 zł 462 958,45 zł	Regionalny Program Operacyjny Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020	Rozwój kształcenia ogólnego	Europejski Fundusz Społeczny

Źródło: E-Urząd

Apostoła w Więclawicach Starych, Zespół dworsko-parkowy w Książniczkach, Sieborowicach oraz w Michałowicach. Położenie Gminy Michałowice w bliskim otoczeniu miasta Krakowa wpływa na potencjał turystyczny gminy. Powiat krakowski, w obrębie którego leży gmina Michałowice, jest określany jako obszar atrakcyjny turystycznie. Według raportu Głównego Urzędu Statystycznego „Analiza walorów turystycznych powiatów i ich bezpośredniego otoczenia” w 2017 roku powiat krakowski uplasował się na 9 miejscu wśród powiatów z łączną wartością wskaźnika atrakcyjności turystycznej równą 19,1 punktów.

Do największych walorów gminy Michałowice można zaliczyć:

- Dłubniański Park Krajobrazowy,
- Park Krajobrazowy Dolinki Krakowskie – otulina,
- Szlaki rowerowe (szosowo-terenowe),
 - Szlak Rowerowy Kościuszkowski (czerwony),
 - Dolina Dłubni / Szlak Dłubni (niebieski),
 - Szlak Rowerowy Widokowy / Pętla Raciborowice - Michałowice – Raciborowice (zielony),
 - Szlak Raciborowice – Witkowice (czarny),
 - Małopolska Droga Św. Jakuba (oznakowana jest symbolem żółtej muszli św. Jakuba i/lub żółtej strzałki na niebieskim tle).
- Zabytki,
 - Kościół p.w. św. Małgorzaty w Raciborowicach,
 - Diecezjalne Sanktuarium św. Jakuba Apostoła w Więclawicach,
 - Zespół dworsko-parkowy w Książniczkach,
 - Stara Apteka w Zerwanej,
 - Zespół dworsko-parkowy w Młodziejowicach,
 - Zespół dworsko-parkowy w Sieborowicach,
 - Zespół dworsko-parkowy w Michałowicach.
- Stawy w Masłomiącej,

- Kopiec drogowy w Michałowicach,
- Drewniany młyn w Kończycach,
- Kościół w Michałowicach,
- Stadnina koni i gospodarstwo agroturystyczne "Stary Młyn",
- Stadnina koni "Nowakówka",
- Obelisk w Michałowicach-Komora.

Gmina Michałowice charakteryzuje się średnio rozwiniętą infrastrukturą turystyczną, która obejmuje miejsca noclegowe oraz zaplecze gastronomiczne. W 2019 roku w gminie znajdowało się 10 lokali gastronomicznych oraz 3 miejsca noclegowe *(na podstawie danych ze strony gminy)*.

Wnioski

Analiza zjawisk dotyczących gospodarki Gminy Michałowice wnosi następujące spostrzeżenia i rekomendacje działań z zakresu:

- poprawy jakości życia mieszkańców poprzez rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej,
- poprawy jakości życia mieszkańców poprzez rozwój infrastruktury gazowej,
- poprawy jakości życia mieszkańców poprzez dostosowanie obiektów użyteczności publicznej do potrzeb osób z niepełnościami,
- dywersyfikacji dochodów mieszkańców wsi i wzrost ich aktywności gospodarczej, poprzez stymulowanie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości systemem zachęt do działalności w zakresie przetwórstwa rolno-spożywczego opartego na małych lokalnych zakładach, wytwarzających lokalne produkty,
- utrzymania i podniesienia atrakcyjności krajobrazu Gminy Michałowice, jako czynnika rozwoju gospodarczego,
- poprawy atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej Gminy, poprzez zwiększenie długości ścieżek spacerowych i tras rowerowych oraz rozwój konkurencyjnych, markowych produktów turystycznych o charakterze regionalnym,
- komercjalizacji oferty turystycznej oraz sportowo-rekreacyjnej poprzez opracowanie i wdrożenie efektywnego systemu promocji i informacji turystycznej,
- poprawy dostępności komunikacyjnej poprzez tworzenie nowych oraz reorganizację połączeń autobusowych w obrębie Gminy oraz pomiędzy Gminą a Krakowem, dzięki powiązaniu rozkładów jazdy oraz rozwojowi zintegrowanych ofert taryfowo-biletowych.

WYMIAR PRZESTRZENNY

W tym rozdziale zostały przeanalizowane dane i wskaźniki dotyczące zagospodarowania przestrzennego, środowiska, estetyki oraz wizerunku Gminy Michałowice.

Środowisko przyrodnicze

Warunki geologiczno-morfologiczne

Gmina Michałowice zajmuje obszar o powierzchni 51 km². Obszar Gminy pod względem położenia geograficznego i morfologicznego usytuowany jest na pograniczu południowo-zachodniej części Wyżyny Miechowskiej i południowo-wschodniej części Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej. Gmina Michałowice znajduje się w obrębie struktury geologicznej zwanej niecką miechowską. Rzeźba terenu jest urozmaicona. Obszar Gminy pochylony jest w kierunku południowym (do doliny Wisły). Wysokości bezwzględne kształtują się od ok. 215 m n.p.m. w Dolinie Dłubni, 239 m n.p.m. w Raciborowicach do 305 m n.p.m. w Wilczkowicach, 328 m n.p.m. w rejonie wsi Zagórzycze Stare i 367 m n.p.m. w północno-zachodnim krańcu gminy.

[<https://www.michalowice.malopolska.pl/gmina/polozenie> oraz ZMIANA STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY MICHAŁOWICE „Stan istniejący i uwarunkowania rozwoju gminy Michałowice” Załącznik nr 1.].

Wody powierzchniowe i podziemne

Gmina Michałowice leży w szerokiej dolinie rzeki Dłubni i jej odpływów. Tylko północno-zachodnie tereny Gminy położone są w zlewni Prądnika. Dłubnia jest lewobrzeżnym dopływem Wisły. Jej długość od źródeł do ujścia wynosi 48,6 km (na terenie Gminy Michałowice ok. 13 km), z kolei długość dopływów łącznie wynosi 23,5 km. Płyne ona w szerokiej, głębokiej i płaskodennej dolinie. Stan wody Dłubni i jej dopływów ulega często wahaniom. Najczęściej wezbrania występują w czasie wiosennych roztopów oraz latem podczas nagłych ulewnych deszczy. Wówczas zalane są dość duże przestrzenie łąk i uprawnych pól w dolinie rzeki. Dłubnia jest jednym ze źródeł zaopatrzenia Krakowa w wodę pitną. Ujęcie wody znajduje się w Raciborowicach.

Ponadto na terenie Gminy (w Raciborowicach) znajduje się część zbiornika przeciwpowodziowego „Zesławice” na rzece Dłubni.

W obszarze Gminy Michałowice wydziela się dwa poziomy wodonośne: w marglach budujących głębsze podłoże oraz w utworach czwartorzędowych. Grunty występujące w dolinie Dłubni i w dolinach jej dopływów - wykształcone jako gliny ciężkie, pylaste, organiczne, mułki, piaski i żwiry, a nawet torfy są zasobne w wodę. Poziom tych wód, pozostających w kontakcie hydraulicznym z wodami powierzchniowymi, jest zmienny i zależy od ilości wód w rzekach i potokach.

Do głównych zagrożeń jakości wód powierzchniowych i podziemnych w Gminie Michałowice zaliczyć trzeba obszarowe i punktowe zanieczyszczenia antropogeniczne, mające swoje źródło w rolnictwie, hodowli i różnych działalnościach gospodarczych. Dodatkowo jakości wód podziemnych zagrażają w szczególności środki ochrony roślin, nawozy sztuczne używane w rolnictwie, nieprawidłowa gospodarka wodnościekowa oraz dzikie wysypiska odpadów [ZMIANA STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY MICHAŁOWICE.]

Gmina Michałowice posiada opracowany Plan Zarządzania Kryzysowego, którego elementem jest postępowanie na wypadek zagrożenia powodziowego. Gmina Michałowice posiada dwa wodowskazy monitorujące poziom wody na rzece Dłubni. Korzystając ze strony internetowej: www.michalowice.prospect.pl mieszkańcy mogą sprawdzić aktualny stan wody na rzece i porównać ze stanem z poprzednich dni. Wodowskazy zamontowano powyżej gminy, tak aby ich odczyt traktować jako ostrzeżenie przed ewentualną falą powodziową. Dla zwiększenia bezpieczeństwa mieszkańców opracowany zostanie Plan Operacyjny Ochrony przed Powodzią.

Mapa 6 Zarządzanie wodami w gminie Michałowice

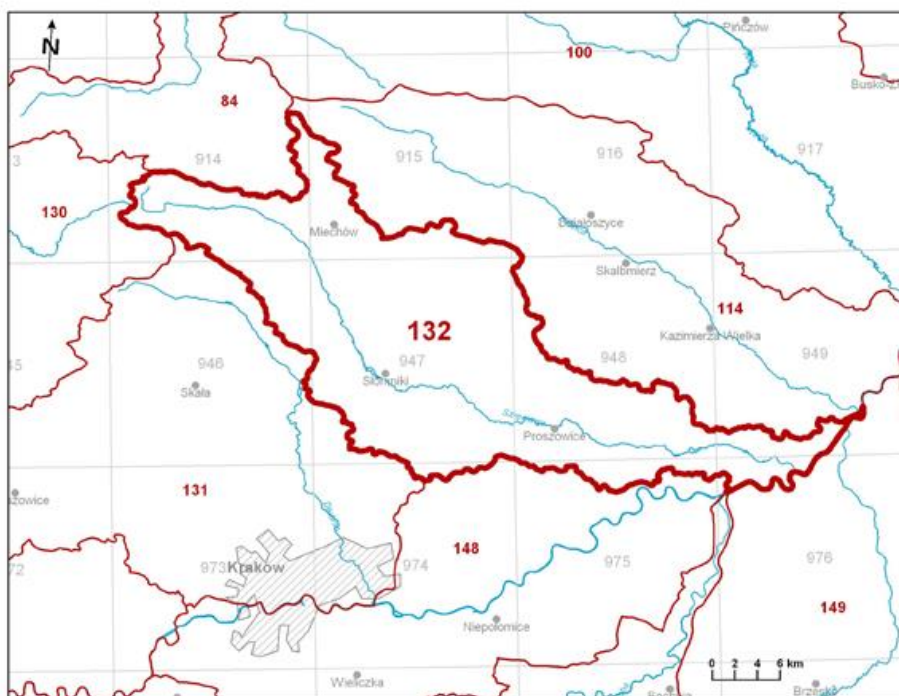
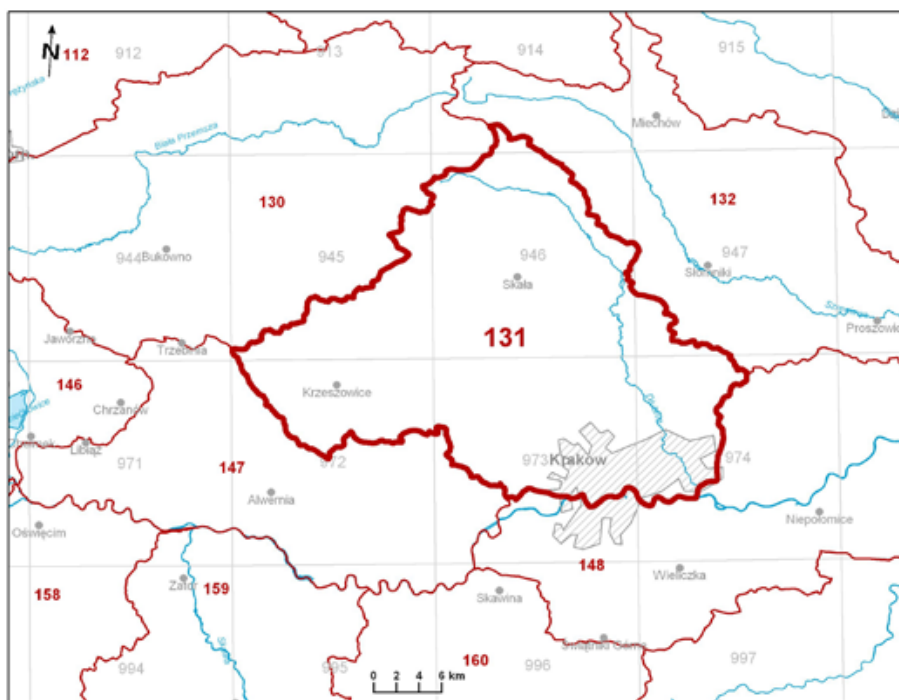

Na terenie gminy Michałowice występują jednolite części wód podziemnych rzecznych Dłubnia od Minóżki do ujścia oraz Dłubnia od Minóżki. Charakterystyka jcwp wskazuje na umiarkowany stan ekologiczny wód, dobry stan chemiczny oraz zły stan ogólny. Wskazane jcwp nie są zagrożone nieosiągnięciem celu środowiskowego, którym jest dobry potencjał ekologiczny i dobry stan

chemiczny. Ponadto na terenie Gminy Michałowice obszary chronione przeznaczone do ochrony siedlisk lub gatunków: Dłubniański Park Krajobrazowy oraz Park Krajobrazowy Dolinki Krakowskie. Celem dla tych obszarów jest „zachowanie charakterystycznych elementów przyrody nieożywionej, zachowanie naturalnych i półnaturalnych zbiorowisk roślinnych ze szczególnym uwzgl. rośl. Torfowiskowej i wilgotnych łąk, zachowanie korytarzy ekologicznych. Dla przedmiotowej jcw p w Programie wodno-środowiskowym zaplanowane zostały następujące działania:

Nazwa działania	Zakres rzeczowy	Koszt działania [tys. PLN]	Jednostka odpowiedzialna za realizację	Termin realizacji
1. budowa sieci kanalizacyjnej w aglomeracji Iwanowice	budowa 2,0 km sieci kanalizacyjnej	3061,10	gmina Iwanowice	IV kw. 2015
2. opracowanie oceny jakości wody wykorzystywanej do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia	opracowanie oceny obszarowej jakości wody	0,00	Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej	działanie ciągłe
3. budowa nowych zbiorników bezodpływowych oraz remont istniejących	budowa nowych zbiorników bezodpływowych oraz remont istniejących - 288 szt	1150,88	właściciel	działanie ciągłe
4. regularny wywóz nieczystości płynnych	regularny wywóz nieczystości płynnych	0,00	właściciel	działanie ciągłe
5. budowa indywidualnych systemów oczyszczania ścieków	budowa indywidualnych systemów oczyszczania ścieków - 1151 szt	13465,28	właściciel	działanie ciągłe

Na terenie gminy Michałowice znajdują się jednolite części wód podziemnych 131 oraz 132

JCWPd 131 posiada dobry stan ogólny, chemiczny i ilościowy, a ocena ryzyka niespełnienia celów środowiskowych występuje jako niezagrażona. Natomiast w przypadku JCWPd 132 stan ilościowy określony został jako dobry, natomiast stan chemiczny i ogólna ocena stanu JCWPd określona jest jako słaba, tym samym zagrożone jest spełnienie celów środowiskowych poprzez przekroczenie wartości progowych związków azotu w rejonie gospodarstw rolnych i pól uprawnych oraz nieuregulowana gospodarka wodnościekowa.

Warunki klimatyczne i powietrze

Gmina Michałowice ma stosunkowo dobre warunki klimatyczne. Atutem Gminy Michałowice jest lepszej jakości powietrza w stosunku do centralnego obszaru aglomeracji krakowskiej. Czyni to Gminę rejonem atrakcyjnym dla mieszkańców Krakowa zainteresowanych wypoczynkiem weekendowym [Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Michałowice, Część I, UWARUNKOWANIA ROZWOJU, Biuro Rozwoju Krakowa 2004, s. 10.].

Najważniejsze czynniki wpływające na stan jakości powietrza w Gminie Michałowice to:

1. niska emisja z palenisk indywidualnych,
2. zanieczyszczenia pochodzenia komunikacyjnego, występujące szczególnie w sąsiedztwie drogi krajowej nr 7 Kraków – Warszawa,
3. zanieczyszczenia przemysłowe i energetyczne spoza terenu gminy (Kraków, woj. śląskie),
4. w mniejszym stopniu emisje z zakładów usługowych i produkcyjnych zlokalizowanych na obszarze Gminy [ZMIANA STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY MICHAŁOWICE].

Na terenie gminy Michałowice występuje również wysokie zagrożenie suszą hydrologiczną, która przejawia się obniżeniem zwierciadła wód podziemnych poniżej stanów niskich ostrzegawczych. Natomiast zagrożenie suszą rolniczą i hydrogeologiczną występuje na poziomie umiarkowanym. Wymaga to zmiany dotychczasowego zakresu korzystania z zasobów wodnych na obszarze gminy Michałowice oraz realizację działań niezbędnych do przeciwdziałania skutkom suszy, zatem niezbędne wydaje się zwiększanie retencji w podziale na retencję naturalną i sztuczną oraz prowadzenie działań edukacyjnych w tym zakresie.

Gleby

Na terenie Gminy Michałowice występują głównie gleby wykształcone z lessów. Wykształciły się również gleby brunatne (przeważające w obszarze Gminy), pseudobielicowe oraz czarnoziemy. W dnach dolin rzecznych powstały gleby typu mady.

Gmina, podobnie jak sąsiednie gminy rolnicze po stronie północnej od Krakowa, wyróżnia się glebami o wysokich klasach bonitacyjnych. W klasyfikacji bonitacyjnej 86,84% powierzchni użytków zajmują gleby klas I do III. Natomiast gleby słabych, klas V i VI zajmują znikomą część obszaru – około 2%.

Dla produkcji rolnej ponad połowa obszaru pozostająca w uprawie posiada korzystne dla gospodarowania warunki. Z kolei ukształtowanie terenu, brak zabezpieczeń, wylesienie obszaru jak również podatność występujących tu gleb, powodują, że znaczna część gleb w różnym stopniu jest narażona na erozję. W Gminie Michałowice nie zanotowano gleb bardzo silnie zanieczyszczonych metalami ciężkimi [ZMIANA STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY MICHAŁOWICE].

Obszary zielone i chronione

W Gminie Michałowice przeważają zbiorowiska roślinne ściśle związane z działalnością gospodarczą człowieka, takie jak: pola uprawne i zbiorowiska łąkowe. Z działalnością człowieka związane są również: kompleks zieleni urządzonej - pozostałości zabytkowych założeń podworskich, ogrody, kompleks zbiorowisk ruderalnych - wewnątrz kompleksów zabudowy mieszkaniowej i wzdłuż ciągów komunikacyjnych, ogrody warzywne i sady przy zabudowie oraz pielęgnowane części reprezentacyjne ogrodów przydomowych z roślinnością ozdobną.

Tabela. Powierzchnia gruntów leśnych w Gminie Michałowice w latach 2014-2019

Kategoria	Jednostka miary	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Ogółem	ha	185,49	186,49	186,49	186,49	185,49	185,49
lesistość w %	%	3,6	3,6	3,6	3,6	3,6	3,6
grunty leśne publiczne ogółem	ha	125,49	125,49	125,49	125,49	125,49	125,49
grunty leśne publiczne Skarbu Państwa	ha	125,49	125,49	125,49	125,49	125,49	125,49
grunty leśne publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych	ha	125,49	125,49	125,49	125,49	125,49	125,49
grunty leśne prywatne	ha	60,00	61,00	61,00	61,00	60,00	60,00

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Tabela. Powierzchnia lasów w Gminie Michałowice w latach 2014-2019

Kategoria	Jednostka miary	2014	2015	2016	2017	2018	2019
las ogółem	ha	184,31	185,31	185,31	185,31	184,31	184,31
las publiczne ogółem	ha	124,31	124,31	124,31	124,31	124,31	124,31
las publiczne Skarbu Państwa	ha	124,31	124,31	124,31	124,31	124,31	124,31
las publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych	ha	124,31	124,31	124,31	124,31	124,31	124,31
las prywatne ogółem	ha	60,00	61,00	61,00	61,00	60,00	60,00

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Obecnie powierzchnia Gminy jest niemal zupełnie wylesiona. Znajdują się tu tylko trzy niewielkie kompleksy leśne: w Michałowicach, Młodziejowicach, Masłomięcej, pozostające w zarządzie Nadleśnictwa w Miechowie. Lasy te uznane są za ochronne.

Tabela. Pozyskanie drewna z zadrzewień w Gminie Michałowice w latach 2014-2019

Kategoria	Jednostka miary	2014	2015	2016	2017	2018	2019
grubizna ogółem	m3	-	-	460	181	392	304
grubizna liściasta	m3	-	-	330	101	302	192
grubizna iglasta	m3	-	-	-	80	90	112

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Tabela. Sadzenie drzew i krzewów w Gminie Michałowice w latach 2014-2019

Kategoria	Jednostka miary	2014	2015	2016	2017	2018	2019
sadzenie drzew; ogółem	szt.	-	-	1 233	23	77	158
sadzenie drzew; w tym na gruntach prywatnych	szt.	-	-	-	0	0	118
sadzenie krzewów; ogółem	szt.	-	-	1 000	0	0	0

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Na podstawie danych udostępnionych przez Bank Danych Lokalnych, zauważalny jest wyższy stosunek pozyskiwania drewna z zadrzewień względem ponownego zasadzania drzew i krzewów na

terenie gminy. Takie zjawisko przyczynia się do nadmiernego wylesiania obszaru, wpływania na jego wartość estetyczną oraz atrakcyjność turystyczną.

Najbardziej typowymi zbiorowiskami leśnymi na terenie Gminy są lasy liściaste wielogatunkowe. W dolinie Dłubni oraz w dnach dolin, gdzie panuje klimat zimny i wilgotny znajdują się resztki dawnej, naturalnej szaty roślinnej, w postaci fragmentów lasów łęgowych. Na łagodnych zboczach i glebie brunatnej występują płaty boru mieszanego o wielogatunkowym drzewostanie.

Gmina Michałowice posiada następujące formy ochrony przyrody:

- Dłubniański Park Krajobrazowy,
- Park Krajobrazowy Dolinki Krakowskie,
- 4 drzewa i 1 krzew uznane za pomniki przyrody.

Dłubniański Park Krajobrazowy oraz Park Krajobrazowy Dolinki Krakowskie należą do Zespołu Parków Krajobrazowych Województwa Małopolskiego. Dłubniański Park Krajobrazowy zajmuje powierzchnię 10 959,6 ha. W Gminie Michałowice obejmuje obszar 1259,3 ha, co stanowi około 24,6 % powierzchni gminy. Natomiast Park Krajobrazowy Dolinki Krakowskie zajmuje powierzchnię 20 686,1 ha. W Gminie Michałowice obejmuje powierzchnię 487,1ha, co stanowi około 9,5 % powierzchni gminy.

W Gminie Michałowice występują również 4 drzewa i 1 krzew uznane za pomniki przyrody, będące bardzo cennymi elementami środowiska przyrodniczego, wzbogacającymi różnorodność biologiczną.

Zachodnia część Gminy Michałowice położona jest w terenie węzłowym sieci ECONET o znaczeniu krajowym [ZMIANA STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY MICHAŁOWICE].

Tabela 51. Porównanie obszarów prawnie chronionych, liczby pomników przyrody i lesistości

	Gmina Michałowice	Gmina Kocmyrzów-Luborzyca	Gmina Zielonki	Powiat krakowski
Powierzchnia obszarów prawnie chronionych [ha]	1 746	0	1 998	37 953
Udział obszarów chronionych w powierzchni Gminy	34,2%	0,0%	41,1%	30,8%

Pomniki przyrody	5	12	16	409
Pomniki przyrody na 1 tys. ha powierzchni	1,0	1,5	3,3	3,3
Lesistość	3,60%	5,30%	1,30%	12,20%

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Zagospodarowanie przestrzenne

Rozpatrując zagospodarowanie przestrzenne m.in. należy zwrócić uwagę na istotne dokumenty w Gminie: Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Michałowice oraz Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego.

W Gminie Uchwałą nr XVIII/116/2012 RADY GMINY MICHAŁOWICE z dnia 29 marca 2012 r. uchwalono Zmianę Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Michałowice.

Najważniejsze założenia dokumentu i wyzwania dla Gminy w kwestii zagospodarowania przestrzennego to:

1. uzupełnienie istniejącego lub wyznaczonego w dotychczasowych planach miejscowych zainwestowania, poprzez wskazanie nowych terenów zabudowy, przy uwzględnieniu lokalnych wartości przyrodniczych i kulturowych oraz poprawy standardów życia mieszkańców,
2. konieczność ograniczania możliwości dalszego rozpraszania zabudowy
3. wzmocnienie powiązań komunikacyjnych z regionem (S7),
4. ucytelnienie struktury funkcjonalno-przestrzennej w zakresie turystyki weekendowej wraz z aktywizacją turystyczną terenów położonych w granicach Parku Krajobrazowego Dolinki Krakowskie oraz Dłubniańskiego Parku Krajobrazowego wraz z otulinami, poprzez realizację tras pieszych i ścieżek rowerowych, lokalizację zaplecza turystycznego oraz intensyfikację funkcji agroturystycznej,
5. koncentrację obszarów usług lokalnych w centrach poszczególnych miejscowości,
6. ochronę walorów środowiska przyrodniczego i kulturowego,

7. ukształtowanie przestrzennego systemu przyrodniczego, ochronę terenów leśnych, terenów w dolinie Dłubni i innych cennych krajobrazowo i przyrodniczo o walorach decydujących o atrakcyjności gminy,
8. rozwój wszystkich rodzajów infrastruktury technicznej,
9. ochronę mieszkańców przed zagrożeniami: hałasem, powodzią i zagrożeniami, związanymi z osuwiskami,
10. wykluczenie lokalizacji inwestycji mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko, z wyjątkiem inwestycji z zakresu komunikacji i infrastruktury [ZMIANA STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY MICHAŁOWICE].

Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego.

Gmina Michałowice posiada następujące Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego:

- Miejskowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Michałowice dla obszaru Gmina Michałowice Zachód,
- Miejskowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Michałowice dla obszaru Gmina Michałowice Północ,
- Miejskowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Michałowice dla obszaru Gmina Michałowice Południe,
- Miejskowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego - obszar I,
- Miejskowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego - obszar III,
- Miejskowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego - obszar IV Dolina Dłubni.

Mapa 7 zbiorcza planów zagospodarowania przestrzennego Gminy Michałowice

Użytkowanie ziem i obszary funkcjonalno-przestrzenne

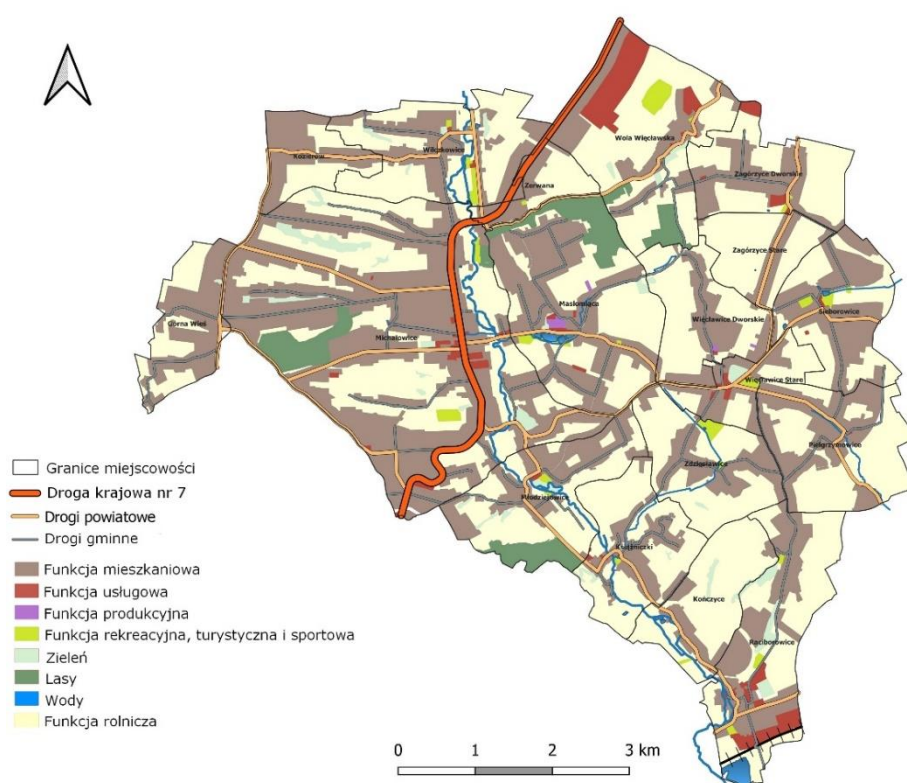
Ważnym aspektem są również obszary i powiązania funkcjonalno-przestrzenne. Według Zmiany Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Michałowice, głównymi funkcjami Gminy Michałowice w kierunkach rozwoju struktury funkcjonalno-przestrzennej powinny być:

- mieszkalnictwo wraz z podstawowym programem usługowym,
- usługi w zakresie lokalnym i ponadlokalnym,
- wytwórczość i rzemiosło produkcyjne,
- rolnictwo,
- turystyka weekendowa i rekreacja [ZMIANA STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY MICHAŁOWICE].

Z kolei w zakresie powiązań funkcjonalno–przestrzennych SUiKZP Gminy Michałowice za szczególnie ważne wskazuje związki z terenami bezpośrednio otaczającymi. Związki te należy rozpatrywać w następujących aspektach:

- Mapa 8. Funkcje terenów Gminy Michałowice*

FUNKCJE TERENÓW W GMINIE MICHAŁOWICE

Źródło: Mapa została udostępniona przez Urząd Gminy Michałowice

Główne funkcje terenów w Gminie Michałowice to funkcja rolnicza oraz mieszkaniowa. Pozostałe funkcje stanowią niewielką część powierzchni gminy. Sporadycznie występują pojedyncze mniejsze tereny o funkcji usługowej. W Gminie Michałowice nie brakuje także terenów o funkcji rekreacyjnej, turystycznej oraz sportowej. Do najważniejszych obiektów należy zaliczyć: trasa rowerowa Więclawice-Raciborowice, boisko wielofunkcyjne w Maśłomiącej i Michałowicach, otwarta strefa aktywności w Woli Więclawskiej oraz ośrodki jazdy konnej i hodowla alp.

Estetyka przestrzeni publicznej

Estetyka przestrzeni to istotna kwestia wizerunkowa zarówno dla mieszkańców jak i odwiedzających. Elementy małej architektury dobrze ze sobą skomponowane tworzą atrakcyjną całość zwiększając tym samym estetykę.

Ukształtowanie gminy i jej walory przyrodnicze (prawie 2/3 obszaru gminy to parki krajobrazowe i ich otulina) predysponują ją do innej funkcji. Największy obszar gminy w dokumentach planistycznych, poza uprawami rolnymi, stanowią tereny zabudowy jednorodzinnej. Jednocześnie, staramy się unikać zbyt intensywnej zabudowy i stawiamy zdecydowanie na zabudowę rezydencjonalną.

Liczne obszary zielone i tereny przeznaczone do rekreacji zyskują znaczenie jako ważne dla mieszkańców. Tereny sportowe i rekreacyjne, np.: parki miejskie, pływalnie, place zabaw spełniają wiele potrzeb lokalnej społeczności, pełnią również funkcje środowiskowe i przyczyniają się do polepszenia jakości powietrza i wody.

W ramach procesu modernizacji należy **dostosować istniejące obiekty sportowe do współczesnych standardów oraz uzupełnić ofertę o nowe atrakcje**. Zwiększenie oferty rekreacyjnej powinno służyć różnym grupom społecznym, w tym osobom wykluczonym, np. starszym i dzieciom

Współcześnie zauważalny jest zwiększony poziom **degradacji zieleni ulicznej**. Dlatego bardzo istotne jest zwiększenie obszarów zielonych i dbałość o już istniejące obszary. Mała ilość drzew, krzewów, kwiatów oraz innych ozdóbek zmniejsza jakość wizualną przestrzeni gminy oraz zmniejsza atrakcyjność i przyjazność miasta.

Innym ważnym aspektem jest poprawa standardu technicznego budynków gminnych poprzez wykonywanie prac remontowych i termomodernizacyjnych. Niezwykle istotna jest dbałość o wygląd budynków, zarówno tych nowszych i tych zabytkowych. Takie działanie odpowiada założeniom przyjętym w programie rewitalizacji i poprawi komfort życia mieszkańców oraz zwiększy walory estetyczne.

Wnioski

Diagnoza wskazuje, że w strategii rozwoju Gminy Michałowice, w wymiarze przestrzennym, należy uwzględnić działania na rzecz:

- redukcji zanieczyszczeń związanych z tzw. niską emisją poprzez program wymiany niskosprawnych kotłów na paliwa stałe, a także rozwoju transportu publicznego i rozwijania systemu ścieżek rowerowych jako alternatywy dla przemieszczania się na krótkich odcinkach,

- ochrony środowiska, poprzez opracowanie i wdrożenie programu edukacji ekologicznej (edukacja dla budowania „społeczeństwa recyklingu”) oraz programu działań zapobiegających i ograniczających wytwarzanie i składowanie odpadów, także promowanie wykorzystywania odpadów jako zasobów,
- wzmacnianie zaangażowania liderów lokalnych w sprawy wspólne poprzez rozwój kompetencji, wzmocnienie organizacyjne i finansowe organizacji pozarządowych,
- przeciwdziałanie niekontrolowanemu rozlewaniu się zabudowy miejskiej na tereny wiejskie poprzez wzmocnienie procesów planowania przestrzennego w Gminie.

Spis tabel

<i>Tabela 1. Podział administracyjny Gminy Michałowice z uwzględnieniem liczby mieszkańców i powierzchni</i>	12
<i>Tabela 2. Przyrost naturalny ludności</i>	27
<i>Tabela 3. Wskaźniki obciążenia demograficznego w Gminie Michałowice</i>	27
<i>Tabela 4. Migracje na pobyt stały w Gminie Michałowice w ruchu wewnętrznym i zagranicznym (według kierunków migracji)</i>	29

Tabela 5. Mieszkalnictwo. Budynki mieszkalne w latach 2014-2019.....	32
Tabela 6. Zasoby mieszkaniowe w Gminie Michałowice w 2019 roku.....	33
Tabela 7. Zasoby mieszkaniowe w Gminie Michałowice w latach 2014-2019 – wskaźniki	33
Tabela 8. Zasoby mieszkaniowe w powiecie krakowskim w latach 2014-2019 – wskaźniki.....	34
Tabela 9. Dzieci objęte opieką w żłobkach i w wieku żłobkowym - porównanie Gmin Michałowice, Kocmyrów-Luborzyca, Zielonki oraz powiatu krakowskiego	34
Tabela 10. Żłobki i kluby dziecięce w perspektywie Gminy Michałowice, Kocmyrów- Luborzyca, Zielonki oraz powiatu krakowskiego	37
Tabela 11. Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat oraz dzieci przypadające na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego w perspektywie Gminy Michałowice, Kocmyrów-Luborzyca, Zielonki oraz powiatu krakowskiego	38
Tabela 12. Miejsca w przedszkolach na 1000 dzieci w grupie wieku 3-6 lat w perspektywie Gminy Michałowice, Kocmyrów-Luborzyca, Zielonki oraz powiatu krakowskiego	39
Tabela 13. Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w perspektywie Gminy Michałowice, Kocmyrów-Luborzyca, Zielonki oraz powiatu krakowskiego	39
Tabela 14. Dzieci w przedszkolach w Gminie Michałowice w latach 2014-2019	40
Tabela 16. Współczynnik skolaryzacji brutto w szkołach podstawowych w perspektywie Gminy Michałowice, Kocmyrów-Luborzyca, Zielonki oraz powiatu krakowskiego	41
Tabela 17. Uczniowie przypadający na 1 oddział w szkołach podstawowych w perspektywie Gminy Michałowice, Kocmyrów-Luborzyca, Zielonki oraz powiatu krakowskiego	42
Tabela 18. Nauczyciele pełnozatrudnieni i niepełnozatrudnieni w przeliczeniu na etaty w szkołach podstawowych.....	42
Tabela 19. Szkoły podstawowe ogółem w Gminie Michałowice w latach 2014-2019	43
Tabela 20. Centra, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice na terenie gminy Michałowice	46
Tabela 21. Liczba uczestników imprez na 1000 ludności w perspektywie Gminy Michałowice, Kocmyrów- Luborzyca Zielonki oraz powiatu krakowskiego	47
Tabela 22. Uczestnicy imprez organizowanych przez Gminę Michałowice w latach 2014-2019	47
Tabela 23. Imprezy organizowane przez Gminę Michałowice w latach 2014-2019	48
Tabela 24. Koła /kluby / sekcje Gminy Michałowice w latach 2014-2019	49
Tabela 25. Członkowie kół/klubów/ sekcji Gminy Michałowice w latach 2014-2019	49
Tabela 26. Kursy organizowane przez Gminę Michałowice i ich uczestnicy.....	50
Tabela 27. Pracownice specjalistyczne działające w jednostce	51
Tabela 28. Kina stałe na terenie Gminy Michałowice	52
Tabela 29. Podmioty ambulatoryjne (stan w dniu 31 XII)	53
Tabela 30. Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego i ekonomicznych grup wieku	55
Tabela 31. Kluby sportowe łącznie z klubami wyznaniowymi i UKS.....	61
Tabela 32. Obiekty sportowe.....	61
Tabela 33. Biblioteki publiczne - wskaźniki.....	65
Tabela 34. Korzystający z instalacji w % ogółu ludności na terenach gmin	70
Tabela 35. Budynki mieszkalne podłączone do infrastruktury technicznej - w % ogółu budynków mieszkalnych w Gminie Michałowice	71
Tabela 36. Sieć rozdzielcza na 100 km ²	72
Tabela 37. Wodociągi.....	73
Tabela 38. Kanalizacja.....	74
Tabela 39. Sieć gazowa	74

Tabela 40. Czynne przystanki komunikacji zbiorowej w latach 2018-2019	76
Tabela 41. Długość ścieżek rowerowych (drog dla rowerów)	77
Tabela 42. Dochody majątkowe ogółem w perspektywie Gminy Michałowice, Kocmyrzów- Luborzyca, Zielonki oraz Powiatu krakowskiego	84
Tabela 43. Dochody ogółem na 1 mieszkańca w perspektywie Gminy Michałowice, Kocmyrzów- Luborzyca, Zielonki oraz Powiatu krakowskiego	84
Tabela 44. Dochody ogółem wg działów Klasyfikacji Budżetowej w Gminie Michałowice	85
Tabela 45. Dochody własne Gminy Michałowice w latach 2014-2019	87
Tabela 46. Dotacje ogółem w perspektywie Gminy Michałowice, Kocmyrzów- Luborzyca, Zielonki oraz powiatu krakowskiego	88
Tabela 47. Wydatki ogółem na 1 mieszkańca w perspektywie Gminy Michałowice, Kocmyrzów- Luborzyca, Zielonki oraz Powiatu krakowskiego	89
Tabela 48. Wydatki ogółem w perspektywie Gminy Michałowice, Kocmyrzów- Luborzyca, Zielonki oraz Powiatu krakowskiego	89
Tabela 49. Wydatki ogółem wg działów Klasyfikacji Budżetowej w Gminie Michałowice	90
Tabela 50. Wydatki zrealizowane w ramach funduszu sołeckiego w 2019 roku	91
Tabela 51. Wybrane inwestycje w Gminie Michałowice w latach 2014-2019	92
Tabela 52. Porównanie obszarów prawnie chronionych, liczby pomników przyrody i lesistości	107

Spis rysunków, grafik, wykresów

Mapa 1. Podział administracyjny Gminy Michałowice.....	12
Rysunek 1. Herb Gminy Michałowice	14
Rysunek 2. Flaga	15
Mapa 2. Liczba i przyrost mieszkańców oraz gęstość zaludnienia w Gminie Michałowice	21
Mapa 3. Sieć kanalizacyjna Gminy Michałowice	70
Mapa 4. Chodniki	75
Mapa 5. Zasoby dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego Gminy Michałowice	95
Mapa 6. Zarządzanie wodami w gminie Michałowice	100
Mapa 7. Funkcje terenów Gminy Michałowice	108
Rysunek 3. Skojarzenie mieszkańców Gminy Michałowice z słowem „bezpieczeństwo”	59

**DIAGNOZA PRZYGOTOWANA PRZEZ
URZĄD I MIESZKAŃCÓW GMINY MICHAŁOWICE
WE WSPÓŁPRACY Z
BIUREM INFORMACJI I ANALIZ NAUKOWYCH**

MICHAŁOWICE 2021